

NOVA
ET
VETERA

LISTOPAD 1912 ČÍSLO 2.

NOVA & VETERA

SVAZEK 2. LISTOPAD 1912. ZA 3.50 K.

Pořádá a s pomocí Boží a přátel Studia ve svazcích čtvrtletních vydává ANTONÍN LUDVÍK STŘÍŽ v OSVIETIMANECH na Moravě. Tisknou Kryl a Scotti v Novém Jičíně.

OBSAH

PIA PP. IX. ALLOKUCE „NUNQUAM CERTE“ a ENCYKLIKA „VIXDUM A NOBIS“. Z latiny přeložil Antonín Ludvík Stříž.

ARNOŠTA HELLA ROZJÍMÁNÍ A MODLITBY, nalezené v pozůstalosti autorově. Z franc. přeložil Josef Florian.

ZVĚSTI THEOPHILA RESTAUXA Z GOUY L'HOPITALU. Přeložil Josef Florian. (Tiskl Fr. J. Trnka v Třebíči.)

ARNOŠTA HELLA

ROZJÍMÁNÍ
A MODLITBY

VĚČNOST. Hle jednotka 1, která označuje jedno století; připojte k ní řadu nul . . . dostanete 1 miliardu, 10 miliard, 100 miliard; prodlužte řadu, vedte ji trvale dál a dále, ať běží na 1 míli území; nenajdete jména na tento počet, číslice budou již dávno přemoženy.

Běží o staletí naprosto nespočetná. Řada nul pokrývá 1 míli; prostřete jimi 1000 mil; obraznost couvá. Ale jsou hvězdy, jichž světlo, 75000 mil za vteřinu, nedostihlo k nám ještě za 6000 let.

Pokryjte tento nepojmenovatelný prostor řadou nul . . ., znásobte toto číslo samo sebou tolikrát, kolik jest listů na stromech, tolikrát, kolik jich tam bylo od stvoření světa.

Počíná-liž Věčnost?

— Ještě nikoliv!

Vše to jest Čas, a Věčnost praví mu ve svém jazyku:

„Co jest společného mezi tebou a mnou?“

NEKONEČNO. Jsme tolik koneční, že používáme, bychom vyjádřili Nekonečno, slova záporného: nekonečno, ne konečno. Jest nám nezbytno vzítí konečno za základ slova, a potom je popřítí. Slovo Nekonečno má čtyři slabiky, a konečno zaujímá tři z nich. Tři na čtyři, toť mnoho. Když se pokoušíme mluvití o Nekonečnu, konečno nám naplňuje ústa. Tvrzení absolutní stává se mezi našimi rty záporem. Tolikéž dlužno říci o Nesmírnu. Jsme vázáni mluvití o míře, bychom řekli, že jí není. Naše meze zjevuje se a potvrzuje se již úsilími, jež činíme, bychom mluvili o něčem jiném. Bychom promluvili o nekonečnu, řeklo by se, že jest nám vzítí slovo *konečno* za žertvu a přinéstí ji v oběť. Byl by snad nějaký vztah mezi tímto výkonem lidského jazyka a tímto výkonem plamene, který chtěje mluvití o Nekonečnu svým způsobem, hledá oběti, by ji spálil. Zde i tam jako by nám Nekonečno říkalo:

„Co jest společného mezi vámi a mnou?“

VZNEŠENO. Vznešeno jest svou podstatou vzdáleno rozumování. Nepramení z něho, a padá pod jeho ranami. Čin, který rozumuje, není vznešený, a čin vznešený ne-

rozumuje. Dlužno jej pojmenovati úkonem rozumným v jazyku vyšším. Ale v jazyku této země není rozumným. Tíhne k majestátu. Vznešeno, to lichotí slávě.

Vzdáleno-li vznešeno rozumování, není vzdáleno dobrotě.

Život jest tajemstvím. Člověk, když se domnívá, že má činiti s člověkem, neví vlastně, s kým má činiti. Když běží o to vybavití neznámé Nesmírno, rozumování klame. Ta, která neklame, toť Dobrota. Dobrota jest kámen Jakobův, na němž člověk řekne při procitnutí: toto místo jest svaté a já toho nevěděl.

Dobrota jest oproti tajemství tím, čím magnetka jest oproti pólu. Neví, ale činí, jako by věděla. Její pud, který vyvěrá z Nesmírna, obrací se k němu a přivádí k němu. Nesmírno se posmívá rozumování. Láme mu v ruku jeho kompásek. Neposmívá se nikdy Dobrotě. Dobrota mu rozumí, i když ho nechápe.

Mezi Dobrotou a Nesmírnem jest tajná úmluva.

NESROZUMITELNO A NEPOCHOPITELNO. Lidé si matou dvě slova, která místo aby vyjadřovala dvě po-

dobnosti, vyjadřují dva opaky: Nesrozumitelné a Nepochopitelné.

Nepochopitelné jest nad porozuměním, nesrozumitelné jest pod ním. Nepochopitelné jest příliš veliké a nemůže vstoupiti pro svou rozměrnost, ba spíše, pakli jest nekonečné, protože rozměrnosti není. Nesrozumitelné nemůže býti pojato, protože jest bez skutečnosti. Rozum jest síla, která si hledí jsoucna. Pod ním, nemá čeho činiti: tam jest Nesrozumitelné. Nad ním, jeho povolání hasne, tam jest Nepochopitelné. Tajemství a nesmysl jsou s této a s oné strany rozumu.

V oblastech Nesrozumitelná předmět vadí rozumu. V oblastech Nepochopitelná rozum vadí předmětu.

Snad jako slunce jest ústřední, světlo světél, snad jest tajemství ústřední, substance skrytosti. A toto tajemství snad zůstává tajemstvím věčně, a věčnost snad vidí je růsti, místo aby se zmenšovala. Neboť bylo by nikoliv jako ostatní tajemství tajemstvím relativním, ale tajemstvím absolutním. Nezáviselo by na omezení inteligencí okolních, ale na vlastní výtečnosti. Vládlo by nad horami věčnosti jako proroctví nad pahrbky času, a jeho stín, padlý nad světy, pro vý-

šinu, s níž sestupuje, jest snad černé světlo, které se třese na chvílku před očima spánku, když, víčky zavřenými, myslí, že vidí zjevy, neuchopitelné dotyku ruky a dotyku myšlenky, zjevy, které nejsou ani nic, ani něco, které jsou snad dále než nicota, a které se odstiňují na její tváři jako černější body na tváři černého stínu.

Když spánek se nás zmocní, jsme unášeni vozem bez rovnováhy, který hned spěje před sebou po cestě bez hvězdy, hned naklání se na levo k propasti Nerozumna, hned naklání se na pravo k propasti Nepochopitelna.

TVORSTVO. Slunce jest skvrnou a světlo stínem; tvorstvo jest mrakem, který skrývá Toho, jenž Jest, a jehož Tvář jest jase-
sem, který přitahuje žádosti nevyjadřitelné a který nasycuje nenasytné. Každá myšlenka lidská jest stínem, oblakem, zmenšením, zá-
porem, i když tvrdí. Poněvadž každý tvor jest záporem přirozeností, a mez jest naším pří-
znakem, bychom snesli osoby a věci, a vý-
chod slunce a lidského genia, a růže a hvězdy,
dlužno je proniknouti Duchem, který jest
Radost, dlužno je pozorovati nikoliv samy
v sobě, kdež by byly nudou a prázdňem,

ale jako plášť Toho, který jest Radost. *Alleluja! Amen!*

TEMNOTY. Ten, který ztvárňuje mramor v sochu, odlabává balvan nebo špalek, obětuje hmotu a vybavuje tvar; ejhle výkon přirozený.

Ten, který ztvárňuje sochu v božstvo, otesává nicotu, obětuje formu a vybavuje oheň; ejhle výkon nadpřirozený.

První děje se ve světle, druhý v temnotách. První odpovídá stvoření tohoto světa, druhý stvoření onoho světa, totiž druhému příští, jímž vytryskne Bůh z hlubiny každé věci, jako stvoření vzalo tvar z hloubky hmoty zžertvené a hmota z hlubiny nicoty.

Nicota a hmota byly závojem svatyně. Tvar pozdvihl závoj a nebe a země se ukázaly. Světlo bylo učiněno. Ale tvar sám jest zase závojem: božstvo utajené odhaluje závoj, temnoty se ukazují a Bůh jest v jejich středu.

Plamen, jenž hoří v mém srdci, má kořistí nicotu, hmotu, tvar, jakoukoliv bytost skutečnou nebo možnou. Rozpraskává každou kůru ode dneška, a stvoření jest hromadou popelu, jež vítr rozmítá do čtyř úhlů světa. *Amen! Alleluja!*

NICOTA ČLOVĚKA. Jakožto nicotě jest mi vše považovati za dar, bytí, život, tělo, duši, ducha, myšlenku, cit, slovo, slávu, genia, zdraví, pokoj. Odejme-li Bůh trochu síly fysické, nemám již ničeho. Ba i milosrdenství, které dávám, jest darem Božím jako ten, který přijímám: to Bůh mi dopouští prokazovati milosrdenství. Vidění mé nicoty jest darem, který mi udílí Bytost! Neboť sama sebou nicota se nepoznává, a z těchto dvou darů vyplývá dar svrchovaný, pokoj.

HYMNA NA PRACH. Ó prachu věrný, bez hniloby a bez pýchy, synu země, její podstato a její obraze, z něhož jsem vyveden, který zapírám bez ustání, který poletuješ poslušen vánku, dechem Boha, jenž letí kolem, tys nikdy neřekl, že jsi sluncem, nebo vzduchem, nebo světlem, vydáváš se za to, čím jsi, dáváš se nám, jak jsi, nechlubíš se, nelžeš, nestavíš se na odpor: ó prachu, ó moje matko, jak se mi jevíš vznešeným vedle mne! Kterak mne snášíš, země posvátná, která jsi nosila Boha, mne, prach hnilobný, ve vzpouře a pyšný!

Pane, co chceš, abych ti řekl? Osvobod mne, přijď, ó Ty, který miluješ propasti,

přijď, přijď, přijď, ukaž mi svou tvář, neskrývej mi své lásky, a ať obývám v tobě, znesmírněn tebou, — podržen tebou, bez návratu k sobě, beze strachu o sebe, v nepochopitelné radosti klanění, která dává všechno navždy, navždy, navždy.

ÚZKOSTNÉ KŘIKY NICOTY.

Základem mým jest nicota a mou vymožeností hřích. Když pracuju na svém základě, jímž jest nicota, Bůh vyvede z ní něco. *Amen* jest spolupůsobení, svolení člověka. Ale chci-li býti, nebo věděti, nebo dělati něco vlastními silami, zabíhám daleko za nicotu, oslavuju svého nepřítele; z této nicoty, jíž jsem já, mohu čistotou, pokorou, skrze *Amen*, dovoliti Bohu, aby stvořil svět; z téže nicoty sebeláskou já tvořím nesvaté.

Když myslím na své narození, na svůj život, a na svou smrt, sebeláska jest takovou obludou, že jejího jména bylo by mi nemožno pochopiti, i záhodno, aby Bůh se rodil, žil a zmíral a pracoval neustále, by mne z ní vysvobodil. Ó můj Bože, slituj se nade mnou. *Amen*.

Pane, od něhož závisím, bys mne zlomil jako stéblo slámy, netřeba ti, než mne po-

nechatí mně samému; neboť hynu a zžírámne rouhání; ale ty mne neponecháš mně samému a učiníš z mé duše křik slávy, díkůčinění věčné a živé, které se nezastaví ani ve dne, ani v noci, ani v čase, ani ve věčnosti: Můj Bože, můj Bože, můj Bože, od něhož závisím, očekávám tě s třesením a s důvěrou; můj Bože, tys mým Bohem.

Pane, když mne trochu opouštíš, cítím trochu své nicoty: co by bylo, kdybych ji cítil zcela? Stvořen z nicoty, obtížen hříchem prvotním a hříchem osobním, přisuzuje si tvoje světlo, když mně ho propůjčuješ; tobě přisuzuje svou zatemnělost, když mně ji ponecháváš; neschopen nad to snést ať cokoliv ze svého výkupného; více nicotný než ostatní a obviňuje je, jako bych byl nevinný a soudce; a věře v sebe, jako bych byl, jakmile mi ukážeš trochu sebe; a pochybuje o tobě, jako bys nebyl již, jakmile mi ukážeš málo mne.

Odvažuju se, ve jménu této nicoty, prositi tě ve tvém Jméně, ve jménu tvé Matky, všech tvých andělů a všech tvých svatých.

Tebe prositi za tři věci:

Vzhledem k sobě: stále vidění mé nicoty, pocítované v radosti. *Vzhledem k svým bratřím*: stále milosrdenství, pocítované v ra-

dosti: neboť v sobě nejsou a v tobě jsou. Zasluhují tedy soucitu a úcty: když hřeší, prosím tě za milost, bys jich politoval jako opuštěných, kteří podléhají pod tíží, jejíž nejmenší částka by mne strhla, kdybych byl opuštěn na svahu své nicoty.

Vzhledem k tobě: Pokoj ustavičný, pocítovaný v radosti.

VZLET K JEDNOMU. Kořenná a nadsmyslná Jednoto bytostí, Ty, v níž jsem a v níž zaznívá moje modlitba, zaklínám Tě ve jménu své nicoty a Tvé nekonečnosti nadbytečně nadsmyslné, bys dal vzduchu, bitému mými rty, které praví *Amen*, sílu strhnouti zdi, které mne oddělují od tebe, moc otevřítí svatyni, v níž chceš, abych se ti klaněl. *Amen, amen, amen.* Zvuk trub shroutil zdi Jericha: zvuk trub, to byl křik válečný. *Amen*, hle, křik pokoje. Kéž tento křik pokoje zbuduje zdi Jerusaléma. Jerusalém moji vlast, Jerusalém moje světlo, můj třetí pobyt, Jerusalém moje vzkříšení!

MODLITBY K BOHU OTCI. Podstato nepochopitelně nepochopitelná, před

níž každý tvor se tetelí a trne i nedobrovolně, a třese se v hlubině svých útrob tlukoty svého srdce; před tváří tvé propasti, v níž slunce jsou skvrnami, moje bázeň způsobuje mou bezpečnost. Neboť ty, ty, ty, můj Pane a můj Bože, ty jsi mým Otcem, to ty mne podpíráš, ty's ve mně svou podstatou, svou přítomností, svou mocí; to Ty mi dáváš chleba. V Tobě život mám, hýbání a Bytí. Sevřen tvou nesmírností a rozpiat v ní, nechápaje ničeho, ani nemoha mluvit, a nenalézaje mlčení dosti hlubokého, nemám leč hráti si jako dítě před očima svého otce. Nemám leč zřídlo radosti a křik toho, jenž se právě rodí: *Abba, Pater*.

Oh! obrať k sobě kořen mé bytosti, onen kořen, kterého nikdo nevidí, aby prvním jejím činem bylo zrcadlení tvou tvář, můj Otče, jenž dovoluješ, aby tě člověk miloval. *Alleluja, alleluja, alleluja!*

Ó Otče, jehož neznám, Otče, který bydlíš sám v sobě, zatím co světy se otáčejí kolem světů pod tvými křídly rozpjatými jako kuřátka pod křídly své matky, schoulena a stlačena! Ó Otče, jenž přicházíš a neopovídáš, — a tlukot srdcí ptáků sám oslavoval tvůj návrat! *Pater, Pater, Pater!* Ty, který jsi otevřel ruce, — a slunce padla do plání prostoru jako

zrnka, jež padají z rukou rolníkových! Otče, od něhož vše dostává život, ty, jehož nazýváme Bohem dobrotivým!

Ó Otče, jehož neznám, ale jenž máš vítr dechem, hrom poslem, slunce stínem a spánek polaskáním, Otče, jehož neznám, ale který, jsa velikostí, jsi jistotně dobrotou, Otče bez zachmuření, jenž jsi nezbytně přemáhán nicotou, která se vyznává, Otče, který nemůžeš býti nepřemožitelný, protože jsi Bůh, Otče, který jsi rozhodil růže a paprsky plnýma rukama do zahrad a hvězdy do nocí, bys povzbudil naše rty třesoucí se, Otče, jehož těší, když můžeš ustoupiti, jsa všemohoucí, ponížiti se, jsa vysokostí, býti přemožen, jsa slávou!

Otče, který nemůžeš, jsa příliš veliký, přísně se míti k dětem na kolenou, protože my sami, kteří jsme malí a zlí, jsme ještě příliš velicí, bychom nic nepostupovali nikdy, a bychom vždy chovali hněv, Otče lilijí a růží a cedrů, orlů a slavíků, a žádostí a srdcí, která se třesou v skrytě, ty, který šíráš jejich tlukot a jenž rozjímáš věky beze rmutu, Otče, bys ukázal svou slávu, nepotřebuješ jiného úsilí než pohnouti svýma strašnými rtoma a říci odpuštění: „Sestup tam k těm dole, bys jim ukázalo mou moc.“ Neboť od-

puštění, ó Otče, jest žezlem Tvého Veličerstva. Vím, že můžeš odpustiti.

MODLITBA K JEŽÍŠI DĚTÁTKU.

Děťátko Nazaretské, které žiješ v mlčení, pokoji a pokoře, vstup do mne a dej mi sladkost, mlčení, pokoj, pokoru; učiň, ať miluju věci malé, dítky malé, tvoje nástroje, tvůj chlév; ať pracuju s tebou, před tvýma očima, ve tvé lásce; ať tě neztratím s pohledu; ať žiju, ať myslím, ať mluvím jako vědoucí, že tys zde, s Marií a Josefem po bocích. Dej mi chuť domečku toho s jeho sladkostí, jeho pořádkem, jeho skromností, a posilu, která prýští z pokory.

Dej mi pokoj, mladost, ticho, dětství, domek.

Dej mi Nazaret. Tak staň se.

SIMEON A NOVÝ SVĚT.

Simeon představoval svět starý a řekl, když Ho spatřil: mohu zemříti.

Učiň, Pane, prosím tě za to ve jménu tvé Matky, abych řekl slovo světa nového: Tady jest, mohu žíti. *Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum! Amen, amen, amen.*

Simeon tě očekával, aby zemřel, já tě očekávám, bych se narodil! Zesnul v pokoji, a já probudím se v pokoji.

Ve jménu radosti Mariiny, když uzřela chrám znovu vystavěný, ať tě očekávám v chrámě beze rmutu a beze strachu, *amen, amen, amen*, v svobodě lásky a radosti. Očekávání národů promluví hlasem spravedlivého Simeona. Simeon zpíval píseň lidstva. Očekával potěšení Israelského. Vidí svýma očima, drží na svých pažích Slovo vtělené: „Ejhle, tu jest, mohu zemřít“.

Ale v onen den Očišťování, který hned Otcové nazývali setkáním, svatý Simeon potkal Ježíše. Setkal-li se s Annou, sezval-li Duch svatý do chrámu ty, jimž bylo se tam shledati v hodinu tajemného dostaveníčka, téhož dne i zákon setkal se s milostí. Hlas nového člověčenstva stoupá do vzduchu, aby odpověděl na hlas Simeonův. Tu jest, mohu zemřít, praví spravedlivý stařec, jehož běh schyloval se ke konci. Tu jest, mohu žít, odpovídá člověčenstvo nové, omlazené jako orel v přítomnosti Boha živého. Rozžehněte se, mladí věkové, jako plameny na hoře. Zkuste svých křídel, národové budoucnosti, kteří stavíte katedrály. Ať triumf života vydechuje v hymně slávy, ať píseň stárí a píseň mládí

snoubí se a vystupují pospolu jako dva sloupy kadidlového zápalu. Simeone, usni v radosti a v slávě! Lazare, probuď se v radosti a slávě!

**MODLITBY K DUCHU SVA-
TÉMU.** Duchu Svatý, Adonaj, kdybych mluvil, lhal bych, neboť kdybych mluvil, říkal bych něco z potřeby, kterou tebe potřebuji, a říkal bych o ní tak málo, že bych lhal. Ó pokoji, ó radosti, ó sílo! ó zdraví, rovnosti, jistoto, trvání radosti, víry, síly, ó všechno to, čeho nemám, ó všechno, čeho mi třeba naprosto! Svatý Petr byl sláb, mnoho slabých se stalo silnými. Duchu, Duchu, Duchu, Duchu, ó ty, jehož potřebuji, viz mé potřeby takovými, jakými je cítím, a takovými, jakými jich necítím, neboť nejsem schopen ani jich ukojiti, ba ani jich cítiti. Přívalem zaplav mne radostí božskou a ustavičnou, silou fyzickou a mravní, která předčí tu, které si žádám, právě tak jako Bůh překonává moje chápání. Dej mi rovnováhu mysli, trvalost zdraví, pokoj, radost a lásku. Dej vše, čeho mi třeba, nikoliv s měrou, ale s přepychem, dej vše, dej sebe, dej panování, dej vítězo-slávu, vše a vše darem. Vyslyš mne bez zásluhy, jako jsi mne stvořil z ničeho.

Nemohu si dáti slávy; ale mohu, osvobodíš-li mne, tobě vzdáti slávu. Nemohu obstarati si svých věcí, ale mohu, učiníš-li je a vnukneš-li mně je, učiniti tvoje. Duchu, navštiv mne; oddávám se cele celičký; nechci již sebe cítiti, ani aby něco ve mně myslilo na mne; chci zakoušeti ošklivost sebe; neboť já, to bylo trápení. Duchu, dej mi pokoru triumfu. Ať ti vzdám slávu, ó můj Bože, v bezpečnosti síly, v žáru lásky, která se nebojí, že narazí, která se nebojí již ničeho. Změň mne; změň mne. Dej mi srdce ohnivé, které spaluje na tvém oltáři kadidlo vonné, líbezné, slavné, věčné jako ty, jako moje láska a moje vděčnost. Ó návštěvníku očekávaný, překonej očekávání chudého, jenž očekává, třesa se radostí, tvoji Velebnost, nanejvýš hodnou klanění. Ó Bože, ó Duchu, učiň, ať se klaním ustavičně, v radosti nepřetržité, tvému řízení, nanejvýš hodnému úcty, a nechť zpíváme společně v radosti naší duše, píseň slávy, která se počíná a která se nekončí. Svatý Duchu, nezapomeň na mou slabost, rozvaž můj jazyk, abych zpíval tvoje chvály, rozvaž mou duši, by vysílala k tobě, Adonai, Adonai, Adonai, Věčné GLORIA kadidla dýmajícího. Rozvaž, rozvaž, rozvaž mou duši. Ve jménu tvého vycházení z Otce i Syna,

rozžehni tento oheň, který by se rád zrodil a jenž umírá, nedostatkem vzduchu, před svým narozením. Osvobod mne ode mne; nahraď mne, nahraď mne, a ať cele celičký, duch, duše, tělo, jsem obnoven tebou, řízen tebou, oživován tebou, utěšován tebou, oslaven tebou. *Amen, amen, amen.*

MODLITBA ZA NEPŘÁTELY.

Dnes v den Božího Hodu Svatodušního 1860, ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého odpouštím všem těm, kteří mi způsobili nějaké zlo.

Odpouštím; dávám nad to i spravedlnost. Prosím Boha, aby vylil na ně deštěm, rosou, milost, kterou jim udílím.

Prosím Boha, aby byl mým prostředníkem, a žádám ho na kolenou, aby patřil na mne také ve svém milosrdenství, a nikoliv ve své spravedlnosti. Dávám jim, pokud jest ve mně, nevinnost, vzdávaje se naprosto dluhů, které mají vůči mně.

Řečeno Pánu na slavnost sestoupení Svatého Ducha a podepsáno ode mne.

MODLITBA K SVATÉMU JOSEFU. Svatý Josefe, prosím tě ve jménu tvých radostí a tvých plesů a tvých bolestí, ve jménu tvé radosti, když jsi našel Ježíše ve Chrámě, ve jménu Marie a Ježíše, ve jménu Dítka Ježíše, ve jménu Marie a její radosti, když užívala svého Syna vzkříšeného, ve jménu mé duše, vykoupené krví Ježíšovou, ve jménu Boha Otce, jehož nám představuješ, ve jménu Svatého Ducha, Chotě, chotě s tebou též Panny, ve jménu Panenství Mariina a tvého Panictví, dnes 19. března o slavnosti, v níž jest řečeno, že uděluješ vše (svatá Teresie, pros za nás!) já, nejslabší z lidí, ve jménu všemohoucnosti Boží a mé nicoty, ve jménu slávy Boží a mé bídy, dlouho se modliv žádám, abych toho uchoval vzpomínku, býti osvobozen od zla, žádám býti osvobozen *dnes* od břemena, kterého nemohu již nésti, ať začnu dnes oslavovati Boha, místo abych upadl v prach, ať darové Boží, ztracení, zlo-lipotrvá, nejsou ztraceni; ať jeho ubohému tvorů jest posléze ulehčeno; ať žena moje děkuje s radostí a ať slzy stanou se slzami radosti; ať moje manželství není ztraceno; ať slova Boha nejsou ztracena; ať jeho krev není ztracena; ať žádné jeho dílo ve mně, na mně, kolem mne není ztraceno; ať

proroci nalezení jsou věrnými; ať dobří padají na kolena, by vzdali čest a chválu; ať vděčnost jest věčná a ať se datuje od tvé slavnosti.

Odevzdávám svou duši a své tělo do tvých rukou jako do své poslední naděje. Pros, a dlužno-li poroučeti, poruč. *Amen, amen, amen.*

MODLITBY K LAZAROVÍ. Ať uslyším slovo, které tys uslyšel, Lazare, *veni foras*. Ven! ven! ven! Ano, ať vyjdu ze sebe, a ať již necítím sebe, ani v sebelásce, ani v utrpení, ve dvou to nicotách, které si odpovídají a které jsou mým dvojitým vlastnictvím. Lazare, Lazare, Lazare, býti ve mně, toť býti v hrobě . . . Ty, jenž víš, jak se vychází z hrobu, ve jménu slzí, které On nad tebou proléval, dosáhni od Toho, jenž může vše, by mne On nahradil ode dneška a aby mi dal pro vždy radost, která jest v Něm, a vzkříšení, jímž jest ještě On, neboť majetkem mým jsou sebeláska a utrpení, dvě nicoty, jež si odpovídají; takové jest moje dvoje vlastnictví: ať oheň je zžíře, ať se rozptýlí, a necht kadidlo je nahradí, a necht vyjdu cele celičký a živý ze sebe a ať odletím s dýmem kadidlovým.

Ohni zžírající, spal mou slabost a mou
pýchu; ohni zžíravý, spal sebelásku a utrpení;
a proměněn v hymnu slávy, ať odletím s dý-
mem kadidlovým. Kéž necítím již své tíhy.
Váží-li dým kadidlový, váží do výše.

Ty, který víš, jaký jest rozdíl, řekni Bohu,
že jsem padl do prachu, zhnílý a odsouzený
bez užitku pro někoho, a že jeho krev bude
ztracena, a že mohu, osvobodí-li mne, zjeviti
jeho slávu, Lazare, pověz své jméno, abych
věděl, jak dlužno volati, aby se člověk zrodil
náhle k životu.

Svatý Lazare, dítě Noci a Smrti, synu
ohně věčného a osvěžujícího, svatý Lazare,
obraze světa, svatý Lazare, člověče, svatý La-
zare, anděle, svatý Lazare, blesku noci,

Pros za nás.

Lazare, mluv k Tomu, jenž drží život
ve své pravici. Já jsem nic. Jsem nic, a v tomť
vše, a mým majetkem jest sebeláska a mým
majetkem jest utrpení, a když přecházím od
sebelásky k utrpení, jsem jako mrtvý, jenž
by se otáčel na pravo a na levo ve svém
hrobě. Ó Bože, který držíš život, otevři svou
pravici; ať nemyslím již na sebe, ani v utr-
pení, protože je se mne sejmeš, ani v ra-
dosti, protože bude plná tebe. Můj Bože, pře-
bíhal jsem od sebelásky k zoufalství a od

zoufalství k sebelásce, od nicoty k nicotě, neschopen snášeti ani tvé přízně, již jsem sobě prisuzoval, ani jejího nedostatku, který jsem tobě prisuzoval, zatím co naopak tvoje přízeň přicházela od tebe a její nedostatek ode mne. Potom přebíhal jsem od hněvu k zoufalství a od zoufalství k hněvu, potopen do své nicoty a do nicoty druhých. Ó Bože, odpouštím svým bratřím jejich nicotu; osvobod mne od mé nicoty. Ať nikdy sebe necítím, neztrácejí již nikdy tvého světla; ale ať nikdy ho sobě nepřisuzuju, ať vždycky vzdávám ti díky v slávě, radost v slávě. Andělové, kteří vystupujete a sestupujete bez ustání po žebří Jakobově, nosíce a nosíce naše modlitby od země k nebi a s nebe na zemi, serafíni, kteří zpíváte věčné *Sanctus* a kteří je zpíváte ustavičně, *incessabili voce*, padám na tvář a hledám útočiště pod vašimi křídly ohnivými, abych zmizel svým zrakům, doprošuje se ve jménu slávy Boha, jehož věčně prohlašujete třikrát svatým, vás prose v celém zničení, jehož moje duše jest schopna, byste mi vymohli radost věrnou, věrnou co do radosti, věrnou co do mne, radost, která mne neopustí nikdy, které já nikdy neopustím, která mne nikdy nezradí, které já nikdy nezradím, která nepřestává

nikdy pršeti na mne, která neustává nikdy stoupati k Bohu, radost bez obelhávání, radost bez příměsí, beze strachu, bez odvolání a beze stínu. *Amen, amen, amen.*

MODLITBA K MAGDALENĚ.

Moje sestro Magdaleno, povím ti tajemství. Mám o nicotu více než ostatní, toť neschopnost trpěti a spolupůsobiti na své spáse: jsem příliš slab. Ve jménu své slabosti, ve jménu tvé radosti při patření na vzkříšení Lazarevo i Ježíšovo, prosím tě, vymoz, aby Ježíš Kristus, Bůh vítěz a vzkříšenec, dal se také poznati ode mne, teď, zavolaje mne svým jménem!

Lazare, veni foras.

MODLITBA K SV. KATEŘINĚ.

Vlastní duch, sebeláska, vlastní vůle, hle jméno neštěstí. Neboť štěstím jest pohroužit se do propasti. Vlastnictví, hle neosobní jméno neštěstí. Jeho osobní jméno jest já.

Já, syn pádu a otec zoufalství. Dlužno, abych cítil, ó Bože, ó vše, tvou přítomnost ve své radosti: neboť ve svém smutku nalézám jen sebe.

Kterak učiniti, bych se ztratil? Dej mi, Pane, bych zapomenul sebe ve spánku, až bych zmizel věčně do slavného probuzení.

Svatá Kateřino, chceš-li mne přijmouti mezi ty, kterých chráníš, prosím tě ve jménu lásky bliženské, bys řekla se mnou pro mne nyní: Jsem ten, který nejsem, a tys ten, kterýž jsi. Sám sebe oslav a mně dej, čím bych tě mohl chváliti. Rozšiř moje srdce v sobě podle mé bídy a tvého milosrdenství, podle toho, jak si žádám a jak ty můžeš, na kolik jsem chud a tys bohat. Dej mi, abych ti mohl vrátiti; neboť nemohu vrátiti než to, co jsi mně dal. Svata Kateřino, radost, radost! radost! protože nejsem hoden oslavovati tě v utrpení. Až dosavad poznával jsem se v sobě. Ať se poznám v Tobě. To ty v nás vzbuzuješ naše křiky: slyš tedy náš hlas, a otevíráš-li od sebe těm, kteří netlukou, otevři těm, kdož tlukou, prosím tě úpěnlivě na obou kolenou, skrze slzy tvé matky, ve jméně jejím, skrze krev její, skrze útroby tvé matky, jež tě nosily, skrze útroby tvého milosrdenství, v nichž jsi nás navštívil, Ty, Pán, Bůh Israelský!

Svatá Kateřino, krev Synova jest nám určena, nám ji dal, žádám o tuto krev, by očistila jako lázeň mou duši a moje tělo. Rci

Bohu, aby nezamítal prosebných modliteb, které ti diktoval.

Ó Bože, ó světlo, ukaž mi své světlo, nechci než tvé království. Ale chci viděti tvůj obličej stále, abych nepřestal vzdávati díky v hloubce svých útrob.

ROZJÍMÁNÍ O AMEN. Pane, právě odhalil jsi mi nový svět, který jsem nosil, aniž jsem ho viděl. Člověk nemůže tě pochopiti, ale může ti říci *Amen*. Může přilnouti láskou k tvé jednotě naprosto nepochopitelné a nepřístupné jeho schopnostem, ale která ráčí připustiti k sobě *Amen*, jež vychází z propasti jako slunce z Oceanu. Mocností, která může říci *Amen* a Tebe zasáhnouti nad světlem a temnotami, mocností tou srdce jest. Úkon srdce, toť klanění. Dávám ti úkonem absolutním bez výhrady své srdce i své klanění. V něm trůní moje jednota a skrze ně mohu, Pane, přistati k tvé jednotě. *Amen, Alleluja, Mater.*

Hledal jsem svou jednotu nad hvězdami, nalézám ji ve mém srdci. *Alleluja! Alleluja! Amen. Alleluja.* Ó moje matko, bdi nad tajemstvím, jež se splňuje. Bdi, ve jménu Ježíšovu, Maria, bdi, bdi, bdi! *Amen. Alleluja,*

Mater. Dávám ti svoje srdce a jeho úkon věčný: Alleluja! Amen, Mater.

Čím Bůh jest nepochopitelnější a čím více obývá do vzdáleností tak nezměrných nad myšlenkami vznešenými, že by jim bylo třeba umřítí a z mrtvých povstatí dříve než pronesou jméno, které není ještě jeho posledním jménem, čím více uniká jakékoliv výbornosti, jakékoliv dokonalosti, vzbuzuje úžas svým útěkem v nebesích nebes, příliš malých, by Ho obsáhla, tím Ježíš jest přístupnější: jestiž Dítkem-Jezulátkem, pravým dětátkem.

Bůh jest řád a moudrost: ale jest také ohněm zžírajícím, přílišností a nadbytkem, hojností nad hojnost. Jest nadšením a opojností: jest hojností nad všechny hojnosti, vrchovatě vrchovatou hojností všech dober a statků, stékající do zřídla vesměrného. Jest, bez pýchy, sám sebou opojen.

Člověk žádá s měrou: žádá, čeho mu třeba. Ale dar Boží přesahuje pojem modlitby, která jej vyprošuje. Dar jest svou povahou přehojný. Prozrazuje opojení. Vždyť dává láska, a láska oškliví si míry. Nikdy nepraví: Dosti jest. Vásy, které naplňuje, přetékají. Nuže, pět chlebů bylo pouze slibem a obrazem přehojnosti podstatné. Dar zaslí-

bený nese jméno díkůčinění, jest to Eucharistie, jest okázalou přehojností, lásky, která dává a nepočítá. Člověk mohl žádati s měrou, děkuje bez míry; dostal více než se odvážil žádati. Právě Eucharistie mu zjevuje přehojnost toho, jehož plnost jen poznával. Eucharistie, ta mu zjevuje opojení Boha, jehož považoval jen moudrým. A poněvadž nezná správně vniterného spojení moudrosti a opojení, obou nekonečných, zbývá mu vysloviti jméno Toho, v němž se usmiřují zdánlivé odpory Bytosti, Jehovah!

Zbývá mu přilnouti ke všem nepocho-pitelným přehojnostem Toho, který ráčil mu propůjčiti slovo, jímž vše se počíná, slovo, jímž vše se končí, slovo, jež obsahuje neznámé propasti neprozkoumaných Oceanů a prvotiny života věčného. *Amen* . . . Slovo, jímž člověk na kolenou vyznává zároveň každou bídu a každou velikost, slovo, jímž bere na tom účast, co se podobá nesdělitelnému, a přiznává, že již nemůže se vyjádřiti, slovo, jímž se umírá vášnivě a závratně a bez překážky v zářících propastech nevyzpytatelného božství. *Amen*. Jehovah.

Dýmové kadidla, kteří nahrazujete to, čeho nemohu říci, jděte, vzneste k Jehovah křik, který obsahuje každé slovo, neste mu

naše *Amen*, naše přilnutí ke všem plnostem, ke všem přehojnostem, k veškeré jeho moudrosti, ke každému jeho opojení, k známému směru rovnoběžek a k jejich neznámému střetnutí. *Amen. Jehovah!*

Amen! Amen! Amen! Jsem a umím býti tvorem prvokovým, já, jenž nejsem a jemuž jest vším se státi. Ó Bytosti naprostá, před níž cítím, jak taju, před níž vše se mi jeví nicotným, vše až na ponětí, které mám o tobě; bych si učinil pojem o tobě, ó Bože můj, bych se odvážil tebe jmenovati, já, jenž nechápu ani své duše, ani květin, ani zrněk pískových, obklopen tajemstvy a stíny; bych se tebe dotýkal, Pane, na dně své nicoty, čeho třeba činiti? Ty, na něhož myšlenka mne drtí, který mne držíš ve své ruce jako stéblo slámy, ty, jehož přece dlužno míti, dobytí; bych tě dobyl, ó nepřemožitelný, jaká bude moje zbraň? Hlas jakýsi mi odpovídá: *prostota*. A zase třeba, bych jí na tobě žádal. Ó veliká Bytosti, dej mi ji. Ona naplní propast mezi mnou a tebou. Děťátko, poznám tě zase mezi volem a oslem, jako tě poznali ti, kteří tě přišli hledat z Východu. Ó Světlo, klaním se ti! Ó Holubice, unes mne! Duchu Svatý, bys mne naučil říkati *Amen*, uchvat

mne a vytrhni mne až do oblastí radosti a blýsku.

Ó Bože osvobození, ať moje *Amen* zaburácí ve stkvoucí nesmírnosti jako pokoj a hrom.

PROSBA SVRCHOVANÁ. Ó Bože neznámý, až dosud prosil jsem tě při své nicotě a při tvé Bytosti, to proto, že jsem myslil, že je znám. Přicházím k tobě beze slova a bez myšlenky, bez majetku, beze všeho, a žádám tě za své osvobození, ve jménu té nicoty, toho hříchu, jimiž jsem, onoho anathematu nepochopitelně nepochopitelného, které couvá před pohledy mých očí jako břeh vlasti před klamaným cestovatelem, v onom jméně a ve Jménu Ježíšově a Mariině, svíjím se bez vědomí ve svém prachu, který nemá jména. Nevím, kdo jsem, ani kdo ty jsi. Nevím nic, nic, nic, a pranic nezvídám. Představuju se před tebou s jediným titulem, svou potřebou, svou bídou, svým způsobem bytí níže než nebytí, svým prokletím a křikem svého srdce. Vše to, jak to znám a jak toho neznám. Ó můj Bože, bylo by třeba bytí Bohem, by se poznala a jmenovala moje bída. Já se toho zříkám

jako každé vědomosti, každého vlastnictví, všeho, co má nějaké jméno, všeho, co ho nemá, jakéhokoliv konu známého nebo neznámého, dobrovolného nebo nedobrovolného; a tu v hlubině propasti, nevyzpytatelné na dně, aspoň v duchu, ze zoufalství, že neuvidím jejího dna, ze zapomenutí všeho, i sebe, i tebe, jak jsem myslel tě poznávati, jak myslím tě poznávati, jak budu myslet tě poznávati, padám na svou tvář a klaním se, bez poznání, omdlelý, bez sebe, zničený, a nechávám sebou choditi, téci jako voda bystřiny, aniž vím, kde jsem, odkud přicházím, kam jdu, plynouti v prázdnu beze světla, a odtud křičím k tobě: Osvobod mne, osvobod mnety, který jsi jistotně dobrý a veliký, pro tvé jméno svaté, osvobod mne teď, ať jsi kdokoliv a ať já jsem kdokoliv, tys nezbytně větší než moje bída, ty můžeš vše, vyjma to, bys byl bídou tou zadržen. Nepočítej, neměř, dej beze vzpírání, neboť tys více než vše, a já jsem méně než nic. O Bytosti, tys služebník a přemoženec nicoty, která se vyznává: rouhač objímá tvoje kolena, neboť bez tvé pomoci proklínal bych tě věčně, já tvoje chvála a tvoje sláva, já hladovec klanění a ještě něco jiného. Řekni sám, co víš, ó slovo, ó mlčení, ó ty, který rozvazuješ rty: popať

na to, co jsem trpěl, osvobod mne nyní.
Amen.

Svatá Podstato Nekonečna, kdybys se mne ptala, zda jsem hoden, byla bys větším nevědou než já, více nevědoucí o mně a o sobě. Ó Otče, který jsi mne učinil pro cosi, o čem nevím, pro cosi beze jména, co couvá, když se přibližujeme, jsem obluda, rouhání, hanba, živoucí a křiklavý zápor moudrosti, již panují králové. Jsem anathema, jsem peklo, ale žádám, protože ty chceš. Vidiš můj prach, mou žádost a svou slávu. Duchu Svatý, učiň podle mého prachu, mé žádosti a své slávy.
Amen.

Ó Maria, rci, co říkám, a rci, čeho neříkám. *Amen. Ora et tu. Amen.*

ALLOKUCE PIA PP. IX.
»NUNQUAM CERTE«

V TAJNÉ KONSISTOŘI DNE 22. ČERVNA 1868,

JÍŽ SE ZAVRHUJÍ, ZATRACUJÍ
A NEPLATNÝMI PROHLAŠUJÍ
JISTÉ ZÁKONY RAKOUSKÉ

CTIHODNÍ BRATŘÍ

NIKDY ZAJISTĚ nebyli bychom sobě pomyslili, Ctihodní Bratří, že po Úmluvě, kterou jsme s apoštolským císařem a králem rakouským asi před třinácti lety k radosti všech dobře smýšlejících ujednali, bude nám dnešního dne přetěžkých litovati útiskův a pohrom, jimiž nyní v říši rakouské násilí nepřátel žalostným způsobem Církve katolickou skličuje a rozvracuje. Neustaliť protivníci božského náboženství našeho všeho možného zkoušeti, aby Úmluvu tu zmařili a Církvi, Nám a tomuto Apoštolskému Stolci největších bezpráví způsobili.

Již dne 21. prosince předešlého roku neslýchaný věru vydán byl rakouskou vládou jakožto základ státu zákon, jemuž udělena úplná platnost a moc pro všechny země říše, i takové, které jediné k náboženství katolickému se hlásí. Zákonem tím stanoví se naprostá svoboda jak víry, tak svědomí i nauky, a občanům kteréhokoliv náboženství poskytuje se právo zřizovati ústavy výchovné a učebné, a všechny jakéhokoli druhu společnosti náboženské na roveň se kladou a státem uznávají. Hned ovšem, jak jsme o tom s bolestí zvěděli, byli bychom rádi pozdvihli hlasu svého, ale shovívavosti místo dávající uznali jsme tehdy za dobré mlčeti, tou zvláště nadějí se kojíce, že vláda rakouská učelivého sluchu popřejíc nejspravedlivějším stížnostem Ctihodných Bratří biskupů rakouských, zdravějšího smýšlení nabude a lepší pojme úmysly. Leč marny byly naše naděje. Neboť táž vláda dne 25. května tohoto roku jiný vynesla zákon, všechny oné říše poddané zavazující a příkazující, že dítkám ze smíšených manželstev následovati jest náboženství otcova, jsou-li pohlaví mužského, dívkám pak náboženství matčina, a až do sedmi let že trvati jim jest s rodiči v jejich od pravé víry odpadu. Nad to týmž zákonem nadobro

se ruší všechna moc slibů, jež odůvodněně a plným právem Církev katolická bez výjimky požaduje a předpisuje, prve než manželství smíšené se uzavře, ano i apostasie od katolického i křesťanského náboženství na občanské právo se vyzdvihuje, též všechna pravomoc Církve na posvátná pohřebiště se ničí a katolíci dohánění jsou pochovávatí na svých hřbitovech mrtvoly heretiků, nemají-li též heretické pohřebiště vlastních. Táž vláda mimo to téhož dne 21. května tohoto roku neváhala vyhlásiti i zákon o manželství, jímž zákony dle normy zmíněné Naší Úmluvy vydané zcela odstranila a k dřívější platnosti obnovila staré rakouské zákony, zákonům Církve příkře odporující, a manželství též jak říkají občanské, naprosto zavržení hodné, schválila a potvrdila, když by autorita některého kultu odepřela oddavky manželské z důvodu, jehož moc světská ani platným ani zákonitým neuznává. Tímto zákonem též vláda ta všechnu autoritu a pravomoc Církve ve věcech manželských a přích a všechny soudy zrušila. Taktéž o školách prohlásila zákon, jímž všechna moc Církve se maří a stanoví se, že nejvyšší řízení všeho vyučování a dozor a bdění na školách státu náleží, a rozhoduje se, by toliko náboženská výchova na veřej-

ných školách autoritou toho kterého kultu byla spravována, a že různým společnostem jakéhokoli náboženství dovoleno jest zřizovati zvláštní a vlastní školy pro mládež svého vyznání a že i školy takové podléhají nejvyššímu dozoru státu a že knihy učebné dlužno předkládati k schválení autoritě světské, vyjma jen knihy, které sloužiti budou k učení náboženství a kterým třeba schválení od autority toho kterého náboženství.

Vidíte tedy, Ctihodní Bratří, jak velice odsouzení a zavržení zasluhují takovéto ohavné zákony vládou rakouskou vydané, jež učení katolické Církve, jejím úctyhodným právům, autoritě, božskému zřízení a Naší a této Apoštolské Stolicе moci a připomenuté Naší Úmluvě, ba pouhému právu přirozenému nejvyšší měrou odporují. Pročež My podniknutí péčí o všechny církve, samým Kristem Pánem Nám svěřenou, slovo apoštolské ve velebném tomto vašem shromáždění vynášíme a připomenuté zákony a vesměs i jednotlivě vše, co v těchto a jiných věcech k právu církevnímu náležejícím od rakouské vlády nebo od kterýchkoliv úřadů nižších bylo ustanoveno, vykonáno nebo jakkoliv podniknuto, Naší Apoštolskou autoritou zavrhuje, ztracujeme a ustanovení ta se všemi

důsledky jejich toutéž Naší Autoritou naprosto neplatnými a nezávaznými do minulosti i do budoucnosti prohlašujeme. A původce jejich, kteří se katolíky býti ještě chlubí a kteří připomenuté zákony a výnosy buď navrhovati nebo ustanovovati nebo schvalovati a vykonávati se nerozpakovali, zapřísaháme a zaklínáme, ať pomní censur a trestů duchovních, jimž dle Apoštolských konstitucí a dekretů Obecných Sněmů ipso facto propadají znásilňovatelé práv církevních.

Při tom ovšem vřele v Pánu blahopřejeme a zasloužené chvály udělíme Ctihodným Bratřím arcibiskupům a biskupům rakouské říše, kteří s biskupskou rozhodností jak slovem, tak písmem věci Církve a řečené Naší Úmluvy neustali neohroženě chrániti a hájiti a stádce svého k povinnosti jeho napomínati. A převroucně si žádáme, by Ctihodní Bratři arcibiskupové a biskupové uherští výborné svých spolubratří příklady nápodobíce se stejnou horlivostí a bystrostí všecko úsilí na ochranu práv Církve a zastání téže Úmluvy vynaložili.

V těchto pak těžkých pohromách, jež Církev v přežalostných nynějších dobách všude stihají, neustávejme, Ctihodní Bratři, s větší a větší horlivostí v pokoře srdce

svého prositi Boha, by všemohoucí svou mocí ráčil všechny zločinné záměry svých a své svaté Církve nepřátel zmařiti, bezbožná jejich úsilí potlačiti, útoky zlomiti a je samy na cesty spravedlnosti a spásy svým slítováním uvésti.

ENCYKLIKA PIA PP. IX.

»VIX DUM A NOBIS«

ZE DNE 7. BŘEZNA LÉTA PÁNĚ MDCCCLXXIV

PROTI NOVÝM ŠPATNÝM
ZÁKONŮM RAKOUSKÝM

MILOVANÝM SYNŮM S. Ř. C. KARDINÁLŮM A
CTIHODNÝM BRATŘÍM ARCIBISKUPŮM A BI-
SKUPŮM MOCNÁŘSTVÍ RAKOUSKÉHO.

PIUS PP. IX.

MILOVANÍ SYNOVÉ NAŠI A CTIH. BRATŘÍ,
POZDRAVENÍ A APOŠTOLSKÉ POŽEHNÁNÍ.

SOTVA JSME se katolickému světu li-
stem ze dne 24. listopadu předešlého
roku vyslovili o strašném pronásledování
Církve Boží, zejména v Prusku a Švýcarsku,
nová k Našemu zármutku přibyla tíseň zvě-
stí o jiných bezprávích, doléhajících na tutéž
Církev, jež Božského Ženicha podobu při-
javši již i sama právem může sobě žalovati
oním prorockým hlasem: *K bolestí mých
ran ještě přidali* (Žalm 68, 27). Bezpráví ta
tím tíže nás svírají, že vycházejí od vlády
Rodu rakouského, jenž kdysi za nejmohut-
nějších dob křesťanství s tímto Stolicem Apo-

štolským pevně spojen za víru katolickou zmužile zápasil.

Ovšem již před několika lety byly v říši té vyneseny jisté zákony a nařízení nejsvětějším právům Církve a slavným úmluvám nadobro se příčí, jež v Allokuci Naší dne 22. června 1868 bylo Nám z povinnosti Našeho úřadu zatratiti a neplatnými prohlásiti. A nyní předkládány jsou obecné říšské sněmovně k projednání a schválení nové zákony, zřejmě k tomu směřující, by Církev katolická v nejzhoubnější otroctví pod libovůli moci světské proti božskému zřízení Pána Našeho Ježíše Krista úplně byla uvedena.

Lidského však pokolení Stvořitel a Vykupitel založil Církev jakožto viditelné své království na zemi, obdařené netoliko nadpřirozeným charismatem neomylného učitelství, aby podávala posvátné nauky, a přesvatého kněžství, aby Obětí a Svátostmi o úctu Boha a posvěcení duší pracovala, ale též vlastní a úplnou mocí vládní, by vydávala zákony, konala soudy a spasitelné kázně užívala ve všech věcech, jež k vlastnímu cíli království Božího na zemi náležejí.

Poněvadž pak nadpřirozená tato moc vlády církevní ze samého ustanovení Ježíše Krista naprosto různá a neodvislá jest od

vlády politické, jest toto království Boží na zemi královstvím dokonalé společnosti, udržovaným a spravovaným svými zákony, svými představenými, kteří bdí jakožto zodpovědni za duše nikoli správcům společnosti občanské, ale knížeti pastýřův Ježíši Kristu, od něhož ustanovení jsou pastýři a učitelé žádné moci světské ve výkonu služby spásy nepodrobení.¹⁾ Pročež jako biskupům náleží vládnouti, tak všem věřícím dle napomenutí Apoštolova povinnost jich poslouchati a poddánu jim býti; mají tudíž národové katoličtí též svatosvaté právo, aby jim v této povinnosti Bohem jim uložené, následovati totiž učení, kázně a zákonů Církve, nebylo vládou světskou překáženo.

Samí zajisté s Námi, milovaní synové naši a ctihodní bratří, dobře chápete, jak kruté znásilnění tohoto božského zřízení Církve, jak nesnesitelné podvrácení práv Apoštolského Stolce, biskupův a lidu katolického v návrhu těch zákonů, o nichž nyní vrakouské sněmovně se jedná, jest obsaženo a otevřeně vyhlašováno.

Považujet se podle zákonů těch Církve Ježíše Krista ve všech téměř vztazích a jed-

¹⁾ Srov. Žid. XIII, 17; Efez. IV, 11; I. Petr. V, 2.

náních, jež k řízení věřících směřují, za zcela závislou a poddanou nejvyšší vládě moci světské, a tak se s ní i jedná; a to ve výkladu *Motivů*, jenž význam a smysl předložených zákonů vysvětluje, otevřeně zásadou se stanoví. Odtud též výslovně se prohlašuje, že vládě světské náleží z nejvyšší její moci zákony dávat i jak ve věcech občanských, tak i ve věcech církevních, protože má nad Církví bdíti a panovati nejinak než jako nad jinými kterýmikoliv soukromými a čistě lidskými společnostmi občanů, v mezích říše se vyskytujícími.

Tedy vláda světská si osobuje jak soud a tudíž i učitelství o zřízení a právech Církve katolické, tak svrchované vedení její, jež by dílem sama svými zákony a svým jednáním, dílem skrze osoby církevní sobě v područí uvedené vykonávala. Tím na místo posvátné moci, k řízení Církve, k dílu obsluhování a k vzdělávání Těla Kristova Bohem ustanovené, staví se libovůle a násilí vlády pozemské. Proti takovému osobození posvátných práv odpovídá dle práva a pravdy veliký Ambrož: „Poukazuje se, že císaři dovoleno jest vše, jemu že všecko náleží. Odpovídám: Nezatěžuj svého svědomí, domnívaje se, že na to, co Boží jest, máš nějaké právo vla-

dařské. Nevynášej se, nýbrž buď Bohu poddán. Psáno jest: co Boží, Bohu; co císařovo, císaři. Císař v palácích má slovo, kněz v chrámech.“¹⁾)

Co pak se týče zákonů samých, jimž připomenutý výklad *Motivů* jest předeslán, třeba snad na pohled jako by jakousi umírněnost jevily u srovnání s nejnovějšími zákony pruskými, ve skutečnosti přece jen jsou téhož obsahu a téže povahy a tutéž katolické Církvi v Rakousku strojí zhoubu.

Nemíníme sledovati jednotlivých článků oněch zákonů; ale nikterak nelze nám mlčky pominouti nejkrutějšího bezpráví, jež předlohou zákonů těch se činí. Nám i tomuto Stolci Apoštolskému a neméně vám, milovaní synové naši a ctihodní bratři, jakož i všemu lidu katolickému té říše. Úmluva totiž mezi Námí a nejjasnějším císařem roku 1855 uzavřená a od téhož knížete katolického slavnostním slibem spečetěná a celé říši jakožto veřejný zákon prohlášená, nyní předkládá se říšské sněmovně, aby byla vyhlášena ve všech částech zcela zrušenou a neplatnou, a to bez jakéhokoliv předchozího jednání s touto Apoštolskou Stolicí, ba s úplným

¹⁾ Sv. Ambrož, Listy XX, 19.

zavrhnutím nejspravedlivějších Našich stížností. O to věru v dobách, kdy veřejně dané slovo ještě něco vážilo, ani pokusiti by se nebyli mohli; za nynějšího však přemutného stavu věcí nejen se pokoušejí, ale i se svou prorážejí. Proti tomuto porušení slavné úmluvy znova před vámi, milovaní synové naši a ctihodní bratří, protestujeme, s ještě hlubší však bolestí srdce svého vytýkáme a odsuzujeme ono bezprávi celé Církvi činěné, že příčina a výmluva zrušení Konkordátu toho a ostatních zákonů s ním souvisejících drze se svaluje na definice zjevené nauky, ekumenickým sněmem Vatikánským vydané, a táž dogmata katolická bezbožně jsou nazývána novotami a změnami nauky o víře a ústavě Církve katolické.¹⁾ Jsou-li arcí v mocnářství rakouském lidé, kteří na hanebné takovéto výmysly katolickou víru odvrhují, drží se jí a vyznává ji se slavnými Dědy svými a celým domem císařským vznešený Panovník, drží se jí a vyznává ji daleko největší část národa, jemužto kladou se zákony o také lži se opírající.

Tímto bez Našeho vědomí a proti Naší vůli předsevzatým zrušením slavné úmluvy,

¹⁾ Výklad Motivů, p. 25.

kterou jsme s nejjasnějším císařem uzavřeli, aby o spásu duší a zároveň o prospěch společnosti občanské bylo postaráno, nová jakási forma právní se předstírá, a nové oprávnění vládě světské se přivlastňuje, aby na svou pěst o věcech duchovních a církevních cokoliv by se jí uzdálo, ustanovovala a rozhodovala.

Zákony, jež se právě navrhují, k tomu směřují, aby nezadatelná svoboda Církve v pečování o duše, v řízení věřících, v náboženském vzdělávání lidu, ba i kněžstva, u vedení života k evangelické dokonalosti, ve správě, ba i vlastnictví statků nesnesitelnými závaznostmi byla zapletena a sevřena, aby zvrhnutí kázně katolické bylo způsobeno, aby podporováno bylo od Církve odpadání a by spolčování sekt a spiknutí proti pravé víře Kristově ochranou zákona bylo zabezpečeno.

Velikou věru měli bychom zásobu, kdybychom chtěli připomínati, kolikerého a jak strašného zla jest se obávati, zákony takové-li prorazí; leč není zajisté možno, milovaní synové naši a ctihodní bratří, aby to prozíravosti vaší uniklo a jí se nedotklo. Skoro všecky totiž úřady a benefícia církevní, ba i výkon úkolů pastýřských tak

stanou se odvislými od moci světské, že posvátní představení, přivolí-li k novým právům, čehož Bůh nedopouští, správu diecézí, za niž přísný počet Bohu jest jim vydávati, ne již podle nejzdařnějších předpisů Církve, ale dle pokynu a zlíbení těch, kteří státu budou v čele, povedou a pořádati budou. A čeho dále bude čekati z návrhů těch, které o uznání náboženských řádů jednají? Jejich škodlivá moc a tendence nepřátelská tak jest zřejma, že nikomu není nejasno, že na podvrácení a zkázu rodin řeholních jsou vymyšleny a vypracovány. Posléze ztráta statků časných, jež hrozí, tak veliká jest, že od zjevného zabrání a rozchvácení sotva se liší. Statky ty totiž po schválení zákonů nepřátelských bude lze světské vládě ve svou moc uváděti, a vyvede sobě právo a volnost je rozdělovati, udíleti a daněmi ukládanými tak ztenčovati, aby majetek a užitek, jenž zůstane, nikoli na lesk Církve, ale na její výsměch a na zastření nespravedlnosti ponechaným ne neprávem bylo považovati. Neboť o jednotu a pokoj Církve se hraje a o to se pracuje, aby svoboda jí byla odňata, o níž sv. Tomáš Kanterburský výstižně pravil, že „jest duší Církve, bez níž nemá života ni síly proti těm, kdož hledají dědictvím ovládnouti sva-

tyni Boží“.¹⁾ Mínění to již dříve jiný téže svobody obhájce nezdolný, Svatý Anselm, těmito slovy vyjádřil: „Nic nemiluje Bůh na tomto světě tak jako svobodu Církve své; kdož jí chtějí spíše panovati nežli prospívati, nepochybně se osvědčují nepřátely Božími: svobodnou chce míti Bůh Nevěstu svou, nikoli děvkou“.²⁾

Proto pastýřskou bedlivost vaši a horlivost, již planete pro Dům Boží, víc a více povzbuzujeme a rozněcujeme, abyste usilovali odvrátiti nebezpečí nastávající. Velikého ducha jedenkaždý na sebe vezměte, jímž byste zápas síly vaší hodný podstoupili. Jsme jisti, že o nic nebudete duchem ani statečností menšími těch ctihodných bratří, kteří jinde v nejtrpčím týrání za tuto svobodu Církve pro své potupy a soužení předmětem podivu se stavše, netoliko uloupení statků svých s radostí přijímají, ale i v poutech boj utrpení snášejí.³⁾

Ostatně ne v našich silách, ale v moci Boží všeliká naděje jest položena; neboť o věc Boží jde, jenž předpovědí, která nikdy z platnosti nevyjde, takto nás předem napome-

¹⁾ Sv. Tomáš Kantuarský, List LXX, k bisk. anglickým.

²⁾ Sv. Anselm, List IX králi Balduinovi.

³⁾ Jan, XVI, 33.

nul a vzmužil: *Ve světě utiskování budete míti, ale doufejtež; jáť přemohl jsem svět* (Jan XVI, 33). A tak My, kteří z úřadu Našeho Apoštolského v této válce tak mnohostranné a kruté, Církvi vypovězené, milostí Boží, kteráž utvrzuje Naši slabost, vůdci jsme ustanoveni, to vám vyhláshujeme a slibujeme, co svatý Mučedník Kanterburský kdysi vyjádřil slovy na tento věk a na toto nebezpečí nemálo se hodícími: „Pře, již proti Nám vedou nepřátelé Církve, mezi nimi jest a Bohem, neboť my nic jiného od nich nežadáme, než co Církvi své věčnou závěti v těle pro ni přijatém nesmrtelný zanechal Bůh. U víře tedy a lásce Kristově vstaňte s Námí na pomoc Církvi, a mocí a důmyslností vám udělenou vzepřete se lidem, jimž žádných zdarů hojnost nestačí, těší-li se Církev Boží svobodě. Důvěřujeme ve vás tím vydatněji, že pře Boží jest. O Nás pak buďte ujištění, že raději volíme smrt podstoupiti časnou nežli trvalé tísně bídne služebnosti připraviti. Neboť tohoto sporu konec důsledky pro budoucí časy ponese, aby Církev buď v trvalých trampotách, od čehož Bůh chraň, strádala, nebo stále svobodě se radovala“.¹⁾)

¹⁾ Sv. Tomáš Kant., List XXXIII.

Poněvadž pak vám zatím jest usilovati, abyste hrozícím nebezpečím svou autoritou, obezřelostí a horlivostí zabránili, chápete, že nic užitečnějšího a vhodnějšího nebude, než abyste sejdouce se v radu vyšetřili a uvážili, které způsoby a cesty nejvhodnější by byly, abyste tím jistěji a účinněji vytčeného cíle dospěli. Když na práva Církve se útočí, na vás jest, byste vystoupili a s protivné strany zeď na ochranu domu Israelského postavili; tím pevnější pak bude hradba a obhajba silnější, čím svornější a jednomyslnější bude jednoho každého práce a snažení, a čím bedlivěji předem uvážen a stanoven bude způsob jednání, jehož by bylo užiti v rozmanitých potřebách poměrů, jež by právě nastaly. Pročež Vás znovu vybízíme, byste se co nejdříve sešli a sdělíce si rady stanovili určité a všemi schválené pravidlo, jak byste dle své povinnosti jednomyslně odrazili ženoucí se zla a svobodu Církve statečně ochránili. Slušelo se, bychom vás k tomu napomenuli, aby se nezdálo, že nedbáme své povinnosti ve věci tak vážné. Jsmeť přesvědčeni, že vy i bez Našich těchto výzev sami byste to byli učinili. Ostatně ještě jsme se nevzdali vší naděje, že pohromy ohlašované Bůh jinou cestou odvrátí. Po-

vzbuzujet Nás k dobrým nadějím zbožnost a svědomitost přemilého v Kristu syna Našeho Františka Josefa, císaře a krále, jehož novým listem dnešního dne zaslaným jsme důrazně zapřisáhli, aby nikdy nechtěl připustiti, by v jeho přeslavném mocnářství Církev vydána byla v nečestné otroctví a katolíci vládě jeho poddaní do nejvyšších tísní uvedeni.

Jelikož pak s mnoha stran proti Církvi se pracuje, a v každém prodlení plno číhá vždy nebezpečí, nikterak nesluší vám nečinně vyčkávati. Bůh řiďtež vaše rady a mocnou pomocí svou vám přispěj, abyste co ke cti Jeho Jména a k spáse duší nejvíce směruje, šťastně ustanovili a vykonali. Zárukou té nebeské ochrany a na svědectví zvláštní Naší blahovůle udílíme ze srdce vám ve spolek i jednotlivě, milovaní synové a ctihodní bratří, jakož i kněžstvu a věřícím bdělosti vaší svěřeným Apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 7. března léta Páně 1874, velekněžství Našeho roku dvacátého osmého.

PIUS PP. IX.

ZVĚSTI THEOPHILA RESTAUXA Z GOUY L' HÔPITALU.

Poznámka vydavatelova z Gouy l' Hôpital.

Vidoucí z *Gouy l' Hôpital* (Somme), jehož zjevení byla tištěna r. 1882 a 1906 ve svazečcích rozebraných, přeje si, aby byly vydány tyto hlasy v počtu silně omezeném, jen do rukou některých zbožných duší. Jsouce přesvědčení o dobré, zdravé víře i upřímnosti tohoto pravého sluhy Božího, vyhovujeme jeho zbožnému přání, toužíce po tom, aby tyto dokumenty byly na prospěch duším.

Gouy l' Hôpital, 8. prosince 1910.

ÚMLUVA SE MI ZJEVUJE . . .

roku 1903 dne 2. února, slyšel jsem nebeský Hlas v kapli. ÚMLUVA se mi zjevuje a HLAS mi praví: „Služebníče, člověktady dole míní a Pán Bůh mění; jak jsou jeho úmysly neproniknutelný. Člověk se zmítá, avšak Bůh jej vede. Budu ti teď mluvit způsobem, jak ty hovoříš, poslouchej pozorně. Netrap se odporem špatného kněžstva: nemají ceny psa Pánova. Neznáš tajemství, která ti naše Královna svěřila a jež ti jest odnésti do hrobu a o nichž ještě jednou tuto ti pravím, bys jich neuveřejňoval Lidu bez zvláštního rozkazu Nebe.

Pán ve své spravedlnosti již potrestal kněžstvo, a co činí? Bůh vida jeho lhostejnost k svým výstrahám, jítří se v srdci svém, a také v den, kdy nebude moci hněvu svého zadržeti, potrestám je mnohem krutěji.

Jejich příbytkové řečení Paláci proměnili se v opravdová sídla nečistoty. Běda! můj Bože, co to rozladu z toho. Lid má oči, aby viděl, a uši, aby slyšel. Těmito špatnými příklady sejete bezbožnost. Kolik také ze všech

těchto věcí rozvine se v zločin? Oh ! můj příteli, kolik malých (smírčích) obětí, jimž jest se naroditi ! Vizte též stav Francie, té, jež byla kdysi nejslavnějším národem.

Ubohá Francie, Bůh mi uložil, abych řekl tvému lidu : Chceš-li se vystříhati trestů, jest svrchovaný čas bít se v prsa, sice Pán ve své Spravedlnosti naporučí bouřím, aby zuřily, a vodám, aby pustošily ! Vizte zubožený lid, kam vaše bezbožnost vás vleče, ano, do neblahé budoucnosti : čekejte oheň slunce, veliké nemoci, mor a hlad. (Hlas vysvětlil mi toto, totiž roku 1909, 1910, 1911 a 1912 velké přívaly vodní. Zeň se na polovic zkazí. Přijdou velké nemoci, mor a hlad v patách.)

Když spatříte znamení na obloze, nestračujte se, ale padněte na kolena, modlete se a žádejte milosrdenství od hněvu Božího, ano ! rozjitřeného proti vám. Nedivte se nikterak, až uvidíte půtky a spory v kněžstvu, neboť to se stává těm, kteří nemilují Papeže. Ať se má Papež na pozoru a ať opatří stráž svou osobu.

K uveřejnění těchto věcí Pán vzbudí duše, které v čas potřebný budou s tím poslány. Ale ty trvej v tichosti v tomto pronásledování, které brzy půjde proti těmto věcem.

Milý příteli, nechtějí již proroků, a přece co Bůh ve své spravedlnosti poroučí, spravedlivo a dokonalé jesti. Příště promluví ti o Itálii. Na shledanou, modli se za své pronásledovatele.

Dne 15. března 1903. ÚMLUVA se mi zjevila a HLAS mi pravil :

„Služebníče, na tomto světě, jímž probíháte, ano, zvláště v této době, není již úcty ani víry starých bývalých dnů, neumíte již než jíti po cestě Společností lichotivých a často vás svádějí k smyslovým žádostem ; také ďábel tam vládne jako pán ; tedy po této stezce dáváte se strhnouti k záhubě (zatracení).

V očích Božích Biskup, který má srdce, jest květinou, ale běda ! příteli, biskup, který nemá srdce, jest rostlinou, která umírá. Oh ! jak bude takový klnouti plamenům v hloubi Pekel.

Ještě jednou, ať se má Papež na pozoru, neboť jsou biskupové, kteří jsou vně Církve Ježíše Krista, a tím i nepřátely Papežovými. Ať Papež sám se obeznamuje ; děje se tuze toho, co se muzatajuje ; jako na příklad, co se nelíbí, střeží se velmi, by ho o tom poučili v pravdě.

Bůh vida jejich kutění a jejich satanskou lhostejnost, časem zasahuje způsobem úžasným a beze slitování. Itálie není více chráněna před událostmi než ostatní mocnosti. V tomto národě převráceném tuze se odpírá zákonům Páně. V mnohých palácích, v nichž by měla panovati svatost, vládne zkaženost.

Pán, vida jejich špatný život, strojí se snad brzy, stihnouti Itálii sedmi ranami, prvně Morem, též Válkou, Vpádem a Válkou Náboženskou; objeví se mrak postupem časů, viditelný, který bude předchůdcem události a odznakem výstrah. Celý svět bude rozvrácen. Lid, místo aby se modlil a kál, bude vzbouřen a oslepen ve svém satanském záští. Dábel bude odpoután. Krev poteče jako řeka. V čase tom Papež nebude již v Římě. Bude mít stálé sídlo . . . (Zde Hlas se odmlčel).

Veliká zemětřesení, provázená deštěm popelů, zasypou a zničí miliony osob. Z řeky římské bude těsto masa, těl a krve; až vše to se splní, lid se obrátí a bude se káti; Bůh ve své spravedlnosti, jeho Srdce bude pohnuto, utvoří novou úmluvu štěstí a blahobytu. Papež vrátí se do nového Říma s Apoštoly posledních dob za zpěvu TE DEUM, za jásotu a souhlasu všech zemí světa. Bůh bude

žehnati Papeži, a Papež bude žehnati národům. Pokoj; štěstí a blahobyt začne a zavládne. Postupem časů národové a králové nebudou již pamatovati na novou Úmluvu. Poruší se, budou v čase tom falešní papežové a falešní proroci; tehdy Bůh ve své moci pošle tři proroky, kteří po 33 let oznamovati budou lidu konec tohoto světa a tisíc jiných kázati bude Božství a Novou Zemi. Králové a národové budou vzpurni; Pán jich opustí. Země se třásti bude, země se otevře a Šelma z ní vyjde se svým vojskem. Vřava a vzteklost satanská proběhne zemi. Králové budou proklati a vydáni do míst otroctví; nezůstane již knížat z jejich rodů. Šelma povede národy po svém, peklo bude odpoutáno, falešní proroci budou konati zázraky, svět bude předěšen, hvězdy padati budou s oblohy, slunce a měsíc nedá již světla, země třásti se bude hrůzou. Klenba nebeská se sbortí, a Náš Pán Ježíš Kristus s Bohem svým Otcem a Dvorem Nebeským zjeví se, aby soudili živým a mrtvým. Země bude zničena ohněm, hřích bude spoután s Luciferem na dně Pekel. [Před koncem světa Bůh ustraní národ svých Vyvolených. Svůj příbytek, ten najdou ve Voze Davidově; zůstanou tam očekávající

Novou Zemi zaslíbenou. (Hlas změnil přízvuk mluvě o Jerusalemě s něžností a dobrotou.)]

Mocí Boží nová země vytryskne, bude znovu zalidněna pokolením Adamovým, bude poseta květy a růžemi. Tento nový rod lidský nebude dýchatí leč Moudrostí a Božstvím. Žena nebude již roditi v bolesti, bude jen jediný Král a jediný Národ. Hlavním městem oh ! Jerusale(m)e ! Nebe a země budou jedním příbytkem, neboť nebude již slzí ani smutku.

Služebníče, v pravdě, až se toto splní, nebude již konce. Země pomine, ale tato slova nepominou. Zůstaň dítkem poslušným a věrným služebníkem Božím. (Sdělíš toto zjevení Papeži, požádá-li o ně, a také některým zbožným duším.)

Na shledanou. Modli se za Francii.“

APOŠTOLÉ POSLEDNÍCH DOB

JAK JE VIDĚLA MELANIE.

(ROUCHO A PRÁCE SYNŮ A DCER ŘÁDU MATKY BOŽÍ.)

Zároveň co mi Svatá Panna dávala Řeholi (Řádu Matky Boží) a mluvila ke mně o *Apoštolech posledních dob*, viděla jsem nesmírnou rovinu s pahorky.

Moje oči viděly všecko, nevím, bylo-li to očima tělesnýma, ale byla bych blíže pravdě, řekla-li bych, že jsem viděla zemi pod sebou, způsobem takovým, že jsem viděla celý svět s jeho obyvateli v jejich zaměstnáních, každého dle jeho stavu (ne všechny po spravedlnosti, ale mnoho jich ze ctižádosti, a spravedlivým trestem Božím byli ve válce sami se sebou). Viděla jsem tedy tuto rozlehlou pláň s jejími obyvateli. V některých dílech byli lidé bílí; v jiných byli barvy dřeva nebo ovšem něco více nebo méně tmavší; viděla jsem v jiných zemích lidi, kteří byli skoro žlutí, barvy čistounké slámy a očí červených; v jiných zemích byli všichni černí jak uhlí; viděla jsem země, kde obyvatelé byli pramalého vzrůstu, a jiné země, kde byli velmi vysocí.

Nuže! viděla jsem, že Missionáři a Řeholnice byli v těchto zemích a ve všech dílech zeměkoule.

Viděla jsem *Apoštoly posledních dob* v jejich šatech; měli černou kleriku, ne příliš jemnou a bez knoflíků, místo nichž byly spony jak na klerice tak na haleně; klobouky měli velice hrubé s rohy pěkně utvářenými; pásy měli bílé, z hrubého tkaniva; byly široké asi 12 cm a konce splývaly skoro až s klerikou. Na jednom konci pásu byla tato tři písmena barvou červenou: M.P.J. (*mourir pour Jésus* — zemřít pro Ježíše); na druhém byla barvou modrou tato tři písmena: E.D.M. (*Enfant de Marie* — dítě Mariino). Nosili všichni dosti veliký kříž zavěšený na krku hrubou černou šňůrou a konec nohy kříže zapadal do pásu s levého boku, když však kázali nebo při některém výkonu náboženském, měli jej zavěšený na prsou. Na pasu s boku pravého měli růženec a na tomto růženci byl kříž bez Krista Pána. Viděla jsem, že Apoštolé posledních dob měli střevíce bílé; na dlouhých pochodech nosili černé s přezkou nahoře.

Řeholnice, jež začínaly Řád Matky Boží, byly řeholnice z . . . Viděla jsem, že byly dvě a jediná konvertka; byly první, jež přijavše

napřed ducha Řádu, přijaly roucho Řádu Matky Boží na slavnost Vtělení božského Vykupitele. Viděla jsem, že měly šaty černé a hrubé skoro jako z pytloviny, rukávce široké; střevíce měly bílé s přezkami nahoře; pásy, růžence a kříže byly jako u Otců. Čepců neměly, nýbrž cosi bílého, co vroubilo obličej; přes to měly černý závoj, který splýval dosti hluboko po zadu; měly jakousi bílou halenu.

Viděla jsem, že Missionáři kázali, zpovíдали, byli při umírajících, konali duchovní cvičení s kněžími, králi i těmi, z nichž sestával jejich dvůr, velmoži, vojíny, úředníky, chudými, dětmi, řeholníky, řeholnicemi, ženami a pannami.

Viděla jsem na jistých místech Missionáře, u nemocných, u chudých, u vězněných a jak křtili děti i dospělé. Jinde viděla jsem učedníky Apoštolů posledních dob; pochopila jsem velice jasně, že tito pánové, jež nazývám učedníky, byli připojeni k Řádu; byli to muži svobodní, mladí lidé, kteří nechtíce se povolání ke kněžství, chtějíce se však věnovati životu řeholnímu, provázeli Otce na některých missiích a pracovali ze všech sil na vlastním posvěcení a na spáse duší; byli velice svatí a horliví pro slávu Boží.

Tito učedníci byli u nemocných, kteří se nechtěli zpovídati, u chudých, raněných, žalářovaných, ve veřejných shromážděních, v sektářských schůzkách atd. atd.

Viděla jsem dokonce, že jedli a pili s bezbožnými a s těmi, kteří nechtěli slyšet o Bohu ani o kněžích, a hle, kterak tito andělé pozemští usilovali vším, co si jenom lze pomyslit, by k nim mluvili o Bohu a přivedli je k Němu a by zachránili tyto ubohé duše, z nichž každá má cenu Krve Ježíše Krista, šilícího láskou pro nás. Toto vidění bylo velmi jasné, velmi přesné a nezanechalo ve mně žádné pochybnosti o tom, co jsem viděla; i divila jsem se velikosti Boží, jeho lásce k lidem a svatému důmyslu, jichž užíval, by všechny spasil, i viděla jsem, že jeho lásky nemožno pochopiti na zemi, protože překonává vše, co pojmu lidé nejsvětější. Viděla jsem tedy, že Evangelium Ježíše Krista v celé své čistotě bylo kázáno po veškeré zemi, všem národům.

Viděla jsem, že Řeholnice se zaměstnávaly všemi pracemi duchovními i tělesnými a byly jako Missionáři po celé zemi. S nimi byly také ženy a dívky, plné horlivosti, jež pomáhaly řeholnicím v jejich pracech. Tyto

vdovy nebo tyto dívky byly osobnosti, které neodvažující se zavázati sliby řeholními, žádaly si sloužiti Pánu Bohu, zabývati se svou spásou a vésti život odloučený od světa. Byly oděny černě a velmi prostě. Nosily také kříž na prsou jako učedníci, ale něco menší než kříž Missionářův, a nebyl zevnější. Viděla jsem a pochopila, že Apoštolé posledních dob a Řeholnice se zavazovali třemi sliby řeholními a nad to zavazovali se také, že se budou cele vzdávati přesvaté Panně a že jí budou dávati pro duše očistcové a na obrácení hříšníků všechny svoje modlitby, všechna svoje pokání, slovem všechny svoje záslužné skutky. Učedníci a ženy také se zavazovali tímto slibem nebo obětováním se Přesvaté Panně.

Viděla jsem, že Missionáři žili sdruženě a že se modlili božské Officium společně v chóru; v některých domech nebylo jich mnoho; viděla jsem, že učedníci, kteří uměli čísti, modlili se Hodinky Svaté Panny ve své kapli; viděla jsem také, že Řeholnice modlily se Hodinky Svaté Panny, taktéž i ženy.

Pochopila jsem v Bohu, že Apoštolům posledních dob bylo kráčet ve stopách prvotní Církve Ježíše Krista, s tím rozdílem, že nej-

vyšší představený měl na péči svolávat (když bylo možno) každého roku údy Řádu do domu ústředního, by konali desetidenní duchovní cvičení v samotě, a viděla jsem, když údové Řádu byli velice vzdáleni, že tato cvičení v samotě konala se v každém domě nebo ovšem chodili do některého z ústředních domů provincie; tato cvičení v samotě se konala za tím účelem, by se zase vzpružili v horlivosti a poslušnosti řádové.

Viděla jsem, že tito představení vyměňovali a posílali do řádového domu schválně na to zřízeného neduživce a údy, kteří ztratili svůj první zápal, vlivem a nákazou mocných země změkčili, ztratili lásku a horlivost. Nemocní byli dobře ošetřováni v tomto domě.

Viděla jsem, že náš sladký Spasitel hleděl na dělníky tohoto Řádu s velikým zalíbením, poněvadž sloužili Pánu Bohu s celou a úplnou odevzdaností, nevyhledávající sami sebe, jsouce úplně odpoutáni od všeho pozemského; byli zcela v rukou Prozřetelnosti Boží, majíce velikou víru a důvěru v Boha. Viděla jsem duše očištcové jako o slavnosti pro dobrodiní, kterých se jim dostávalo od Apoštolů posledních dob a od Řeholnic; a viděla jsem, že duše trpící očištcem, jež byly osvobozeny nebo jimž bylo ještě něco

málo odpykávati a jež k tomu měly moc, modlily se velice, a mnoho obrácení se dalo na jejich modlitby, neboť jsem viděla, že Bůh chtěl, aby jak Missionáři tak Řeholnice tohoto Řádu spojovali všechny svoje modlitby a všechny svoje dobré skutky v rukou Mariiných, své první Představené a své Velitelky, pro duše očistcové, na obrácení hříšníků celého světa.

Viděla jsem a pochopila, že Pán Bůh chtěl, aby tento Řád bojoval proti zlořádům, které přivodily úpadek kněžstva a stavu řeholního a rozvrat křesťanské společnosti.

Mnoho řádů a řeholních kongregací vracelo se k prvnímu zápalu péčí a vzorem Otců nebo ovšem splývaly v jedno s Řádem Matky Boží.

Viděla jsem v tomto Rádě, že se nepřijímaly nikdy, nikdy za Missionáře ani za Řeholnice osoby, jichž rodiče potřebovali lásky blíženské nebo potřebovali tohoto syna nebo této dcery k své obsluze, a že když rodiče některého úda upadli do bídy, obec z lásky k čtvrtému přikázání, z opatrnosti, z milosrdenství a pro klid zarmoucených údů dávala štědrou rukou dle potřeb této rodině, a to se dalo s velikou láskou a s velikou radostí a vděčností Bohu, že

dal obci možnost uleviti údům Ježíšovým, kterýž se nám dal úplně celý.

Viděla jsem, že údové Řádu Matky Boží přinášeli všechno svoje úsilí, by se úplně zhostili ducha zkaženého věku a by prospívali v lásce Boží a nabyli ctností Pána Našeho Ježíše Krista. Měli velice nízké smýšlení o sobě, byli velice sjednoceni mezi sebou, nemajíce ani ctižádosti, ani závisti, ani žárlivosti, žádajíce si ve všem toliko líbiti se svému božskému Mistru, nežádajíce si nic vně srdce Ježíšova, v němž přebývali více nebo méně vnitřněji dle toho, byla-li jejich láska čistší a ušlechtlejší; tato láska k Ježíši Kristu plodila v nich ovoce veliké poslušnosti, hluboké pokory a prostoty, tuhého umrtvování, přehornivé horlivosti a dokonalé odevzdanosti do rukou božského Mistra.

Viděla jsem, že tento Řád byl jakoby ohniskem všech srdcí a jako věčným oltářem, na němž neustávala modlitba za rozličné potřeby svaté Církve a za duše vlažné a za obrácení hříšníků celého světa.

O PROROCTVÍCH

LIST EUGENA BARESTA
J. COLLINOVI DE PLANCY-MU

Žádáte mě, milý pane, bych vám napsal svoje mínění o proroctvích, mě, jenž jsem se odvážil postavití předsudkům naší doby rehabilituje „šarlatána“ Nostradama, jednoho z největších učenců šestnáctého století; mě, jenž první jsem vypravoval onu zázračnou historii prorocství Noëla Olivaria, vztahující se na Napoleona, kteréžto prorocství jest tak hodnověrně, kdyžtě nedávno redaktor *Memorialu de Rouen*, p. R, pravil mi, že viděl v rukou jisté osoby toho města opis prorocství Olivariova, psaný na počátku francouzské revoluce, to jest několik let *před* nastoupením Bonaparta na trůn císařský.

Žádáte mě o něco nového o této látce tak málo známé a tudíž tak málo studované za našich dnů; ale opravdu, pane, vše, co mi vám bude možno říci v rozsahu, který mi vyhrazen, bude asi považováno vašimi čtenáři za novinku, neboť osvícení duchové posledního století tolik popřeli vše, co jim nebylo lze chápati, zkoumati, rozbíratí, vážití a hmatati, že osvícenci dob těchto došli ke skepticismu nejsměšnějšímu, k atheismu nejúplnějšímu a až tam, že nevidí v duchovních projevech lidské bytosti, v tajemstvích duše než pouhé podvody a hloupoty.

Kdo pak od reformy tak horoucně kázané Lutherem, Zwinglim a Calvinem býval by se snažil svědomitě studovati v člověku a v lidstvu Boží zjevení, náboženské vytržení, dar prorokování? Kdo pak od násilnických a revolucionářských filosofických spisů osmnáctého století býval by se odvážil věřití proroctvím Bible a vysvětlovati minulé i nové předpovědi?

Ve světě mají se věci takto: svět jde, aniž ví příliš jak; myslí, jak se mu říká, by myslil, a činí podle svých starých zásad šablony a zvyku. Ach! můj Bože! jest tomu sotva osmnáct set let, co lidé nadchnuti novou vírou umírali, poněvadž chtěli vyvésti lid

ze šablony a zvyku, mluvíce poprvé o svobodě, bratrství, štěstí!

Dnes žijeme v materialismu, který možno dokonale srovnávat s materialismem Římanů před kázáním Evangelia. Víry, oddanosti, náklonnosti už není, ale v odvetu sobectví, rozkoše smyslné a láska k zlatu nahradily v našem srdci všechny ušlechtilé city, které je druhdy oživovaly. Jsme pobožni po způsobu pohanů, kteří obětovali Sokrata a první mučedníky spíše proto, by učinili zadost požadavkům starých zákoníků než z lásky k božstvům olympským.

Vědy, jež právě tak jako umění a literatura obrázejí politické a náboženské myšlenky některé doby, národa, lidu, jsou v tuto hodinu úplně neznabožské. Člověk se hýbe pomocí hmotných orgánů, země se točí kolem slunce a měsíc kol země dle zákona přitažlivosti, kterýž jest čistě fysický; slovem vše jest učenci mechanické, fysické a materiální; nic není Bůh. A tito učenci, kteří si myslí, že něco vědí, a kteří s hůry své výsosti pojednávají o tajemstvích zjevení a daru prorokovati, *nevědí*, co jest podstatou dýchání, krevního oběhu, plození; co působí magnetism, somnambulism, mor, krupobití, povětroně; co jest to duše, vidění, vytržení,

vegetace rostlin, hvězda, jež se svítí na nebi, prostor, čas, víra a Bůh!

Za takových okolností látka vaší knihy najde asi málo přívrženců. A přece proroctví jsou tak stará jako svět; předcházela u Řeků zřízení institucí politických; zvěstovala Hebreům zkázu jejich měst a příchod a utrpení Kristovo, božského osvoboditele otroků; prohlásila ústy svatého Jana velikost a moc křesťanství na Západě, a což ještě zvláštnější, vznik bludů, protestací, reform; vrhla potom ve středověku a v renaissanci hrůzu do lidu, hlásající konec světa na devatenácté století, století naše, a příchod Antikrista, ohlašující biče, jež přikvačí na nás, *zkázu našich měst, povraždění jejich obyvatel* ... — A až po chvíli přítomnou všechna minulá proroctví se vyplnila.

Lid vždycky věřil v proroctví a bude v ně věřití patrně vždycky, přes skepticismus házený do davů neznabožskými filozofy. Machiavel nám toho podal příklad: „Nedovedl bych, praví, odůvodniti toho, ale jest faktem zaručeným celou starou i novou historií, že se nikdy nepříhodovalo veliké neštěstí v některém městě, jež by bývalo nebylo předpověděno některým věštcem nebo oznámeno zjevením, divy nebo jinými nebeskými

znameními. Bylo by velice žádoucí, by příčina toho stala se látkou rozprav lidem vyučeným v přirozenu i nadpřirozenu, kteréžto přednosti nikterak nemám. Jest možno, že naše ovzduší, jak tomu věřili jistí filosofové, jest obýváno zástupem duchů, kteří *vědí napřed věci budoucí* samými zákony své přirozenosti, a že tito duchové, majíce útrpnost s lidmi, dávají jim výstrahu takovýmito znameními, by se měli na pozor. Nechť tomu jakkoliv, *fakt jest JISTÝ*, a vždycky po těchto ohlášeních přichází věci *nové a mimořádné*." Machiavel, znáte ho každý, nebyl fanatik ani pověřčivý ani iluminát.

Ale otevřeme-li díla historiků, nalezneme věci ještě úžasnější. Pan Robertson, uváděje řeč Montezumy k pohlavárům jeho říše, připomíná tradice a *proroctví*, jež ohlašovala už dávno příchod národa téhož plemene jako oni a jenž dostane do rukou moc svrchovanou.

Číňané také věřili v proroctví. Čteme v *Šu-kingu*: „Když některá rodina blíží se trůnu svými ctnostmi a jiná jest blízko sestoupení trestem za své zločiny, *dokonalý člověk* (čili prorok) bývá o tom uvědomen předchozími znameními.“ Evropští missio-

náři dali pod tekst, který právě cituji, tuto poznámku: „Mínění, že divy a neobyčejné úkazy *oznamují veliké pohromy*, změnu dynastie, revoluce ve vládě, jest všeobecné u našich učenců.“

Nyní se vrátím k filosofickým dobám Římanů (dobře si všimněte, k *dobám filosofickým*), nalézámť u Cicerona přejasně místo, jež odsuzuje zbožňovatele skeptické filosofie. „Jest mínění prastaré, zděděné z dob hrdinských až na naše, praví, a potvrzené souhlasem lidu římského a všech národů, že jest u lidí *jistá divinace*, kterou Řekové nazývají slovem, jež znamená tušení a známost věcí budoucích. Věc velikolepá a spasitelná, skutečně-li jest, jež více než co jiného přibližuje naši přirozenost k přirozenosti božské!... Nuže, nevidím žádného národa, nechť jest sebe zjemnělejší a vzdělanější a sebe hrubší a barbarštější, *aby nevěřil, že budoucnost jest oznámena*, že někteří lidé ji znají a mohou ji předpověděti.“

Nebyl bych nikdy u konce, pane, kdybych tu uváděl svědectví všech spisovatelů starověku, kteří se vyslovili ve prospěch proroctví. Čtème několik řádků z rozvážného Plutarcha, jež protivníci látky, o níž právě mluvím, vždycky pomíjeli mlčením:

„Ačkoliv proroctví se dosti podobají bajkám, praví tento autor, přece zkáza mnoha zničených nebo vyhubených měst řeckých, náhlé vpády barbarů, pád mnohých říší dokazují pravdivost věštek. Nejsou snad neštěstí, jež právě zkrušují Kumy a Dicearchii, dluhem, který čas zaplatil Sibyllám, jež je před dávnými časy předpověděly? Mínily výbuchy sopek, vzkypění moře, rozžhavené kameny, jež vítr metal s takovou prudkostí, zkázu tak velikých měst, která tak byla zničena, že ani pozítří nebylo lze naléztí místa, kde stála. Nesnadno-li jest uvěřiti, že Božství vůbec nemělo podílu na těchto událostech, tím spíše nebylo jich možno předpověděti bez inspirace... Když věštba nespokojujíc se ohlášením události, určuje způsob, čas, okolnosti a osobnosti, tehdy není to již neurčitý dohad, jest to skutečná předpověď toho, co se stane... Ve věštbách nebývá nic neurčitého, nic temného. *Přisuzovati vyplnění náhodě, toť ztratiti se v nekonečnu.* Zkušenost jest tu zárukou předpovědi a ukazuje takřka cestu, kterou se bral osud. Nepředstavím si, aby bylo možno říci, že jedině náhoda způsobila shodu události s předpovědí: neboť potom kdo by zabránil také, by se netvrdilo, že Epikur vůbec nenapsal svého spisu *Roz-*

prava o jistých Zásadách, ale že náhodou se spojila písmena a slova, z nichž se skládá, a tak vznikla tato kniha?“ — Jistěže není žádné odpovědi na tak rozumnou a tak logickou hypotézu.

Všichni lidé poctiví a soudní připustili zjevení a uznali jsoucnost ducha prorockého.

„Jsou to zajisté, praví duchovní a učený Charles Nodier, preveliké slabiny ducha lidského, ale nesnadno ubrániti se zájmu zvědavosti, kterou vzbuzují, když náhoda dává šarlatánově předpovědi závoditi s historií, a což ještě lepší, s pravdou.“

Poslyšte při této látce, co praví jeden z nejhlubších a nejzbožnějších myslitelů dob moderních, p. hrabě Josef de Maistre: „Duch prorocký jest přirozený člověku a neustane proudivi ve světě. Tisíc výroků vám dokáže, že se zlíbilo Bohu hned nechatí člověka, by mluvil, jak by chtěl, dle panujících myšlenek té neb oné doby, a hned zase, by skrýval v podobách zdánlivě prostých a někdy hrubých vznešená tajemství, jež nejsou pro každé oči. Nuže v obou možnostech co pak zlého hloubati v těchto propastech Boží milosti a dobroty, jako se hloubá v zemi, aby se vytěžilo zlato a diamanty? *Více než kdy dlužno nám zabývati se tímto vysokým badáním, neboť*

nám třeba býti připravenu na UDÁLOST NESMÍRNOU v řádu Božím, k níž se blížíme stále zvyšovanou rychlostí, která překvapí kdysi všechny pozorovatele. Není už náboženství na zemi; pokolení lidskému nemožno zůstat v tomto stavu. Hrozné věštby oznamují ostatně, že ČASY SE DOSTAVILY ... Vesmír jest v očekávání. Jak pohrdneme tímto velikým přesvědčením a jakým právem odsoudíme lidi, kteří zpraveni Božími znameními oddávají se svatým zkoumáním?"

Po tomto citátu nelze mi už říci nic; neboť bych se bál, že odvrátím pozornost vašich čtenářů od této stránky, jež si zasluhuje, by byla hluboce rozjímána, zvláště v přítomnosti, kdy evropská společnost tolik potřebuje obrození.

PROROCTVÍ CAZOTTOVO

DLE VYPRAVOVÁNÍ LA HARPE-OVA.

(Z knihy J. Collina de Plancy-ho „Konec časů“, I.)

Cazotte, původem z Dijonu, jest z malého počtu literátů osmnáctého století, který uprostřed zátopy anarchistických a bezbožných nauk této doby zůstal věren svému Bohu a svému králi. Jeho smrt byla smrtí křesťanského hrdiny. Když ho uvěznili do Abbaye, byl zachráněn v jatečném zabíjení 2. a 3. září hrdinstvím své dcery, jež se na něho vrhla a zakryla svým tělem pravíc katanům: „Nedostanete se k tělu mého otce, leč až probodnete moje.“ Ocel vypadla z rukou vrahův, a Cazotte byl v triumfu zaveden až do svého domu. Zatčen znova byl odsouzen na smrt soudci, kteří byli dohnáni prohlásiti jeho ctnosti: „Proč dlužno, pravil ve-

řejný žalobce Cazottovi, bych vás shledal vinným po dvaasedmdesáti letech ctnosti! Nestačí býti dobrým synem, dobrým manželem, dobrým otcem, dlužno ještě býti dobrým občanem.“ Stráviv hodinu s duchovním, Cazotte napsal své rodině: „Moje ženo, moje děti, neplačte nade mnou, nezapomínejte mne, ale všichni si připomínejte, abyste nikdy neurazili Boha.“ Vystoupil na popraviště s podivuhodným klidem a srdnatostí a řekl silným hlasem davu: „Umírám, jak jsem žil, věren Bohu a králi.“

Každý, kdo zná dějiny naší první revoluce, přisvědčí, že se proroctví Cazottovo vyplnilo do písmenky na všech členech pověstné hostiny akademické a filosofické.

Cazotte byl Danielem nové hostiny Balthazarovy.

Tu jest doslovně pověstná předpověď Cazottova:

Zdá se mi, praví La Harpe, že to bylo včera, a přece to bylo na začátku r. 1788. Byli jsme na hostině u jednoho z našich spolu-
bratří z Akademie, velmože a člověka ducha-
plného; společnost byla četná a ze všech stavů,
dvořané, právníci, literáti, akademikové atd.
Hodovalo se znamenitě, jak obyčejně. Mal-

vazské a kostnické víno při zákusku dodalo k veselosti povedené společnosti oné svobody, jež neudržovala vždycky tónu: zašlo se tehdy do světa tak daleko, kde všechno dovoleno, jen když to rozesměje. Champfort nám četl svoje bezbožné a bezuzdné povídky, a vznešené dámy naslouchaly aniž braly útočiště za svými vějíři. Po té zátopa vtipů na náboženství: ten citoval tirádu z *Panny*, jiný připomněl ony *filosofické* verše Diderotovy:

A střevy posledního kněze
zatahněte krk poslednímu králi.

A potlesk. Třetí se zdvihne a s plnou sklenicí v ruce zvolá: „Ano, pánové, jsem si tak jist, že není Boha, jako si jsem jist, že Homér jest hlupák“; a opravdu byl si jist tím i oním; a mluvilo se o Homérovi a o Bohu; a vyskytli se hodovníci, kteří pěkně mluvili o tom i o onom.

Řeč zvažněla; veliké obdivování *revoluce*, *jakou způsobil Voltaire*, a shodují se, že to jest prvním důvodem jeho slávy. „Dal tón svému století a stal se četbou jak v předsíni tak v saloně.“ Jeden z hodovníků vypravoval nám chechtaje se, že jeho holič mu pravil, když ho pudroval: „Podívejte se, pane, třeba jsem jenom ubohý tulpas, nemám přece

více náboženství než jiný.“ Uzavíralo se, že revoluce co nevidět se stane skutkem, že naprosto nezbytno, by *pověra a fanatism ustoupily filosofii*, a že lze z toho vypočísti možnost té doby a kdo ze společnosti spatří *vládu rozumu*. Nejstarší litovali, že jim nemožno si tím lichotiti; mladí se radovali, že mají naději velice odůvodněnou; a blahoprálo se zvláště Akademii, že připravila veliké dílo a byla hlavním sídlem, střediskem, hybnou silou svobody myšlení.

Jeden jediný z hodovníků nebral vůbec podílu na vší veselosti tohoto hovoru, ba prohodil zcela něžně i několik vtipů o našem krásném enthusiasmu; byl to Cazotte, muž milý a originální, ale na neštěstí popletený blouzněními illuminátů. Jeho hrdinství ho později proslavilo navždy.

Ujímá se slova a tónem nejvážnějším praví: „Pánové, buďte spokojeni; všichni uvidíte *tuto velikou a vznešenou revoluci*, které si tolik žádáte. Víte, že jsem trochu prorokem, opakuji vám to, vy ji uvidíte.“ Odpovědělo se mu známým refrénem: *Na to netřeba být velkým kouzelníkem*. „Budiž, ale snad jím třeba býti trochu více na to, co mi vám zbývá říci. Víte, co vzejde z této revoluce, co vzejde pro vás všechny, kteří tu jste,

a co bude následkem bezprostředním, účinkem řádně zakoušeným, důsledkem řádně poznávaným?“ — „Ach! podívejme se, praví Concordet se svou potměšilou a strojeně přihlouplou tváří; filosofa nemrzí, že se potkává s prorokem.“ — „Vy, pane de Concordete, vydechnete roztažen na dlažbě žaláře, zemřete jedem, který požijete, byste unikl katovi; jedem, který vás dožene štěstí této doby nositi stále u sebe.“

Veliký úžas nejprve, ale rozpomenou se, že dobrák Cazotte má náklonnost k třeštivosti, i smějí se nejkrásněji: „Pane Cazotte, povídka, kterou nám teď skládáte, není tak zábavná, jako váš *Zamilovaný Dábel*; ale jaký dábel vám vložil do hlavy ten žalář, ten jed a ty katy? Co vše to má jenom společného s filosofií a vládou rozumu?“ — „Zrovna jak vám pravím: ve jménu filosofie lidskosti, svobody, pod vládou rozumu vás potká tento konec, a bude to zajisté vláda rozumu, neboť tehdy rozum bude mít chrám y, ba dokonce nebudou už po celé Francii v těch dobách než chrámy Rozumu.“ — „Na mou věru, praví Champfort se sarkastickým smíchem, vy byste nebyl knězem těch chrámů.“ — „V to doufám, ale vy, pane de Champforte, jenž budete jedním z nich a to velmi

hodným, byste jím byl, vy si přerežete žíly dvaadvaceti řezy břitvou, a přece od toho nezemřete, až za několik měsíců.“ Společníci se rozhlížíjí a smějí se zase. „Vy, pane Vicq d'Azyre, vy si neotevřete žil sám, ale dáte si je otevřít po záchvatu dny šestkrát v jednom dni, byste si byl jistější svým činem, a zemřete v noci. Vy, pane de Nicolai, zemřete na popravišti, vy, pane Bailly, na popravišti; vy, pane de Malesherbes, na popravišti“ — „Ach! Zaplať Pán Bůh! praví Roucher, zdá se, že má spadeno jenom na Akademii; chce na ní vykonati strašnou eksekuci; a já, díky nebi . . .“ — „Vy, vy zemřete také na popravišti.“ — „Och! toť sázka, křičí se se všech stran, zapřisáhl se všechno vyhubiti.“ — „Nikoliv já jsem se k tomu zapřisáhl.“ — „Ale budeme tedy podrobeni Turky a Tatary? Ještě jednou! . . .“ — „Na-prosto ne; jak jsem pravil, budete v té době spravováni jediné *filosofií*, jediné *rozumem*. Ti, kdož takto budou s vámi činiti, budou *filosofové*, budou míti každé chvíle v ústech úplně tytéž fráze, jež už hodinu zde deklamujete, budou opakovati všechny vaše zásady, citovati docela jako vy verše z Diderota a z *Panny* . . .“ Společníci šuškali si do uší: Že ten člověk *blázní* (neboť se díval co

nejvážněji)! Což nevidíte, že si tropí smíchy: a víte, že bývá vždycky něco zázračného v jeho vtipech.“ — „Ano, prohodil Champfort, ale jeho zázračné není zrovna veselé; jest příliš šibeniční. A kdy se to všechno stane?“ — „Šest let neuplyne, než se naplní vše, co vám pravím . . .“

„— Hle, mnoho zázraků (a tentokráte byl jsem já mluvčím)! a mne tam neuděláte ničím?“ — „Vy tam budete alespoň zázrakem, tak mimořádným: vy budete tehdy křesťanem.“ Hrozná výkřiky. „Ach, ujal se slova Champfort, jsem uspokojen; není-li nám zhynouti, leč až La Harpe bude křesťanem, jsme nesmrtelní.“ — „Pro tohle, řekla tu paní vévodkyně z Grammontu, jsme my ženy velice šťastny, že nebýváme ničím v revolucích. Říkám-li ničím, nemíním, že bychom se do toho vždycky trošku nezamíchaly, ale jest jisto, že se to na nás nesvaluje, a že naše pohlaví . . .“ — „Vaše pohlaví, moje dámy, vás neobrání tentokráte; a marně se nebudete do ničeho míchat; budou s vámi činiti jako s muži, bez jakéhokoliv rozdílu.“ — „Ale o čem pak nám to povídáte, pane Cazotte? to nám kážete o konci světa.“ — „Nevím o něm nic, ale to vím, že vy, paní vévodkyně, budete

vezena na popraviště, vy i mnoho jiných dam s vámi, v káře katově, s rukama svázanýma na záda.“ — „Ach! pak doufám, že budu míti alespoň kočár černě vyčalounovaný.“ — „Nikoliv, paní, větší dámy než vy pojedou jako vy v káře a s rukama svázanýma, jako vy.“ — „Větší dámy! Cože! Kněžny rodové?“ — „Ještě větší dámy“, tu vzniká velmi citelné vzrušení v celé společnosti a tvář pána domu se zasmušuje. Shledávalo se, že vtip jde do živého. Paní de Grammont, by rozptýlila mrak, nenaléhala na tuto poslední odpověď a přestala na tom, že řekla tónem co nejležernějším: „Uvidíte, že mi nenechá ani zpovědníka.“ — „Nikoliv, paní, nebudete ho míti, aniž kdo jiný. Poslední odsouzenec, který ho z milosti bude míti, bude“

Zastavil se na chvíli. — „Nuže, kdo jest tedy šťastným smrtelníkem, jemuž se dostane této výsady? — Toť jediná, která mu zůstane: a bude to král Francie.“

Pán domu se prudce zdvihl a všecko s ním. Šel k p. Cazottovi a řekl mu hlasem plným pohnutí: „Můj milý pane Cazotte, už dosti dlouho trvala tato smuteční kratochvíle; ženete ji příliš daleko, až zadáváte

společnosti, v níž jste, i sobě samému.“ Cazotte neodpověděl nic a chystal se odejít, když tu paní de Grammont, jež chtěla stále uniknouti vážnému a obnoviti veselost, přiblížila se k němu: „Pane proroku, jenž jste nám všem pověděl naše pěkná dobrodružství, neříkáte nám ničeho o svém.“ Chvíli setrval v mlčení a s očima sklopenýma: „Paní, četla jste obléhání Jerusalema u Josefa?“ — „Och! zajisté, kdopak toho nečetl? ale mluvte, jako bych toho byla nečetla.“ — „Nuže, paní, při obléhání jakýsi člověk sedm dní za sebou obcházel náspy, před očima obléhajících i obležených, křiče bez ustání hlasem zlověstným a hřímajícím: *Běda Jerusalemu! Běda mně samému!* a v tom ho zasáhl ohromný kámen, vyvrstěný nepřátelskými stroji a roztříštil na kusy.“

A po této odpovědi p. Cazotte se uklonil a odešel.

AVILA

AKROPOLE dojíma jako opuštěný oltář, napsal p. M. Barrès; právě tak lze říci o Avile. Tak mocná jest síla jména svaté Teresie, že vévodí starobylému sídlu *de los Caballeros*, že panuje stále nad jejími oprchalými a třesoucími se zdmi. Co na tom, že preveliké město rozptyluje po svých pustých ulicích ubohých deset tisíc duší, podobných přízrakům, které nedovedou mu dátí přeludu života? Co na tom, že jeho chmurné paláce neobývány, jeho kostely pusty, jeho

kláštery prázdný. Při západu slunce, když poslední paprsky mizí za sněžnými hroty Quadarramy, vzpomínka na obnovitelku Karmelu skýtá městu bleskotu apotheosy. Mrtvé město plane jako pochodeň; zajisté v jejím domově a nikoliv jinde bylo se naroditi vášnivě panně, u níž sen se mísí se skutkem a u níž tyto dva akty, tak nepodobné, se harmonisují a doplňují navzájem.

Avila jest jenom hrob, ale hrob ozářený světlem toho, co bývalo. Její sříceniny jsou opravdu sříceninami, tím lépe; stavitelé archeologové jich na štěstí neobnovili. Přijíti do Avily, toť vykonati pouť. Což neslyšeti tam ještě van a dech Světice, z níž vycházejí vůně květů, vzácných květů poesie, totiž lásky? Z kaplí a kostelů, jež zbudovala, dnes napolo shroucených, vystupuje vznešená velikost, jaké snad nebylo, neboť ta jest duší Španělska.

Avila jest úplným vyjádřením této španělské duše, drsné, energické, soustředěné. Jest to hromada kamení v samotě, hrdá sřícenina na vyvýšenině, kterou viděti se všech stran.

S výše jejích hradeb málem ještě neporušených vévodíme kraji, který jakoby byl věčně pustošen, žhavý v létě, ledový v zimě,

který ji obaluje a skýtá jí rámce. K tomu přimysleme si samotu, tuto samotu, jež volá myšlenku na smrt, zničení, dokonalou odloučenost, základ to duše kastilské.

Opravdová tato evokace minulosti, hrdé město, vystavěné na návrší za dob hrdinských, sloužovalo za přední stráž, aby bdělo nad nepřítelem a upozorňovalo na jeho blízkost; Maurovi nebylo možno valně postoupiti, by ho nebylo viděti s jejích náspů nebo s věží kathedrály, jež jest takřka jedno tělo se zdmi hradebního pásu, a aby její rytířové nenastražili léčky nevěřícímu. Ale tito hrdí šlechticové, kteří bouřlivě sestupují se své skály, na níž za každé roční doby duje a sténá vítr ve věčné bezútěšnosti, by hájili své víry, udržují si s touže neústupností svoje přednosti a hodnost královskou. Roku 1465 prohlašují svrženým zbabělého Jindřicha IV kastilského, ale jakožto soudcové neusmířitelní staví si figuru nehodného mocnáře a té rvou korunu a odnímají meč.

Avila nazývaná z prvu *Avila de los caballeros* od množství rytířů, kteří na ní seděli, by potírali Maury, potom *Avila de los reyes*, když se stala sídlem králův a knížat kastilských, změnila ještě svůj přívlastek, dostavši jméno *Avila de los santos*, za něž dluží

řadě velikých biskupů, kteří seděli na jejím biskupském stolci, a zvláště svaté Teresii.

Nejsme ani eksegety ani hagiografy, nebudeme se nikterak pokoušet, bychom vypravovali život mystické rekyně; jen o tom bychom rádi promluvili, jak dokonalá shoda jest mezi ní a místy, jež viděla její zrození, drásající melancholií konventů, kde žila, a monastýrů, které navštěvovala.

Jejího domu právě tak jako její zahrady, kde se svým bratrem Roderikem dělala si poustevny, stavějíc jednu na druhou z kamínků — a není jich málo v Avile — těch už není; na jich místě byl zbudován karmelitánský klášter dnes zabraný — výsměch to věcí lidských — knihovnou bez knih a konservatoří hudby a deklamace bez žáků. Kaple, jež k němu přiléhala — chabá útěcha — uchovává několik trosek z její cely a její podobiznu. Podobizna jest drahocenná, nemá ničeho svévolného ani zženštilého, jest toho daleka; tahy a výraz obličeje svědčí o tom, co byla Teresa de Cespeda: duše silně zocelená, dobrotivá, ušlechtilá, soustředěná, stále hotová k boji, aniž si ho však žádala, ale jako její předkové, jichž byla důsledkem a rozkvětem, stále připravena konati svou povinnost, všecku svoji povinnost. Vně zdí

městských, s druhé strany těsného údolí, jež odděluje od vroubkovaných hradeb, na místě bývalého ghetta, uprostřed sřícenin a rozviklaných bídných chatrčí barvy jako šafrán nebo prach, dle hodiny denní, vypíná se klášter Vtělení, kde svatá Teresie byla oblékána. V průčelí kaple monastýru jest vytesán štít mateřské rodiny veliké Milovnice, Alhumedů; toto slovo ve španělštině znamená kouř. Na erbu jest věž obklopená plameny, připomínající odvážný kousek kteréhosi předka Světice, jenž unikl ze zámku zapáleného Maury chráněn jsa kouřem z tohoto požáru. Zdaž tam právě nespatriła Teresie, že mimo oheň, lásku vše není leč kouř?

Jděme po stopách svaté Teresie; dnešní Španělsko není tak daleko, jak bychom se domnívali, od Španělska století XVI., by nám to nebylo možno. Bytosti, místa a věci se valně nezměnily. Jestliže Don Quichotte a Sancho Pansa jsou nesmrtelní, ještě takoví, jak je popsal Cervantès, jestliže za našich dnů rytíř Smutné Tváře se chodí oblékat do Paříže, jestliže jeho štolba, mnohem méně přetvořený, nosí stále krátký kabátec, kalhoty jenom po kolena a pruhovaný plášť na plecích, staří Kastilané avilští jsou jako on.

Sledujme reformátorku Karmelu na jejích cestách, když opustivši Avilu projížděla obnaženými rovinami posetými šterkem quadarramským, aby založila nebo navštívila některý ze svých monastýrů. V galérie, to jest ve čtyřkolce, jejíž dno jest z košin přivázaných několika chatrnými provazy, skládá si jeden nebo dva chudičké slamníky, příhrádkové truhlice, kropenku se svěcenou vodou, sošku Jezulátka, zvonek na vyzvání hodiny k modlitbě, přesýpací hodiny na měření času rozličných cvičení, dva neb tři kamenné hrnce na uvaření nezbytné potraviny a toť vše. Jakmile zazněl zvonek, vypravuje jeden z jejích historiků, Otec Ribera, všichni, kdož byli na cestě, řeholníci, kněží, lidé světští, vozkové, sluhové přerušovali svoje zaměstnání a zachovávali mlčení. Noci, když bylo lze, trávily se v pohostinkách. Než se sestoupilo s galéry čili se čtyřkolky, řeholnice spouštěly svoje veliké závoje a zavíraly se do oddělené jizby, a jedna z nich, ustanovená strážkyní, zůstávala u dveří, by přijímala příkazy z venku, nerušíc při tom rozjímání ostatních. Každého rána jeden z kněží, kteří je provázeli, sloužil mši, potom se zpívaly písně složené svatou Teresií.

Ještě opakují, tyto věci, jež se zdají tak daleko od nás, jeví se zcela blízkými na místech, ve vesnicích, kde se dály.

Nelze nám dosti zdůrazniti, že Španělsko z dneška jest stále Španělskem z tehdejška.

Svaté Teresie už není, alespoň není jí už na tomto světě, ale duše jejího národa pranic se nezměnila. Stále prostý, drsný a pod vzezřením kontradiktorkým primitivní Kastilan XX. století jeví, jako jeho předkové, nejryzejší tužby idealistické spojené s životem této země. V Avile nenalézáme-li Krista v lidské kůži s opravdovskými vousy a vlasy z kathedrály burgosské, setkáváme se s jeho ekvivalentem v každém z jejích kostelů, jejích kaplí; v nejskrovnějších z jejích svatyní viděti sochu Panny Marie, oblečenou od paty až k hlavě, oděnou hedvábnými šaty přikrytými pláštěm, na hlavě s krajkovým závojem; v jedné ruce vyšíváný šátek, misál a růženec, v druhé otevřený nebo zavřený vějíř. Oratoře, nazývané oratoře Magdaleniny, honosívají se obrazy slavné kajícnice, obličej vroubený bohatými vlasy, tváře nalíčený, na krku náhrdelníky, na rukou prsteny, v úboru přepych největší; taktéž jest tomu s mučednicemi. Panny, světice jsou zásobeny šatnou, které by záviděla i královna,

sestávající z šatů a plášťů brokátových a hedvábných všech barev, vyšíváných zlatem, protkávaných stříbrem. Vedle tohoto přepychu — nic není příliš bohaté pro Matku Boží a její vyvolené — v domech řádu svaté Teresie o jistých výročích, o jistých slavnostech staví se v předu chrámové lodi skrovný katafalk, na nějž se rozestírá bílé roucho karmelitánské se strnulými záhyby, jež provází růženec s křížem a měděnými medailkami, překryté černým závojem řeholním, pod nímž viděti opravdovskou hlavu mrtvého. Španěl nehledá útěchy a posily než v nadějích budoucích, nevidí ukojení svým soustředěným vášním než za hrobem. Tragika jest dominantou jeho zájmu. Jest vždycky člověkem první pohnutky mysli, ne-li impulsivním, tož jistě aspoň instinktivním, jemuž odstíny a spletnosti jsou cizí. U něho jest pružnost přílišná a spoušť náhlá. Také, jsa přístupnější citům nežli ideám, sahá k činu bez váhání.

Kdo by neslyšel o Pasosech čili o malovaných, pozlacených nebo látkovými oděvy vyšňořených skupinách soch, představujících dohromady výjevy z Pašijí, nošených kdysi po ulicích při obřadech Svatého Týdne — nemluvíme, dobře rozumějte, o maška-

rádách skoro svatokrádežných v Seville — mezi nimiž bylo velice nesnadno uchrániti před vztekem lidu ty, jež vypodobňovaly katany Kristovy, jako též nešťastníky, kteří je nesli.

Jestliže Pasosy nevycházejí už valně v Bastillách, Španěl stále žíznlivý po okázalých obřadech potřebuje — vedle zápasů býčích — nádhery náboženských procesí, ještě tak častých, s dlouhými chorovody mnichův a členů bratrstev skrytých pod hábity z hrubé lněné látky se spuštěnými kapucemi nebo s kápěmi prostřiženými ve výši očí, za nimiž se ubírají husté řady kněží, ohýbajících se pod těžkými dalmatikami z aksamitu a hedvábí, ohvězděnými zlatem a drahým kamením, v opozděných reflexích Byzantska.

Ale vše to není než vzpomínka. Avila spí spánkem hlubokým; její šlechticové, válečníci a zápasníci leží pod dlažbou kostelů; její světci a světice pod kameny křížových chodeb jejích monastýrů; její kathedrála není už hlídána než kamennými sochami vousatých, statných, zavalitých mužů, kteří stojí pod jejím portálem; ale jestliže její předchrámí už nevidí přecházeti po své dlažbě hrdých rytířů z dřívějška, přeplňují je dnes

— toť ostatně jediné místo v městě, jež není opuštěno — žebráci hrdě zahalení svými dřevnými plášti, s obličejí na polo zakrytými roztřepenými pokrývkami, jež jim sahají až na oči a uši, odbarvenými to hadry jednak od deště, jednak od slunka. Klidni a hrdi, bezcitni k nedostatkům a chudobě, bez naděje a skoro také bez žádosti z ní vyjítí, bez tužeb po osudu lepším, strozí filosofové, přesvědčení, že práce jest neužitečna a že znehodnocuje, jakoby si mysli, že bída vysoce nošená jest jakési kněžství.

Nevymáhají útrpnosti — jež není ostatně citem španělským — žádají jenom nepatrné almužny, což není totéž — co vás nevede! — a na niž míní, že mají právo.

S výše věže kathedrální oko bloudí v nedohlednu po hrbolatých pláních Quadarramských, pahorcích a srázích, kde tu a tam stojí vyzáblé kozy u hubených křovin; v tomto labyrinthu křečovitých terrainů snažíme se uhádnouti, aniž jich kdy nalezneme, stezky, kterými se dalo děvčátko Teresie se svým bratrem Roderikem — důvěrníkem svých nadějí — by se dostali do země maurské a dosáhly koruny mučednické.

Ale vše má svůj konec, dlužno nám opustiti Avilu, nejúplnější vyjádření španělské

neohebnosti, povýšenosti způsobované jas-
ností míst, tragikou prostředí a ve
vlaku, který nás odváží, myslíme bezna-
dějně na to, že tam možná už nepřijdeme.

PAUL LAFOND.

HENRY ROUSSEAU

Víme, že nebudeme pochopeni než
malým počtem, ale to nám stačí.

CH. BAUDELAIRE.

Nevím, jste-li se mnou zajedno — patrně,
ba zcela jistě, nikoliv — ale já zbožňuju
tu malbu, již osoby intelligentní nazývají
stupidní. Nemluvím, dobře si rozumějme,
ani o malbě Barabinově, ani o Ussiho, ani
o Favrettově, ba ani o malbě nějakého Lau-
rentiho, Delleaniho nebo Hektora Tita. Ni-
koliv. Pitomost těchto podnikatelů byla nebo
jest příliš abych tak řekl šroubovaná, příliš
usazená, příliš jistá sebe: pitomost zkrátka
obrněná, chápete, co míním — a malba, v níž
se vtěluje, znechucuje se i mně. Působí na
mne dojmem sedláka ve fraku, boháče, který
tě oslňuje chemickým brillantem v prstenu,
protože nevidíš jeho blbé tváře, dojmem
hňupa oblečeného za generála, jenž se vy-
píná a jenž z pod metálů a řádů projevuje se

sprostákem. Fuj! Malba, o níž mluvím jest jinačí: ušlechtilejší, čistší, panenštější, abych tak řekl. Jest to malba lidí nevzdělaných, chudých duchem, těch, kteří nikdy neviděli licousů profesorských. Natěračů, zedníků, výrostků, polévačů, pasáků polou bláznů, pobudů. Ano! Tak mám v hlavě celou prapodivnou galerii výtvorů, kterých by žádný filistr nechtěl v domě, ale na nichž má fantasie si odpočívá a zotavuje se a jimiž snad více se kochá, než by si kdo pomyslí. Jsou to opony komediantů, staré záslony krbů, štíty mlékáren, hospod, holičů, kořenářů, venkovské svatostánky, kapličky, tanečnice a vojáci z jarmarečních bud, zátiší nad vchody, fresky ze síní venkovských hospod. Vzpomínám si na příklad na plakát prodavače vodních melounů, za který bych dal bez rozmýšlení — nehledě na cenu obchodní — Madonnu mezi harpiemi od Ondřeje del Sarto, Nanebevzetí Murillovo a celé, celičké dílo Fra Bartollomeovo. Představoval vojáka kavaléristu a služku, prkenně postavené před žlutým stolem, na němž rozloženy jsou melouny na půle rozkrájené, svítící jako měsíce v úplňku. Dvě tyto osoby drží se pod paždí a sledují s neuvěřitelnou pozorností

nůž melounáře strašných černých vousů, jenž rozkrajuje melouny jako by někoho zařezoval. Kolem nich náměstí šedivé a ponuré se táhne jako poušť. V pozadí, dole v pozadí bílá rovná zeď, podél níž běží žlutý pes. Žádné proporce, žádné rovnováhy mezi různými částmi malby. Kresba i barvy sveřepé. Jest to nános olejových barev, mazanice ustrašených tahů, zemětřesení vykloubených údů, hrůza tónů a mass odporujících sobě, vřeštících, viklajících se, skličujících. Ale oh! ta intensita výrazu, kterou nemotornost forem i koloritu ještě zvyšují! Ten voják tvrdý jako dřevo a vyleštěný jako kastrol, ta služka naparáděná a vyfintěná krajkami a cetkami od své paní, sami na tom nesmírném náměstí; ten melounář, ten pes a ta bílá zeď v pozadí! Nedělní opuštěnost čtvrtí vystrčených z města, okolí kasáren, němé a samotářské procházky, při nichž číhá osudné setkání se setníkem nebo správcem domu! Nezhojitelná tragedie duší zapadlých a podřízených! Všecek život kosmický soustředěn kolem melounu, v pozítřku potopy. Nyní, co o tom uvažuji, dal bych i — pořád nehledíc na cenu obchodní — Raffaelův Sňatek Panny za tento plakát!

Jiná z těchto maleb, uchovávaných v Tribuně mé paměti, jest štít prodavače kaštanů. Zobrazuje též vozík prodavačův stojící uprostřed náměstí, ale obklopený kupujícími a chodci. Dva břichatí kněží s červenými nosy a tmavomodrými kapesníky v rukou, hovoří na dva kroky od pytlů s marony. Zavalitý úředník běží za koketou, provázenou psíkem, květinářka kupuje za minci kaštanů, jeden výrostek číhá, jiný znepokojuje osla prádelníkovu, jedoucího s rudou dvojkolkou napěchovanou uzly prádla, na nichž sedí jeho žena, držící mezi koleny deštník z voskovaného plátna. Vůz tramwayový barvy kanárčí, nacpaný lidmi, přijíždí plíže se z ohbí po černých pruzích narýsovaných kružidlem. V pozadí řada domů světle kaštanových zívá stem oken v jedné řadě, nemilosrdně čtverhranných, otevřených nad tmavými světnicemi, prázdnými a — cítiti to — neobydlenými. Stejná kresba, stejná barva. Ale i zde, jako v tisíci jiných maleb takových, stejný smysl nenapravitelné, denní, trvalé melancholie.

A právě tato mohutnost citová přese všecko (vědomá-li či nahodilá, co na tom?) u mne váží. Nalézám v dílech takových holé

a hrubé vyjádření duše neokrášlené, ale upřímné, duše bez harmonie, ale proniknuté realitou, a — jak jsem pravil, zbožňuji je.

Nějaký vzdělanec nebo lékař mi podotýká, že jsou to plody ztřeštěnosti? Budiž! Ale tedy svatá potřestěnost! potřestěnost dítek, osvícených a zvířátek, jež se líbila i Kristu a Františku z Assisi, pamatujete-li se, v níž jest cosi božského, a přiblížíš-li se k ní jsa unaven a roztrpčen svou rozumností, potěšíš se a občerstvíš, jako bys se nadýchal vzduchu staré otčiny, které snad lépe by bylo bývalo nikdy neopouštěti.

To předeslavše začněme mluvit o Henrym Rousseauovi.

Nebo vlastně mluvmе o něm dále, neboť co jsem dosud činil, nežli že jsem vypisoval skrytě a způsobem nepřímým nejvšednější pocity, jež v nás může vzbuditi dílo tohoto malíře, který s tolika stránek jest spřízněn s oněmi nejnižšími, o nichž jsem nahoře mluvil. Ne že by byl — řekněme to hned — nevzdělaným malířem štítů a plakátů kramářských. Ale jeho umění i prostotou duše, kterou obráží, i dětinností světa, jež představuje, má s nimi společný původ, cíl a hlediska. Jest-li vůbec umělec, který neumí kličkami,

umělostkami nebo i zručností technickou vystrojiti nebo vyšperkovati své otřelé a chudé vidění skutečnosti, jest-li malíř, který jedním slovem neumí malovati, po způsobu, jak tomu rozumí škola a s ní největší část kritiky a obecnstva, ať vzdělaného či nevědomého, jest to bez jakékoliv pochyby Rousseau. Tento neobyčejný malíř započav svou dráhu uměleckou ve čtyřiceti dvou letech, neměl nikdy možnosti získati si té obratnosti ruky, která dovoluje zachytiti rychle na plátno prchavý stín krásy; odtud jeho malba prozrazuje vždy tíseň a lopotu zdlouhavé a trapné elaborace a realisace; ale poněvadž obsah jest, jak každý ví nebo měl by věděti, neodlučitelný od formy, a poněvadž vzněty ducha nalézají vždy nejpriléhavější způsob, by se projevily, stává se, že tato nemotornost a nerozčleněnost forem jsou právě rysy nejlépe odpovídající umění, které nechce než tlumočiti užaslé vzrušení člověka z lidu. Neboť takový jest Henry Rousseau, bývalý berní úředník nebo spíše bývalý celník — jak ve své dobromyslnosti chce vždy býti označován. Ale jestliže i z tohoto důvodu náleží k té družině umělců zastrčených, kteří se oddávají malbě jako vrabci štěbetání, z vlastního přirozeného impulsu, ský-

tajíce tak historiku umění a kritiku nepředpojatému zvláštních a vzácných dokumentů toho, co dovede tvůrčí schopnost ponechaná sama sobě pouhými způsoby a důmysly vrozenými, odlučuje se od ní a vyvyšuje se nad ni intensivnější citlivostí a vroucí láskou k životu a pravdě poetické, citlivostí a láskou, jež se odráží v každé jeho malbě. Takto, kdežto člověk naprosto neumělý pracuje pouhým instinktem, nedoveda vyjádřiti než nečetná a tížná hnutí svého ducha, on nese ve vyjadřování těch nejživějších a nejsložitějších své bytosti vůli koordinace a prohloubení, jež jeho malbu uvádí rozhodně do oblasti umění. A zejména jeho barvy, ač bizarně získané (nanáší na plátno své tóny najednou: nejprve všechny zelené, potom všechny červené, pak všechny modré atd.), jsou vybrané a velkolepé. Rostliny, nebesa, květy, šaty, těla mají odstíny a nádechy slasti a bohatosti neslýchané. Stačí popatřiti na jeho podobizny, na jeho skupiny rodinné, na jeho výjevy z života lidového, venkovského i městského, na jeho svatby, jeho zátiší, jeho krajiny, by se poznalo, s jakou ostrou, třebaš dobřáčkou a jaksí sympatičkou pronikavostí prohlédl hrůzu prázdných

duší svých modelů, zaobalenou ubohost měšťáka sobě podobného a příbuzného, komic-kou hrůzu rozjařeného davu, tančícího na náměstí bez hudby a zpěvu kolem jakéhosi trofeje republikánského nebo proletářského pod shovívavým dohledem autorit svátečně ustrojených a otcovského „strážce bezpečnosti“. Jak dovedl podati neblahou smutnost nehostinného náměstí se sadem, liduprázdné uličky, řady pařížských střech zasmušených od přecházejícího šedivého mračka; nebo zá-dumčivou lahodnost louky, po níž roztroušeny krávy, vyklizeného pole, zahrady, opuštěné villy, bělající se mezi černými větvemi lip a cedrů.

Ale co nade vše odlišuje Henryho Rousseaua od jeho bratří lidových — s nimiž má přece společnou ubohost způsobů vyjadřovacích a nedostatek malířské výmluvnosti — toť jeho sklon k fantastickému a zvláště jeho záliba, téměř nostalgická, pro pohledy a život krajů eksotických, záliba, které dvouletý pobyt v Mexiku — jak říká — dostatečně nevysvětluje, ale která vyzařuje z četných nesmírných komposicí, v nichž grotteskno se snoubí s něžností, absurdno s velkolepostí a naprostá zpitvořenost s nespornou krásou

a poetičností. Jsou to kruté zápasy černochoů a dravců mezi masatým rostlinstvem savan, války tygrů a antilop v květnaté hloubi nezbadaných houštin, proplétání hadů, veselé idylly laškujících opic, pohazujících si s palmy na palmu kokosový ořech. Bizarní fantasmie bez jiné barvy místní než růžová nebo ztemnělá barva dětské duše umělcovy. Nová směs geniality a strabismu mentalního.

Nejrázovitější, neřku-linejpěknější z těchto maleb, jichž podáváme zde obraz, jest ta, kterou vystavoval umělec roku předchozího ve společnosti Indépendants [Neodvislých], jejíž členem byl tuším hned od založení.

Má titul: *Sen Jadwigy*.

Jadwiga v krásný sen
sladce usnuvši
zaslechla zvuky dud,
na něž hrál dobromyslný kouzelník.

Měsíc obrazil svůj svit
o květy a zelenající se stromoví,
a hadi ryzaví naslouchají
veselým melodiím nástroje.

Tyto verše, napsané autorem na zlatý štítek přibitý na rámec, slouží podle něho na vysvětlenou. Ale prohlédněme si obraz.

Jadwiga, ve skutečnosti dívka polská — zvěděli jsme to později — z méně věru spanilých, ale duchovní přítelkyně malířova z mládí, leží nahá na aksamitové pohovce barvy dračí krve, v středu panenského hvozdu tropického. Kouzelník pokojných úmyslů, jenž ji probudil z krásného snu, duje dále do své fujary, sváděje šelmy se všech stran. Dívka hledí udivena a poněkud i polekána, lev a tygr přiběhlí na první veselé zvuky nástroje a opatrně se plížící, díví toliko ve svých kulatých vypoulených očích, kolem temné nahoty hudce, nového originálního Orfeua, oděného toliko v plavky barev duhových. Mezi rostlinstvím dužnatým a naduřelým exotické bujnosti se vymotává černý a růžový had, a ušatý slon natahuje chobot popomeranči. Na květnatých větvích se houpá opice, a ptáci bílí a ohniví tiše sedí poslouchající. Obrovské květy, jakési lotosy nebo lekníny obludné, listy okrouhlé a huňaté, listy rudě žilkované jako listí turecké révy nebo zašpičatělé jako bodáky vztyčují se od země kypící a žírné k perleťovému nebi v přátelském mlčení měsíce. Měsíc bílý a široký jako železniční kotouč návěštní visí nepohnutě mezi větvemi a vršky houští.

Nyní jest na místě otázka: Co znamená toto natlačení věcí různorodých, nehodících se k sobě, skupených beze vší pravděpodobnosti na tomto velikém obraze, před nímž vážný kritik krčí rameny, dobré obecenstvo vyvaluje oči a smíchem za boky se popadá, a ani nejblahovolnější milovník umění ne-utají posuňku úžasu nebo úsměvu. Co znamená? Nuže: neznámá nic. Tázal-li se ho kdo, proč aspoň ta pohovka mezi tím rostlinstvem neznámé flory, umělec odpověděl, že jest naprosto nezbytna. To proto, že Henry Rousseau, jenž nerozumuje, nýbrž pracuje z prvního impulsu a podle svého zvláštního způsobu koncepce, uznal tu pravdu, že v umění všecko jest dovoleno a zákonno, přispívá-li každá věc k upřímnému vyjádření nějakého stavu ducha. Ta pohovka, to nahé tělo, ten měsíc, ti ptáci, ty šelmy, ty květy, ať svou barvou, ať svou stavbou představují mu tolikéž obrazů, které neodvisle od nějaké logiky rozsuzovací odpovídaly si v jeho duchu v jednotě čistě umělecké, a on si jimi posloužil jako prvky nejpřiměřenějšími, by vyjádřily jisté jeho osobní vidění. Shoduje se takto s tendencemi moderní školy malířské, která čím dál více vypuzuje z ma-

lířství všeliký element rozumový, aby bylo plně ponecháno lyrické eksaltaci vzbuzené barvami a liniemi viděnými a pojatými neodvisle od jejich určení praktického a od jejich služby omezovati a odlišovati těla a věci. Proto nežli se tázati, co znamenají ty věci, jež malíři jsou jen obrazy, lépe bude přesvědčiti se, vychází-li z jejich forem a barev dotyčných ten smysl poetický, který zamýšlel jimi vylouditi, a vychází-li, uznati jeho sílu a zároveň jeho dobré právo svobodného tvůrce. A vzbudí-li v nás pak novota a zvláštnost kombinace na první pohled chuť smáti se, smějme se; bude se tím snad říkati, že se snad malíři nepodařil zcela jeho zámysl; ale přemítejme hned po té o hlubokých důvodech každé formy umělecké, a možná shledáme, že, jak míní Rousseau, onen divan jest opravdu nezbytný a že by nebylo lze opravit „skreslený“ palec hrubé Polky Jadwigy, aniž by ta tam byla všecka harmonie. I dobrý Donatello se smál svého času malířským podivnostem svého plachého přítele Paula Uccella; ale kdo ví, co znamená umění a krása, ví dnes, co měl zkřiveného, a blázínek, který neuměl postaviti koně dle anatomie, byl jedním z nejsvěžejších, z nejupřímějších, nej-

srdnatějších a tudíž z největších malířů quattrocenta a všech dob, Florencie, Italie, světa.

Zmíniv se o Paulu Uccellovi jmenoval jsem snad mimoděk jediného umělce evropského, k němuž možno Henryho Rousseaua přirovnávati. Jako on žije ve světě cizím, fantastickém a skutečném zároveň, přítomném i vzdáleném, tu směšném, tu tragickém; jako on libuje si v hýřícím bohatství zelení, plodů a květů, ve fantastické společnosti zvířat, šelem a ptáků; jako on tráví život v práci ignorované, usebrán a trpěliv, pozdravován posměchem a úšklebky pokaždé, když vyjde ze své samoty, aby ukázal světu ovoce svých námah. Ovšem nemíním, že by velikost jejich byla stejná. Velmi, velmi mnoho věcí se nedostává Henrymu Rousseauovi, jichž náš Florentin měl velikou hojnost. Dovednost stavěti správně těla, schopnost bystřeji vystihnouti vzhledy skutečnosti, větší smysl pro pravdivost v koncepci, obsáhlejší, mužnější a nábožnější vidění světa. Jest tomu tak, jako bychom řekli, že Pavel Uccello byl největší a Rousseau nebyl největší. Nikdo nechce tvrditi opaku. Ale není dosti na tom, že moderního možno bez ostudy konfrontovati s antickým? A že tím v ostudu ne-

přicházíme, mohli by říci leckteří obdivovatelé malířovi, kteří bez obavy výsměchu nebo útoků léta již sledují jeho rozvoj a znají tedy některá jeho starší plátna, uchovávaná s nadšením v atelierech mladých umělců a v soukromých sbírkách a zasluhující po každé stránce, aby byla na roveň stavěna s kterýmkoli krásným dílem antickým nebo moderním.

Jest sice pravda, že přes nespornou krásu takých děl nechybělo těch, kteří častěji nadhodili, že Henry Rousseau jest, jak říkají v Paříži, *fumiste*. Toť slovo, které vždy mívají na jazyku ti, kdož nevědouce dobře, co znamená umění vůbec a umění moderní zvláště, nevidí smělosti, nevidí novoty, toho, čeho žádné „velké zvíře“ nikdy neověřilo a neschválilo pro jistý obdiv davů, aniž by hned obava, by se nenapálili, nepřiváděla jich k drzosti. Proto též zde takové slovo jest nejenom nespravedlivé a utrhačné, ale přímo svatokrádežné. Stačí věru uviděti toho chudého výslužníka v jeho atelieru téměř žalostném, zabraného, jak se mazlí něžně s plátkem některého z těch kvítečků nenapodobitelných, jimiž on jako primitivové rád rozveseluje své krajiny a pozadí svých podobizen,

nebo slyšeti ho, jak hovoří o svém životě a o svém umění, a seznati jeho dobrotu a jeho nezištnost, by se pochopilo, s jakou upřímností a vášní se všecek ponořuje do své práce, bez jiného cíle než aby potěšil sebe a jiné.

Mimo to kdo by na tom trval a počítal by s jeho mentalitou bývalého celníka jako se skrovností jeho schopností kritických, jež působí, že miluje téměř stejně Michelangela a Carola Durana, Cézanna a Didiera-Pougeta, dospěl by snad až k závěru, že dalek jsa toho, by maloval tím způsobem primitivním a dětským, *by omráčil*, jak se říká, *buržoy*, nečiní tak než že si namlouvá, že činí jinak, a jaksi proti své vůli. Co mne se týče, vždycky jsem myslel, a snad jsem pochopil, že jeho nejskrytějším snem, ultima Thulé jeho tužeb že jest způsob Bouguerau-ův, nebo což já vím?, Cabanelův, Gerômův. Leč intelligence jest, jak známo, schopnost úplně druhořadná u umělce — a s druhé strany, Duch vane, kde chce.

Na konec dodávám, že až do nejnovějších dob nikdo nepromluvil aniž napsal o něm veřejně, leč aby si ho dobral nebo aby ho sesměšnil. Teprve minulého roku Arsène Alexandre posléze byl tak statečný a představil

ho čtenářům časopisu *Comoedia*; ale opatrný ten kritik neučinil tak než polovážným a poloironickým tónem toho, kdo říká něco i neříká, a nebude tudíž kompromitován, kdyby snad přece někdy . . .

Oh, kritika zbabělá a zpátečnická není vlastností italskou, o tom buďte jisti. Jen za hranicemi jest kdosi výjimku činící tomuto pravidlu.

P. S.

Článek tento byl již napsán, když mne došla nenadálá bolestná zpráva o smrti mého ubohého starého kollegy.

ARDENGO SOFFICI.

ISAAK ALBENIZ

Duše sonorní zhasíná bolestně lidské přítomnosti, jedna z duší nejžárnějších a nejživějších této doby, vibrující v oblasti krásy bez kompromisu, bez vnaď umělých. Ztráta jeho nerozesmutní obširných sloupců světových listů, ale vzbudí záření smutku u těch, kdož přilnuli k opravdové originální hudbě této doby.

Albeniz pro nás byl hudebním symbolem celého žárního, spontanního, inteligent-

ního a sensibilního Španělska, onoho nového, zmlazeného Španělska, onoho katalanského a modernisujícího, jež právě znova vzkvétá v hudbě zásluhou děl skladatelů Morera, Granadosa, Falla, Turiny a jiných.

Isaak Albeniz umírá v osmačtyřiceti letech, schvácen životem, ve kterém utratil, nepočítaje touhy žíti, kterou měl v stupni nejvyšším, život nejbouřlivější, jaký kdy byl, a v němž vykonal zvláštní dobrodružství býti postupně dvěma hudebními osobnostmi, nerovnými ve skvělosti a zajímavosti, jež však obě projevily svobodu a žár ducha vášnivého.

Narodil se v Campredonu 29. května 1861. Jsa dítkem zázračným nabyl jako pianista takové pověsti, že v 10ti letech byl slavným po celém Španělsku pode jménem „el nino Albeniz“. Velice mlád odebral se do Ameriky, kde mu bylo zápasiti s nesnázemi existence: po té nabyv tam zase proslulosti přišel do Lipska, by se dále vzdělával v hudbě. Když došly jeho zásoby, po dvou letech vrátil se do Španěl; tehdy bylo mu skoro osmnácte let. Má turné koncertů ve své vlasti, hraje u dvora, a Alfons XII. mu uděluje důchod, by mu umožnil dokončiti hudební studia na konservatoři bruselské.

Znova přichází do Španěl; jeho dráha virtuosa nabývá vrcholu. Jest největším pianistou španělským; jeho díla pro piano jsou v neobyčejné oblibě: jeho proslulá „Španělská serenáda“ tiskne se ve více než stotisíci exemplářích: píše „Španělské písně“, „Preludium“, „Orientale“, „La Séguédille“, „Španělské preludium“, „La Vega“; z posledních skladeb pianních lze už tušiti jeho druhý způsob skladby.

V této době ubírá se do Londýna, kde zadává pohádkovou operu „The magic Opal“ (1893) a kde se seznamuje s básníkem Francisem Couttsem, který za nedlouho stane se jeho spolupracovníkem a jeho přítelem. Na jeho libretto, složené na španělský román Valerův, Albeniz napsal svoje lyrické dílo ve dvou jednáních „Petita Ximenes“, nejprve dávané s úspěchem v Karlsruhe (1905), po té v Monnaie.

Znenáhla Albeniz pocítuje nicotu a neužitečnost dráhy virtuosní pro kohokoliv, kdo nosí v sobě duši pečlivou o to, by se vyjádřila; jeho duše byla krásná a harmonická: chtěl to dokázat.

Jeho instinkty novotářské, jeho pohrdání myšlenkami přijatými, jeho láska k životnímu boji přivábily ho k oné nové škole

francouzské, jež byla skorem jediným hudebním střediskem v Evropě, kde se pečovalo nekráčet jenom ve šlépějích Beethovenových a Wagnerových.

Kolem r. 1890 přišel do Paříže; bylo mu tedy strávit tam valnou část z posledních devatenácti let, jež mu zbývalo žítí. Bylo-li Španělsko kolébkou jeho první osobnosti, totiž virtuosa, příslušelo Francii býti kolébkou díla, jež zůstane a jež, všechno jsouc prosceno duší španělskou, řadí se do nejkrásnějších květů této hudební epochy, tak bohaté krásami a kouzly. Zanechalť virtuosity, již byl zavázán za svoje úspěchy, a srdnatě dal se do oněch čtyř sešitů „Iberie“, kde dýchají nejkrásnější vlastnosti račy, kde neustává prouditi svěžest mízy lidové.

Jeho vzeskočná povaha, jeho dobrota a jeho šlechtnost rovné nemající záhy mu získaly sympathii, jež se brzy sesílily stejným obdivem našich nejlepších hudebníků předního voje.

Bylo nemožno mysliti na Albenize, mluvit o něm a nezakoušeti dojmu života zdravého a ušlechtilého, dobroty překypující.

Ubohý Albeniz! Stále ho budu viděti, jak byl onoho nedělního odpoledne asi přede dvěma lety u sl. Selvové. Byli tam Vincent

d'Indy, Poujard, Oktáv Maus, Roussel, Séverac, Gustav Bret, Petr Coindreau, Renát a Carlos de Castéra: čekalo se na Pavla Dukasa. Bylo to několik dní po premiéře *Ariany a Modrovousa*. Když Dukas vešel, Albeniz uspořádal ihned trochu kakofonickou ovaci. Stále budu viděti Albenize, jak hraje na piano hřmotnou improvisaci provázenou hurrá přítomných. Albenize zpívajícího, křičícího, smějícího se, rámusícího sama jediného více než všichni a také šťastnějšího než všichni z úspěchu *Ariany a Modrovousa*. Po té hrál toho dne partie ze svého 3tího sešitu *Iberie*, který byl právě připraven na vydání. Nesnadnost jeho děl přesahovala nyní jeho síly bývalého virtuosa: ale co na tom, zpíval noty, kterých nesvedl do taktu, vysvětloval, smál se, rozněžňoval, žil. Kolorovaná a pitoreskní stránka rostla nádherně a bujaře. Neuslyšíme už této mimořádné bytosti, bouřlivé a dobré, velikého srdce a krásného umělce, skýtajícího v době kupčíchů a šplhavců podívané nejúplnějšího zříkání se bezprostředního zisku.

Věděli jsme, že jest nemocen; doufalo se ještě: znali jsme ho, že byl tak živý. Odešel zemřít na hranice svých dvou vlastí, španělské a francouzské, kde se mu dostávalo stej-

ného obdivu, náklonnosti tak vroucí, sympathie tak živé.

Přišel do Francie čerpat v jistém prostředí jistých idejí, jistých forem psaní, ale jeho dílo zůstává krásně, ušlechtilé, ryze španělským; skoro více andalusské inspirací než katalánské, zároveň plné prudkosti i bezstarostné, oplývající i zdrženlivé, bohaté těžkými harmoniemi i kouzelné žilou melodickou.

Bezpečnost jeho zručnosti necítívá nikdy nesnází; v oné svědomité a přesné formě jeho oplývající a překypující duše snadno se nalezne.

Byl nám milý jako všichni naši mladí, kteří dávají hudební Francii lesk umění v pravdě francouzského. Vidíme v něm ne-
toliko podivuhodného tvůrce řady hudebních nálad, autora oné mohutné symfonické suity „Catalonia“, trilogie „Král Artuš“ (jež zůstává patrně neukončena), vidíme v něm nejúžasnějšího španělského krajináře své doby a zvláště jednoho z nejdůstojnějších, největších dělníků oné španělské hudební renaissance, k níž všichni, kdo si hledí hudby, obrací této chvíle oči.

Veliký duch a veliké srdce zhaslo, jež se nenahradí: život opustil ho oslňujícího dne májového na hranicích Pyrenejí. Byl ušetřen,

aby ukončil své dny jedním z oněch neblahých dnů zimních ve městech, zhasl, jako žil, ve slunci. Smrt mívá někdy takové jemnosti; jistěže dlužila touto poslední a bolestnou slastí tomu, který nepřestal vášnivě milovati krásu a život.

G. JEAN-AUBRY.

EUGEN DEMOLDER

ŠTĚDRÝ VEČER

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!

— Vše jest dnes ze zlata!

— Jaký to sněživý večer!“

A slunce padá nádherně do bílé zahrady zimního kraje.

„Celý den jest člověk v kole. Noc se dostavila, neobyčejná hvězda se ukázala!“

Ženy Nazaretské číhajíce na zázraky, takto si šuškalysvých branek v tento krásný svatvečer vánoční, jenž zlatem, růžemi a jasmínem korunuje den jasný jako duše.

„A slyšeli jste minulou noc, milá sousedko, jak bila půlnoční hodina?“

— Ano, viděla jsem, jak plavci vztýčili své vlajky na velkém stěžni.

— A slyšela jste, zlatá sousedko, kterak pastýři táhnou se zvonky?

— I s hudbou několikrát přešli kolem našich.

— S hudbou?

— S velmi líbeznou hudbou, jež z velké dálky sem zaléhala!

— Ah, to se vám zdálo!

Světla, jež zdvihají svá víčka na oknech Nazaretu, jsou čistá na sněhu. Vlečky, jež soumrak po obzoru rozvěšuje, jsou vlečkami andělů, stápějících křtici svou růměnnou v nebesích, a vzdálené vesnice jako by se vznášely v odlescích růží.

Dnes havrani nemají se k tomu, by poletovali kolem věže: dnes holubi přes ni přeletují; večer laská její vzdušná prsa.

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Tak děti zpívají v kole kolem ohňů na zbělené půdě, a tyto hlásky sypou se do mrazu jako cinkavý řehot stříbrných rolniček. Jaká bratrská radost září z těchto tanců, jež se točí a točí jako kolovraty v starých legendách. A jak naivními jsou jemné jejich postavičky,

s těžkými svátečními šperky a s očima barvy barvínkové, upřenýma do plamenů; zpívají:

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Tance víří celým městem, poblíž kotvišť přístavních, pod piniemi pomníků, jež ověňčují kvítím kouzelným, na úpatí hlásné věže, jež spouští na ně lahodné zvuky hodin. Možno viděti chudé, kteří přicházejí z lesa s celými jedličkami na ramenou.

Však slunce právě uhasíná!

Proto v Nazaretě množí se světla, krámy vánoční plápolají podél ulic, vrhajíce světelné lesky na postavičky dítek skákajících a na prodavače, kteří mávají zvonci podél průčelí, na drahé kamení, z něhož vylévá večer svůj poslední sen.

Na krbech zaznívá praskotem jásavý požár polen. Ve velkých světnicích, vzorkovaných kožemi, pod trámovým stropem, malovaným purpurem a ozářeným svícemi, hle, kterak se vztýčily jedličky, obtěžkané palmisky, křišťálovými cetkami a svíčkami!

Báby, v koutě kamen sedíce pod svými čepci, v nichž hnízdí stíny minulosti, hledí na kolové tance, dosud vířící. Nosí na svých

propadlých prsou skvostné klenoty, z mody vyšlé. — Pod římsami bohatých hotelů děti v kole krouží při světle lustrů. A stále zpívají chvějně protahující své refrény s vytrvalým vrzotem skřípek výročního trhu, slavíce událost, jež vlévá jásot a veselí do jejich dušiček, a radostné záře linou se jim z očí. Bledé kadeře vlní se na jejich ramenou v kuželovitých prstencích z mladistvého zlata, i patří na sebe s úsměvy tak svěžími a červenými jako třešně nejkrásnějších letních dní. Jejich něžnounce střevíčky nebo zlatově lesknoucí se dřeváky tlukou v rytmu po destičkách ulice, olizovaných odlesky plamenů; a hloučky dětí prohánějí se v mazlivém a lichotném svitu jako v těch oblacích světla, v jejichž víru stáčejí se andělové v nebi.

Posléze noc snesla se úplně na krajinu a všechna okna Nazaretu se rozzářila pod nebem pobitým diamantovými hřebíky.

Luna jasně svítí; vystupuje nad sněžinu mezi vrbami, jež vztahují k ní ramena, obtěžena jíním.

Podél kamenů kathedrály splývají vodopády bílého nočního přísvitu.

Avšak Nazaret trvá v ustavičném bdění pod tímto černým dómem, z něhož prozařují všechny lilie kvetoucí tam za temnotami; jeví se z dálky jako Benátky, osvětlující nějaké Adriatické moře v zimním snění.

Okna září jako oči oblud, ale kterak jejich svit a bleskotání důvěrně a přítulně kmitají! Jako staré dolary na slunci! Velebné noci této rodinného kouzla dodávají. Nechaly se plápolati ohně na rozích ulic, na sněhu, kde světla pohrávají si v arabeskách a poletují růměnnými včeličkami na svatebním sametě, jež lichotně hladí jas gotických oken.

Žebráci jdou kolem s lucernami, v tlupách, a zapějí občas písně na prahu bohatých domů. Zimomřivý a zakuklený zástup ten kmitaje a třepotaje se v shluku přešine se občas po pruzích plamenů a sněhu ulic a uliček; a lidé ti jsou znepokojeni tajemstvími, jež se udály v Betlémě.

Jedině dívky je znají, neboť vidíme, jak je stále skandují, ruku v ruce, s prorockým nadšením cherubínů:

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Báby zase šepají:

„Viděla jsem velbloudy v šeré temnotě.“

Kostely slaví všechny mše nevýslovné, jimiž se podobají velikým a zázračným schránkám, plněným hudbou čistě a jistě nebem intonovanou.

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Tu v této dekoraci světlem a zpěvem, pod zářící noční oblohou, zjevil se jakýsi neobyčejný pastucha. Přicházel z Betléma.

Pravilo se, že to byl anděl, tak byl krásný a tolik lesku tajilo se v jeho oděvu.

Měl jako dívky dlouhou a světlou kšticí pod kloboukem, jaký nosí pasáci koz; jeho bezvousá tvář byla tak svůdná a soustředěná jako líce nějaké milostné princezny, znamenající se svatým křížem; podpíral se o velkou hůl, ulomenou v lese, zatím co plášť, pomrzlý poprachem jinovatky, pokrýval jeho plece.

Svémi gesty parabolickými vyvolával představy o vzdálených ovčírších s poženými beránky, v tajemných krajinách biblické zoře. Když jste patřili do jeho očí, zdálo se, že slyšíte violu a šalmaj.

Odvětil harmonickým, ambrovým hlasem ženám, jež se ho dotazovaly:

„Přicházím z Betléma.

— Co pak se stalo v Betlémě?

— Ježíš se tam narodil.“

A tu ženy pochopily, proč děti byly tak neobyčejně rozradostněny. Odmlčely se ve svém žvatlotu, a když žebráci a člunaři přiběhli k pastuchovi s očima dychtivýma a nepokojnýmá, by posléze někdo rozjasnil hádanku svátku, jenž obkličoval po celý den jejich srdce zlatistou nocí, mluvil slovy zvěstovatele :

„Včera po celý den sněžilo na pláně, jež vroubí Jordán. Zahnal jsem stáda svá do salaše a v teplé tlačénici skopců sedě na stoličce, pročesával jsem jejich rouna a přemítal jsem o smutných věcech zimy.

Domýšlel jsem se, jak v dálce vrchy se pokrývají pozvolna chladnou pokrývkou, a z kouta svého krbu, kamž jsem si přistavil boby, by se mi uvařily, viděl jsem v duchu lesy, jež rád mám, když se odívají tichounce prostosrdečným a něžným mlčením. Moje hovádka bečela, můj oheň praštěl, a slyšel jsem, kterak na střechu salaše kupí se sních.

Mračna trvale splývala, dusíce zemi pod bílým svým příkrovem, a poněvadž vločky mi skrývaly nebe, myslil jsem na pohromy časů, na minulé války, na mrtvé ovce.

Tak přebyl jsem celý den . . .

Přišel večer; i rozžehl jsem kahan olejový a dále jsem při jeho světle kmitajícím rozčesával stříž, zatím co můj pes ležel u mých nohou, — když v tom náhle spatřil jsem výkyřem, že nebe jest plno hvězd.

I popatřil jsem na hodiny; byla skoro půlnoc.

Přece však žádná z mých ovec ještě nespala; slepice protřepávaly se pořád v sousedním kurníku; slyšel jsem, jak ve vesnicích kohouti zvučně hlaholí svým jitřním kokrháním, a bylo by se spíše řeklo v této noci neobyčejné, že nepokojné jitro co nevidět rozbřeskne. Já sám cítil jsem se tak jarým a statečným jako v ranních červáncích: hvězdy vábily mne, abych šel ven; a otevřev dvěře, spatřil jsem na pláni věci obzvláštní.

Všude zdvihala se světla na sněhu; postupovala po širém kraji, četná, přetvořující zemi v nebe, poseté hvězdami. Kostely také se osvětlily v dálavách. Stříbrný zvuk zazvonil mi do uší, zvuk vyzvánění a zvonů přitlumených, skoro pohaslých; jako by zpívaly ve snách dítky.

Tu pocítil jsem, jak všechna moje černá myšlení tají blahojímavostí oné prorocké

krajiny, a měl jsem vědomí, že se dala nějaká božská událost.

Půlnoc udeřila ve všech vesnicích a na strážní věži Nazaretu.

.....
Slýchal jsem zvuk vážných hučících zvonů, jak přizvukují svému vítězoslavnému houpání ve dnech posvátných slavností. Hřímání věží při požárech a bouřích přepadávala mé noci hrůzou. Vzpomínám si zvonů vyzvánějících Anděl Páně v purpurových soumracích, když jsem pásával ovce na břehu mořském. A slyším dosud matutina z Nazaretu, když monsiňor Brugesský chodíval sloužit Mši.

Ale nikdy zvonění nezasáhlo moje srdce citem tak hlubokým a nikdy vzdušnější hlahol neletěl nocí a nepojil se tak harfenicky s hlasy, které přicházely s druhé strany obzoru.

„Ah! ta půlnoc! Posvátná hrůza se mne zmocnila a zřel jsem anděly, jak přelétají před hvězdami.“

Podivný pastýř umlkl.

Ticho panovalo v Nazaretě, zatím co jeho štíty uchovávaly svá slavnostně zářící vzezření. Hranice dříví stále řeřavěly plápolá-

jíce a jako by se chystaly hnáti útokem k hlavním římsám a dračím chrličům, k nimž metaly výzvy svými krvavými odlesky.

Jedině dítky zpívaly bez ustání:

„Vánoce! Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Pastucha brzy zase ujal se slova:

„Nevím proč: vrátil jsem se do své chatrče a za tikotu mých starých hodin, jež jako by hlaholily ani nevím jakou hymnu, rozsvítil jsem svou hrubou kulatou lucernu a sestoupil jsem po pusté cestě, která vede kolem mé salaše; moje ovce mne následovaly do noci.

Nikdy ani o večerech, v nichž jsem se bával bouře, nebo v opojných jitrech, předchůdcích krásných dnů, vida první záblesky nebo slyše skřívánky v rose, neopouštěl jsem svého krbu s tolikým pohnutím.

Vzduch se zmírnil, hvězdy zlaskavěly; i spatřil jsem náhle jakousi novou hvězdu, která putovala po nebi jako pochodeň, nesená nějakou rukou archandělskou a směřující nad Betlém. Byla zlatá a vlál z ní zářící chochol. Můj pes neštěkal, jak štěkává na měsíc, kvyž se vynořuje z mlh.

Tu přešel jsem pláň, dbaje znamení hvězdy poutnické. Vrby byly skloněny nad po-

toky, zaváté sněhem, pod mými kroky šustěla jinovatka, a mojestádo mne následovalo na lučiny tohoto jara neobyčejného, rozpučelého nad nevinnou pokrývkou krajiny. Vločky na stromech jako by byly květy, a zahrady s bílými ploty vydychovaly vůně šeříků, oživujících na medových paprscích zimní oblohy.

Přišel jsem k chyškám, jež byly osvětleny. Ženy a dítky smažily tam lívance, a nikdy fajanse nevysílaly tak světelné ozvěny na huráčení praskajících polen.

Brzy uzřel jsem lucerny, které se ke mně přibližovaly, i rozeznal jsem pastýře, drvaře, dělníky, kteří rovněž šli do Betléma v noci Vánoční.

Pastuchové byli provázeni svými stády. Mohutné svítilny vzaté s trámů stodolních, hrály po družinách ohromnými pavouky se světelnými tlapkami, věšícími se na stříž, na zadumané tváře, na zimní oděvy.

Skotáci v dřevácích dupali sních, i krácel jsem mimo sedláčky, jejichž páteře ohnuty byly jako opotřebovaná lemeš. Viděl jsem také šohaje, kteří přicházeli z Veurne-Ambachtu, a kteří houpali svými lampami na konci holí. Poznal jsem mezi nimi po ba-

chratém břichu hospodského od *Bílé Labutě*, který sňal s háku svou krásnou měděnou svítilnu. Všichni nájemci a podruzi z Dixmudu táhli hlavní cestou. Mlynáři přijížděli na oslích, zanechávající své mlýny osamělé pod hvězdami, a vyznávali šeptem:

„Můj mlýn byl dnešní nocí jako hrud; slyšel jsem, jak v něm tluče srdce.“

A lesníci, kteří přicházeli od hranic a které poznávali po jejich hrdé tváři káčečů dubů, říkali pod svými velkými plášti:

„Les byl libý: slavíci zpívali v sněhu a viděli jsme vlaštovky.“

Najednou při vchodu do kteréśi vesnice potkáváme rybáře z Koksydu, sedící na velkých koních bez postroje a bez sedel a držící se pevnými pěstmi hřívý svých zvířat, z jejichž chřípí valila se pára. Byli očepeni velkými nadehtovanými klobouky, jeli beze světél a volali:

„Ah! kdybyste byli viděli soumrak na moři! Přejeli jsme dýny a pobřežní slatiny a máme dosud jeho svaté bleskotání v očích!“

Blížil jsem se k Betlému. Zvláštní hluk, jímž hlučel tento zástup, sběhlý z celého kraje! Zdálo se mi, že jsem slyšel od bouch! bác! dubů porážených na Poledni až k hukotu

moře Severního. Za svitu těchto svítlen utíkajících jako světélka bludiček po krajině, šumot vysokých kmenových lesů, vřava slaného dmutí mořského, zpěvné dumání vřesovišť, obývaných sršněmi a cvrčky, rytmus cepů na mlatech, mlčení zahrad pod sluncem, ohlas kolovratů a dumky krbů, až i vrzot a skřípot vozů, obtížených bohatou žní, — ano, všechno to, duše naší vlasti, probuzená pro mne za této noci tajemné, dýchla mi do uší věcmi hrdinskými nebo něžnými, jako by v záhybech svých pláštů lidé, kteří putovali k Betlému za svitu hvězdy, byli nesli tyto roje šumotu a zvuků.

Posléze přišli jsme k Betlému.“

Pastýř zmlká ještě na chvíli a zástup stojí usebrán.

Děti zpívaly:

„Vánoce! Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Kterási kmotra pravila své sousedce:

„Vždyť jsem vám to povídala!“

Neobyčejný apoštol zase se ujal slova:

„Víte, že Betlém jest krásné městečko. Ale ve chvíli našeho příchodu byl oděn jakýmsi vyvršením krásy.

Ulice byly plny selských vozů, vypřáhnutých podél zdí hospod. Uvnitř hospod po-

jezdi, sedláci, venkované, pastýři hovořili, podepření lokty o stoly. Přicházeli si sem odpočinout před teplými nápoji, a z únavy na mrazu pohlíželi na vyskakující jelítka na pánvicích.

Všechny stáje, všechny chlévy byly otevřeny a bylo viděti pod čadivými svítilnami zadky koní, jimž se podával jetel. Ve stodolách, v nichž tančily nesmírné stíny, dělníci nakládali otepě na káry, a před dům purkmistrův chudí přišli s transparenty zobrazujícími hvězdy, zpívat koledy, oznamující mystický příchod božského dítěte:

Zpívali:

Narodil se! Narodil!
Srdce naše omladil!
Osel, osel
zahřívá ho
V zlatých jesličkách!
Kráva, kráva
svým dýcháním
božské tělko zrůžověla!
Narodil se! Narodil!
Srdce naše omladil!

Kostel byl otevřen a všechna jeho malovaná okna zkvětnatěla světlem. Slavila se v nich půlnoční mše.

Ač velké zmítání panovalo takto v Betlémě, a ač všechny domy, ba i drobné chyšky, nemající zahrádky leč jen na dlaň, byly ustavičně probuzeny, přece, díky sněhu a pod vlivem tajemné události mluvilo se potichu a hluk utuchal pod římsami, s nichž visely rampouchy s jinovatkou, pod vývěsnými štíty krčem, v ztemnělých uličkách. Rozptýlené svítilny, které přicházely z plání, z dýn a lesů, a které přestoupily zamrzlé potoky a mlčenlivá úskalí, čekaly, metajíce pohledy na zástup, a kde kdo byl uchvácen zvláštním citem.

Náhle, na konci vesnice spatřil jsem chlév, v němž se narodil Spasitel.

Vypíná se v širé stepi na pahorku, podobný kapli. Zdi se rozpadávají a jejich štěrbinami linul se nadpřirozený jas.

Step ta jest nesmírná. Na její bělostné hrudi všichni ti, které jsem potkával v pláni putující, zpoklekali. Složili své lucerny po bok a modlili se. Dřevorubci louskali růžence, vyrobené z divokých kaštanů; kříže u nich byly vyřezány z dřeva dubového. Koksydští rybáři sestoupivše se svých koní, líbali vroucně své škapulíře, na nichž bylo viděti Naši Paní Dobré Pomoci. Kupili se tak pod

symbolickou hvězdou, nad nimi se vznášející, v temné shluky na půdě, až do dálky, podél zdí vesnických zahrad, pod vrbovím, poblíž řady topolů, omezujících step. Nepokojný vzhled, který měli dlouhými cestami, zmizel. Úzkostlivý zvuk jejich hlasů roztál v šepotu modliteb. Dále stáda zastavivše se stála při svitu hvězd, na svazích návrší, na němž trčela bidla chmelová pro zimu, a nad nímž mlýn opisoval máváním svých křídel kříž, halucinující jinovatkou a nocí. Pastýřové hráli přelíbezně na šalmaje, jakoby chtěli probudití dobrotivými a něžnými zvuky nějaké zbožňované jehňátka. U pahorku tlačili se otroci podobní těm, jak viděti možno na trhu Brugesském ve dnech, když zakotvují lodě, připluvší z Východu; byli tam také dromedáři a velbloudi, kolem nichž právě potulovali se s nedůvěřivou tváří pastýřští psi.

Oh! toho božského divadla, kleré okouzlo schátralý chlév! Nikdy o slavnostních večerech v hradech pánů, když tančí se v šatech nachových pod lustry, jež jakoby se oživovaly při zvucích klavírů, neviděl jsem okny uvřenými vůním nocí vznešenější nádhery.

Nevzpomínal jsem již na bědy dob, na války minulé, na mrtvé ovce. Pochopil jsem,

proč jsem viděl, jak andělové přeletovali pod hvězdami.

Moje oči otevřely se láskám libějším růží; moje hrud' proměnila se v klec, v níž slyšel jsem zpívati kolem svého srdce tisíc ptáků hudebnějších než pěnice a slavíci.

Starci v rouchu skvělém, podobném rouchu biskupskému, skláněli se k děťátku novorozeňátku, skvělému jako jitřní červánky. Jejich bílé vousy a jejich čela zřásněná poskytovaly jim výrazu mudrců a učenců. Skvělost jeslí, v nichž spalo dítě na slámě celé zlaté, ozařovala jejich snivé obličej a bohatství klenotů jejich hrudí souzářilo s nimi jako ozvěnou. Novorozeňátko bylo růžové a světlé; nad ním na hřadě kohout se vypínal na svých ostruhách, by zvěstoval jakýsi neslýchaný den.

Tento výjev vyzařoval jako malované okno na slunci. Vůl zahříval svým dechem Jezulátko, jehož zlaté brvy tlumily oheň pohledu. Bylo nahé: páska pupíková věznila mu břicho.

Panna, paprskující radostí, seděla za jeslemi, rukou se dotýkajíc slámy, jako by dítě kolébala. Měla tvář dobrou a něžnou; oči upí-

rala na svého syna, a její vlasy svítily ble-
dým odleskem klasů.

Ah! moji bratří, vy, kteří jste viděli Ra-
dostný Vjezd do svého města, kteří jste sly-
šeli, jak trouby zvučely nad vaší hlídací věží,
a patřili jste na césarské vlání korouhví, ne-
představíte si slávy, která mne tehdy chopila
na svá křídla.

Viděl jsem anděly, jejichž modré stuhy
táhly se jiskřivou nocí Vánoční. Měli zá-
řící obličej mladých bojovníků, oslněných
květy. Někteří skrývali v řasách svých šatů
nachové arabesky. Nesli palmy a opisující
nad chlévem zdlouhavé paraboly, tak jako
by bděli nad nějakou branou ráje, snesšího
se do blízkosti země.

Ale ať jakkoliv nevypravitelná byla skvě-
lost a jejich hudební líbeznost, nikterak ne-
přibližovali se skvělosti, která obkličovala
v plénkách nebeským jasem tělo dítěte. Ve-
škerá něha požehnání, všecka blahojímavost
dětských legend, podle nichž vytáčejí tato
kolečka kolem naivních jesliček a jedliček
vzkvetlých voskovičkami, měkký půvab ma-
teřských polibků, záchvěvy budoucnosti nad
kolébkou, — oh! všechny vzpomínky na naše
vlastní Vánoce vzdálené, na naše Svaté Mi-

kuláše uprchlé zasněženými komíny chyší naší minulosti — oh! všechno to, květy smavých pramenů našeho života a tajemství očí, která se otvírají světlu — laskaly vznešeným odleskem prorockých červánků Ježíše, který se vzdával klanění pastýřů a králů. Ačkoliv kolem novorozeňátka shromáždění byli též starci s maskami afrických autokratů a lantkrabata, jichž povýšená čela věstila despotismus, přece pod tímto božským zlatem slyšel jsem píseň krbů bez klenotů. Nebeský ten oheň přes svou slávu nejevil více přepychu než praskot syrového dříví, sesbíraného ve vysokém lese, jímž zahřívá se pod doškovými střechami mdlý spánek chudých dítek. Neboť připomínal mi kolébky houpané pod sítěmi rybářů, kolébky, jež chatrče dřevorubců chrání před ostrým severákem, kolébky, které skrývají ovčírny...

Osel natáhl krk a vzal trochu obilí, které se trousilo ze žlabu. Z váz, v nichž zatmeleny byly drahé kameny, unikaly kadidlové dýmy. Viděl jsem, jak osvícené osobnosti shromažďují se kolem Ježíše. Pastýř jeden, klobouk v ruce, nakukoval přes rameno Panny na klanění hodné dětátka. Oněco dále, uzahrad Betlémských černoši s turbany, spa-

žema nahýma nesli hořící pochodně a z divokých jejich očí s krutými bělmy linula se něha dnešního usmiřujícího večera.“

Anděl zvěstovatel se odmlčel na chvílku, ukázal na strážní věž Nazaretskou, ozářenou ani nevím jakým odleskem zázračné noci, a zahlaholil svým hlasem ambrovým, stonavým nostalgií po nebi:

„Ó lidé Nazaretští! Jděte do Betléma! Jděte a neste na způsob obětních darů a květných pletenců své blahodárné modlitby a prostou radost svých srdcí! Jděte zpívat písně provázené šalmajemi pastýřů. Jděte! Ježíš se narodil ve chlévě! Pláň vaší krajiny jest poseta světly, neboť Bůh si tam vyvolil umístění Nebe! Jděte!“

Potom anděl odletěl a zmizel v noci, zatím co dítky zpívaly:

„Vánoce! Vánoce! Vánoce!“

Tehdy lidé Nazaretští, poříční člunaři, žebráci, sousedky, ba i starosta, který pija- val tři lahvice Auxerského vína při obědě, šli do Betléma.

CTITEL P. REMYHO DE GOURMONTA

Pan de Gourmont jest literární kritik uvědomělý, vkusu jemného, velmi sečtělý; má slovo přiléhavé; zná pravou cenu děl a nedopustí nikdy, aby úslužnost nebo běžné mínění vedlo jeho volbu, nebo bylo rádcem jeho zálib. Myšlenka není u něho ovocem námahy, úsilí; jako jiní lenosti on oddává se myšlení a píše jako by si hrál; jeho věta se rozvíjí pohybem zcela přirozeným, bez napjatosti, bez výskoku, beze spěchu. Jeho stránky o Sainte-Beuvovi, Barrèsovi, Lemaîtreovi, Brunetièrovi a o tolika jiných jsou formou a chutností rozkošné; právě jsem si znovu přečtl, co napsal r. 1903

o Rostandovi; ani po Kokrháči nenapsalo se nic lepšího. — Ah! kdyby byl nenapsal než to! . . .

Nikterak nebudu vyčítati p. de Gourmontovi, že příliš píše; snad by nenapsal s tolikou lehkostí dobré stránky, kdyby byl nenapsal množství méně dobrých; bylo by úkolem laskavého kritika za nic neupozorňovati na tyto poslední; ale vedle nich jsou ohavné, šeredné, a ty projevují takovou schválnost, že nemožno již pomínouti jich mlčením. Jest mi se ostatně přiznati, že p. de Gourmont se mi líbí, když jest dobrý, nevzněcuje mne však opravdu leč když se stává odporným; a přisuzuju jeho horším stránkám tak zvláštní význam, že mi leží na srdci, abych zvláště o nich promluvil.

Jsa spravedliv, posudek neučí mne ničemu o tom, kdo jej vynáší, leda že jeho duch jest jasný a zdravý. Výbornost literárních soudů p. de Gourmontových jest nám zárukou, že tento důkladný duch nebude zpozdíle tlachati bez příčiny; s ním illogismus nabývá výmluvnosti vyznání; svěřuje se s klopýtnutím sebe menším, a čím jest schopnější

přímosti, tím jasněji jeho úchylky projeví jeho vášeň. Pravím, že tím zvláště mne zajímá, neboť právě se chlubí, že se nikdy vášni neoddává. Vráťím se ke všem těmto bodům. Nic nesnadnějšího, jako zasáhnouti tohoto ducha do živého; vymyká se uchopení.

Nějaká definice nedovedla by ho vymeziti: pozdní encyklopedista toť příliš málo pověděno. Ovšem, vidím na něm dosti snadno, jak by se jevil takový Holbach nebo Helvetius mezi námi; ale přes to, že píše mnohem lépe než tito pánové, pronikavější chápavost doby porušenější pudí ho k vážnějšímu odpírání. U oněch vidím více naivity, u něho více úmyslnosti. Na tom ne sejde; jest z téže řady.

Bylo by možno o něm říci, co Carlyle řekl o Voltairovi: „Pro něho ve všech věcích první otázkou jest, nikoliv, co jest pravého, ale co jest falešného; nikoliv, co zasluhuje býti milováno, a podrženo pevně, a vážně vzato k srdci, ale čím jest opovrhnouti, co obrátiti v posměch, co vyhoditi z vesela za dvéře.“ Nalézám rovněž u Gourmonta tuto osudnou náchylnost odhadovati za hloupost nebo pokrytectví vše, co svědčí o obdivu, úctě a zbožnosti; čehož tisíce příkladů ve

Voltaireovi; opisuju prostě, protože myslím, že jsou málo známa tato významná místa listu otci Bettinellimu (březen 1761):

„Velice si cením statečnosti, s níž odvažujete se říci, že Dante byl blázen a jeho dílo obludou.“ A dále: „Myslím, že v hloubce Algarotti jest téhož mínění o Dantovi jako vy. Jest podivno, že i při těchto malichernostech člověk, který myslí, neodvažuje se říci svého mínění než do ucha svému příteli.“ Z čehož plyne: „Tento svět jest jakási bídná maškaráda.“

P. de Gourmont jest rozhodně „člověkem myslícím“; a pojal-li posledně obyčej vykládati svou myšlenku ve formě rozprávky polodůvěrné, položertovné mezi p. *Delarue* (Z ulice) a p. *Desmaisons* (Z domů), dvěma „amatéry“, stejně málo vzdálenými od sebe a oběma z něho, není to proto (dokázal nám to mnohokrát), že „neodvažuje se říci“ otevřeně svého mínění o Bohu, lidech a věcech; ale právě proto, že takto předložená jeho myšlenka bude se snadněji zdáti *odvážnější*.

S tímto duševním směrem, který byl před Voltairem i po Voltaireovi duchem mnohých jiných, jsou veliké výhody, aby myšlenka nejkřivější jevila se ihned nejpravdivější.

A poněvadž lichotiti bude vždy nějakou slabostí, nějakou leností nebo nějakou mrzkoostí, pokrytec bude se ihned jeviti, jako by odpíral přisvědčiti jí.

Tím právě p. de Gourmont připíná se k Encyklopedistům; bylo by zajímavější, ale jest to méně snadno, vytknouti, čím pan de Gourmont se od nich liší. Nepodaří se mi to nejspíše než souběžně.

Voltaire byl podporován svou dobou; a p. de Gourmont jest svou dobou zrazen; řeklo by se, že mu namíchává zloby a pracuje o to, by mu vnukla vynaléztí nějakou novou formu zlosti. Psal v listopadě 95. nikoliv bez jakési slavnostnosti:

»Podstatou toho kterého náboženství jest jeho literatura. Nuže literatura náboženská jest mrtva.« Moudrost Verlainova nebyla leč nahodilostí, jednou z těch výjimek, které jsou jen na „potvrzení pravidla“. Ale od té doby! V pouhém knihkupectví Mercure de France: Leon Bloy, Charles Guérin, Francis Vielé-Griffin *Svaté Lásky*, Paul Claudel, Francis Jammes . . . Pan de Gourmont jsa z téhož domu, nemůže toho nevědět; ba více, zajisté že jeho výborný literární vkus žene

jej uznati i důležitost i krásu jejich spisů, tak prudce, vědomě a triumfálně katolických. Není se nad čím zlobiti! . . . Ale vždyť p. de Gourmont hledá v tom svou slávu, nikdy se nezlobiti. Napíše tedy (15. července 1909) dáváje rozmlouvati svým dobrákům:

P. Desmaisons: Ah, jak jsou náboženství ošklivá.

P. Delarue: A hloupá.

P. Desmaisons: A jak nás ponoukají k zlému.

P. Delarue: Ano, napovídali jsme mnoho oslovin.

Potom pokusí se přesvědčiti se, že pravda, stále všechna relativní, není než to, co z ní uděláme. V tomhle vidíme ho nazbyt.

Ah! jak bylo dovoleno Voltaireovi nechápati Bible ani za mák! Ale napsati dnes: »*Slovo Boží není snesitelné leč v hudbě*«, jak jest třeba, aby p. de Gourmont byl hudebníkem!

P. de Gourmont zrovna jako encyklopedista nechápe, nepřipouští, nechce připustiti, že by kde který důmysl nebyl na straně volné myšlenky, kde která hloupost na straně náboženství; že umělec potřebuje volné chvíle pro své dílo a že nic nezabírá a neznavuje ducha jako zkoumání a pochybnost. Či spíše, chápe to velice dobře; a pravím, že právě

to ho dráždí. Skepticismus jest snad někdy počátkem moudrosti; ale jest často koncem umění.

» *Ale, budeme-li říkati oba tutéž věc, tu nebude těžko rozmlouvati.*« (Dialog LXXXIV, Vláda). Z obou vzájemně záměnných *amateurů* Gourmont nepropůjčuje jednomu než to, co podporuje druhého, by uhodl pohodlněji jeho myšlenku. Čtenář není nikdy chycen pro toho nebo pro toho; ale dohnán vzíti úlohu třetího rozmlouvače; oba najednou, Desmaisons i Delarue staví se proti vám; oba dobráci se splétají v jeho duchu a nejsou než jeden duch s p. de Gourmontem — který se tomu ze srdce rád propůjčuje, sám sobě neposkytuje nikdy hluboké kontradike, ale jenom té lehké povrchní opposice, jež jest nápomocna, by jeho myšlenka příjemněji vítězila, a jež jako by mu povolovala více síly, povzbuzujíc ho přemoci tento přelud odporu.

Ah! jak vidím dobře, co by bylo na takovém p. Dubois nebo Deschampsovi (nikoliv Gastonovi), na takovém p. Dupleinairovi, aby mluvili v přítomnosti pp. Delarue a Desmaisons.

Jsouť oba, Delarue i Desmaisons, duše bez krajin. Jejich obzor zastavuje se u skříní ná-

břežních bukinistů. Někdy tážu se, zda brali kdy odjinud vlastnictví života než z knih, znalost zemí než z pohlednic, a citů, vášní, všeho, čím tluče srdce silněji a živěji, znalost žádná — tak snadno vše rozlousknou. Zde myšlenka není nikdy něčím chvějivým a trpícím. Když Nietzsche odnímá úd, vždy si prsty zakrvácí; řeklo by se, že Gourmont nepracuje než na prknech anatomických ústavů; právě proto „non dolet, Paete“. Není ani tak ukrutný jako abstraktní.

Ale moje metafora mne svádí s cesty: myšlenka ve spisech p. de Gourmonta nena-
bízí se jako objekt; jest to nástroj poddajný, který naklání a ohýbá a řídí dle svých úmyslů. — Neodvážuju se říci: podle své libosti; neboť zdá se často, že přísná kontrola a svobodné rozhodnutí této myšlenky mu uniká. Bez pochyby p. de Gourmont váží si toho, že mu jest poslušně podrobena; jestiť podroben s ní dvěma vášním, o nichž hned promluvím.

Jakmile v bytosti nejvíce vedené nic se již nezpěčuje, může o sobě věřit, že jest „svobodným myslitelem“.

Dvě vášně, dvě zášť: zášť ke křesťanství, zášť k cudnosti. Kdyby tato nebyla přišla než jako důsledek, neupozorňoval bych na ni; ale cítím, že jest dřívější — a řekl bych: počáteční, kdyby ještě nebylo možno rozvésti ji na několik naivních prvků.

Zášť k cudnosti (kterou nazývá: vynálezem křesťanským) naučila ho zášti ke křesťanství. Nenávist ke křesťanství naučila ho lásce k vědě, která ho velice zaměstnávala těchto posledních let. Ale podezírám ho silně, že nemiluje tolik vědu, leč aby lépe nenáviděl náboženství; nic rozjímavého, nic nezištného v této lásce; nevidí ve vědě leč dodavatelku argumentů. Zabýváje se vážně záplatováním, vším si poslouží a nezáleží na tom, jak. Když mluví jako literát, jistá záliba v sujetu, znalost jeho zastavují ho na svahu; kde však začne mluvit věda, jeho duch ihned sběhne dolů; nic ho tam již neudrží, ani intuice, ani věrohodnost; všechny závěrky jsou mu dobré. Někdy čachruje zběsile: V „nejvědecktější“ ze svých knih, *Fysice Lásky* — knize vnuknuté posedlou péčí spodobiti lásku člověka s třením zvířat — popovídav o útěku před samcem krtčí samice, která hrabe, jak samec na ni postupuje, to-

čité chodbičky, v nichž na konec její pronásledovatel snad se ztratí, Gourmont napíše a nerdí se: » *Která lidská panna ukázala kdy takovou stálost zachovati svou ctnost? A která, sama v noci podzemního paláce hrabáním svých rukou otvírala by zdi veškerou svou silou, by unikla svému milenci?* « Oslepuje ho tato pranecudná zběsilost? Baví ho? Nepoznává pranic, že argumenty kvikají?

Budu následovati tohoto ducha na jeho svahu. Vizte rozhovor o „jménech cizích“ na příklad. P. de Gourmont dovedl ukázati dvě věci:

1° že jména „vlastní“ velmi zobecňovala, velmi sevšedňovala, a přistihnouti ducha při jeho poetické práci, již se posvěcují tyto zvučnosti až k úplnému zapomenutí jejich prvního významu. *Nomina, numina*.

2° že toto běžné přijetí stává se citelným, jakmile se snažíme převést z jednoho jazyka do jiného první význam slova.

Z čehož závěrek, přijímaný dobrým smyslem: považovati jméno vlastní za nové jméno, úplně odloučené od svého prvního původu, vniterně připnuté k osobě, k jejímuž označení jest určeno.

Ale tímhle jen duch páně Gourmontův špatně by se uspokojil. Proto také otázka ho nesvádí leč tím, že do ní vsune utrhačství:

Přijmouti požehnání od Pia X., hle, jak to krásné! Ale Pius X. není po všem (nebo lépe: přede vším) než Signor Sarto, totiž než pan Krejčí. Přijmouti požehnání od Sarta, ještě projde; ale od pana Krejčího, ah! fuj! A hle, co činí p. de Gourmonta člověkem šťastným.

» *Co illusí by padlo, kdyby se nám podávala zcela přeložena ta krásná jména z poesie a legendy!*« volá a baví se tím, že navrhuje místo Beatrice Cenci Beatrice Hadr; místo Boccacio Umouněnec, místo Tasso Jezevec, místo Manzoni p. Tlustý Vůl, atd.

A p. de Gourmont jest příliš inteligentní, aby neviděl, že to, co tvrdí, jest nesmyslné; neboť střeží se navrhnouti opačné a představit si, co by dala, *přeložena* do jazyka cizího, jména, která těší se naší úctě; by se posoudilo směšno, jež by z toho vyplynulo, stačí přimyslet si k těmto jménům jméno rovnomocné, domyslet si na chvíli pro autora *Essai* Pahorek; Havrana pro autora *Cida*, pro autora *Povah* Kapradí; Potok pro autora *Bájek*; Větev pro autora *Athalie* . . . A pak?

Nesmysl! Nesmysl! Ale snad osm nebo deset čtenářů, probuzených p. de Gourmontem, řekne si: Ano! Sarto, projde ještě! Ale Krejčí! . . . nikoliv, rozhodně nikoliv! náboženství, jehož pontifikát spravuje Krejčí, nezasluhuje, rozhodně nezasluhuje, abych se sklonil. A p. de Gourmont neztratil svého času.

Rád si pomáhá zastrašováním. Píše: »*Nejsme již v naivních dobách Darwinismu . . .*« a jinde: »*Jest to nedůstojný žert (trvání jistých ústrojů zbytečných), jemuž se osteologie nadobro přičí. Všichni zoologové vědí . . . atd. . . . Stačí, třeba-li, několik procházek v osteologické galerii musea, by se člověk vyléčil z těchto škodných ideí.*« Pan de Gourmont vyniká v tom, čemu řeknu: úsudek nafukováním se. I tážeme se, pro které lekavé a bázlivé čtenáře píše. Jsem jist, že jsou lidé, kteří se zařídí dle jeho mínění z pouhé bázně — ano, z bázně, by nebyli narozeni zlými.

Tento strach, že by byl člověk přistižen bez obrany a bez čerstvosti a svěžesti zeleně, jest, přiznávám, dobře francouzským. (Francouz jest člověk varovaný. Známo, že „nic mu neobčerství krev jako když se umí vyvarovati hlouposti“. S p. de Gourmontem

dojde se až k nastuzení.) Přece však již Plutarch psal: „Co se tkne posměšků a pošklebků Epikurejců, netřeba se jich pranic báti“; a dále připojuje: „Spíše bylo by třeba posmívati se těm, kteří vyvádějí z hádek o věcech přirozených ani nevím jaké obrazy hluché, slepé a bez duše.“ Neboť, zatím co království nebeské jest slíbeno těm prostým duchem, jimž tito epikurejci se posmívají, ti, jimž bublíkuje strach, že budou nabulikováni, a kteří z bázně, aby nepovažovali za lucerny bubliny, zdráhají se uznati lucerny, jsou p. de Gourmontovi velmi povděční za to, že jim je maluje bublinami. Dlužno přiznati, že přináší do toho jakousi rozhodnost.

Uniká sám této hře? Uvědomuje-liž ho vždy zavčas jeho duch tak jemný, tak zamilovaný do relativna, nikdy v nedostatku přiměřenosti? Prchne dříve, než se mu zatáhne jeho škodolibá léčka? Baví ho to pořád, že tolik zneužívá čtenáře? Neohnusí-liž si trochu sám sebe? Prorazí, kam se dere? . . .

Ale co budu zde předpokládati? — Nikoliv, nikoliv, víte to dobře všechno jako já, Remy de Gourmonte: náboženství nejsou pranic „ošklivá“; ani „hloupá“; ale velice často se s nimi cosi tropí, a zvláště vy s nimi

cosi tropíte. Pozor dejte na to, co praví Renan: „Mnoho duchů jemných raději jest věřícími než nevěřícími špatného vkusu.“ Ah! z lásky také jste učinil hezounkou věc!... Bubliny! bubliny! „Tento svět jest ubohá maškaráda.“

Nechci zapřádati hádky o samé podstatě této věci, protože čtu v posledním dialogu vašich učenlivých amatérů (1. března 1910):

„P. Desmaisons: — Co nám do pravdy!“

„P. Delarue: — Toť právě slovo o situaci!“

Stavím se na vaše území, toto území pohyblivé relativnosti, z níž jste si učinil vlast; svoluju na chvílku, že všechny *pravdy* jsou rovnocenný a že do žádné nám *nic není*; že není přesvědčení tak naléhavého, které by se nedalo svést na nějakou otázku fyziologické vhodnosti a organického přizpůsobení; že na ničem nezáleží leda na zábavě, a pravím: na nejbezprostřednější... Co mi do toho, že tato theorie jest *pravá*, — když jest ošklivá, zhoubná a škodná dílu uměleckému! Proč? Kterak? To pokusím se vysvětliti jiný den, a snad s vašimi posledními romány.

ANDRÉ GIDE.

THEORIE MENŠÍHO ZLA

Už dlouho tato theorie jest teorií panující. Místo abychom si předsevzali největší dobro a že budeme srdnatě odporovati nepravosti, měli jsme cílem jenom vystříhati se většího zla.

Neodvážili jsme se dovolávati se práv náboženství v jejich úplnosti, báli jsme se zadati svým zájmům a podrážditi svoje nepřátele, domnívali jsme se, že jest obratnější ustupovati a že touto cestou se lépe odzbrojí pronásledovatelé.

Kolik ústupků jsme neučinili nepříteli, schovávající se za formuli menšího zla?

Nyní, kdy Francie jest jedna zřícenina a ohrožena, že se převrhne do propasti, jest zajisté dovoleno ptáti se, jaké výsledky měla prakse zásady tak drahé svobodomyslným?

Jest nemožno, aby taktika, která vede k pohromám, k resultátu, diametrálně protivnému resultátu, jejž jsme si určili, aby byla dobrá a spasitelná.

Jaké jest ve skutečnosti větší zlo, kterému se zabránilo touto slavnou formulí?

By se svrhla nenáviděná ministerstva, katolíci stále se spolčovali se zlými a hlaso-

vali pro zednáře, protestanty, svobodomyšlníky; každý, kdo se vydával za antiministerského, dostal jejich hlasy; nevedli žádných účtů z principů, z čistoty a ze zákonnosti cest. Katoličtí nebo konservativní poslanci nedávali svého vota založeného na principech, ale vždycky vota z okolností, z intriky, z obojetné politiky.

Co z toho vzešlo? Nová ministerstva šla dále v díle svých předchůdců a pokročila na cestě k pronásledování. Theorie „menšího zla“ zplodila zlo větší, přirozeným během věcí. Obětující principy katolické, dali větší popud zlu.

Od r. 1882 zakládaly se školy neutrální. Bylo snadno předvídati, že neutrálnost, jež už sama byla zločinná, zvrhne se nevyhnutelně v hluché a zjevné nepřátelství proti náboženství a že zplodí pokolení ranných neznabohů. Místo aby se postavili rázně na odpor a zavrhlí stroze tyto školy neutrální, katolíci je snášeli: nechtěli otevřeně dáti se v boj, dokonce předstírali, že školy křesťanské, jimž se ponechalo ještě políčko svobody, rozkvetou a stanou se náboženštějšími a že co nevidět budou slaviti vítězství nad vyučováním neutrálním a oficielním.

Ústupky, jež ráčili učiniti, skončily se nejkrutějšími zklamáními. Nyní vyučování světské bojuje vyhlazovací válku proti vyučování náboženskému a brzy už nebude jedné školy křesťanské. Dalecí toho, by zabránili zlu většímu, připravili pohromy.

Právě tak bylo s zákonem vojenským. Nestal se žádný pokus vážného odporu ze strachu, aby se nepodráždilo a nevyvolal nějaký drsný náměr proti kněžstvu. Dokonce vyskytli se dobráčci, kteří mysleli, že seminaristé obrodí kasárny. Jaké to přineslo ovoce? Seminaristy, kteří ztratili svoje povolání a kteří vyšli z kasáren úplně znetvoření, s duchem a chováním světským.

Už tomu dávno, co se dopustilo zavést sňatek civilní a co se uvolili uzavírat sňatek náboženský, jediný pravý a zákonný sňatek, teprve po onom. Toto podrobení se moci civilní, stále ve strachu ze zla většího, způsobilo pohromy žalostné. Sňatek civilní zplodil rozvod, který zase, přirozeným během věcí, přivlekl volné spojení, to jest bestialitu.

Přijalo se všeobecné hlasování, i když mělo v sobě neznabožství a všechny nepravosti. Doufali stále agitující massu voličstva, že z toho vyvodí nějaké dobro a zabrání ně-

jakému zlu. Co z toho vzešlo? Všeobecný zmatek.

Všeobecné hlasování, toť popření rozumu, svědomí, zásluhy; toť snížení každé povýšenosti, toť jedině posvěcení počtu; toť negace Boha.

Kdyby bývali katolíci alespoň zákonně užívali všeobecného hlasování, nevolíce nikdy lidí zvrhlých, ale zde jako jinde oni obětovali principy a dávali hlasy pod záminkou zla menšího zednářům a neznabožcům.

Třeba žasnouti nyní, hlodají-li všechny morální rakoviny na společnosti a stala-li se anarchie všeobecnou?

Nová sněmovna ukazuje se, že bude ještě pokročilejší než předešlá; běh věcí překonává všechny kombinace a maří všechny výpočty chytráků.

System menšího zla jest toliko důsledkem ztroskotání principů a oslabení povah, což jsou vlastnosti naší doby.

Abychom se zdvihli, bylo by třeba vzdáti se theorie menšího zla a předsevzíti si největší dobro; ale by se vštípila tato zásada, bylo by třeba hrdinů a světců.

Abbé J. TELMAT.

NÁVŠTĚVA V BLÁZINCI

Choroba nebyla nikterak povážlivá, ano byla vyléčitelná, jak ujišťoval správce soukromého ústavu pro choromyslné. Pacient nikoho neohrožoval a byl příliš vážné letory, aby projevil více než lehké podráždění, odporoval-li někdo jeho blouznivým zdáním. Namlouval si totiž, nebo spíše byl přesvědčen, že nežije v roce 1912, nýbrž v roce 1960, a že jeho hovor z jeho vzpomínek na dobu roku 1912 jest pro jiné svrchovaně zajímavý. Nebyl-li někdo dosti moudrý a řekl-li mu, že přece žijeme v roce 1912, usmál se dobrácky, potřásl hlavou a odtušil nahořkle:

„Ano, já vím . . .“ — jako by zase jen narazil na obecné spiknutí proti němu, které zdolati jest příliš sláb. Ale pak mluvil dále, jako by jeho protějšek zrovna tak jako on věděl, že píšeme roku 1960. Ubohý ten muž, jenž před tím byl žurnalistou, myslil, že celá stavba společnosti, jak ji známe, se změnila, a že jeho vzpomínky na dobu uplynulou, o níž lidé pro revoluci nebo cosi takového mají známost jen velmi nejasnou, jistě jsou největší ceny, přicházejíce od očitého svědka. Zvláště však byl u vytržení, jakožto vášnivý obdivovatel doby jím líčené, když přišlo na tehdejší metody vládní. „Tehdá nebylo ani nejmenší možnosti, aby se něco hatilo, ani stínu nebezpečí. Ale“, pravil dále, „chápu, že vám bude za dnešních poměrů těžko porozuměti, jak snadno systém ten pracoval.“ Povzdychl. „A proč lidé zařízení tak nádherné zničili, tomu zase já neporozumím. Existovalo v celé Evropě, v každém státě. Všude byly volby. Každý volil. A netřeba mysliti, že volby ty byly vzácný. Většinou lidé, kteří žili za jedněch voleb, pamatovali se ještě zcela dobře na volby předchozí. Nebylo tudíž kdy, aby vznikly nepořádky . . . Hleďte: každý volil. Chtěl-li kdo tak, volil tak, chtěl-li jinak, volil jinak. Zvolení se

potom scházeli a s vědomím povinnosti, kterého nemožno nadsaditi, pracovali měsíc po měsíci o to, by ztlumočili vůli svých voličů. Byla to doba veliká!“

„Zajisté,“ pravil jsem, „ale ať sebe znamenitější to bylo, přece se asi tu a tam ukazovaly rozbíhavosti mezi tím, co tito zvolení konali, a tím, čeho národu bylo třeba.“

„Vím, co míníte,“ pravil rozvážlivě. „Ani nejlepší plnění povinnosti a nejčistší motivy nejsou vždycky s to, aby udržely zvolence v kontaktu s voličem. Máte úplně pravdu. Ale tu jsme měli zřízení, kterým, šlo-li o něco důležitého, byla věc ještě jednou postavena před rozhodnutí voličů: nové volby.“

„Ale přes to,“ namítl jsem, „závisívala asi hodnota rozhodnutí voličových od informací, jakých se mu dostalo, a to alespoň tou měrou, jako od jeho vlastního úsudku.“

„Co úsudku se týče“, pravil zkrátka, „není na nás, bychom jej kritisovali. Úsudek lidský není neomylný, ale pamatují se, že v každém národě evropském bylo pevným přesvědčením jeho občanů, že právě v úsudku jest hlavní jejich síla, zejména v úsudku o všech věcech národních. Tohoto že zvláště má vysokou měrou, o tom každý byl plně přesvědčen, a nemohu si mysliti, že by vědomí

tak obecně rozšířené bylo vzniklo, kdyby nebyvalo bylo oprávněno. A co informací se tkne, na to měli voličové tisk . . . svobodný tisk!“ Zde se zahloubal v snění, tak mocně ho zaujaly jeho domnělé vzpomínky. „Sotva mi asi rozumíte,“ mluvil smutně dále, „neboť co slyšíte ode mne, jsou pouhá slova . . . Rád bych, kdybych vám byl mohl ukázati některý z těch domů, kam jako světlo rychle a právě tak jasně proudily informace z každého koutku země, a jak odtud, v co nejzřetelnější, absolutní a nejobsažnější vyjádření mistrovskými mozky uvedeny, po tisícířech kolech se rozbíhaly k milionům hladových inteligencí Evropy. Tam nic neušlo, nic neuniklo. V každém hlavním městě žili vyslanci jiných hlavních měst, pohybovali se lehce v nejbohatších domech, jedli, poslouchali, objížděli, zaznamenávali, telegrafovali, telefonovali, psali — a ráno jak ráno stál obraz okamžité Evropy v každých novinách.“

„To asi bylo,“ podotkl jsem, „velmi užitečno nejen pro účel politický, který máte na zřeteli, ale i pro umístění kapitálu. Bylo by lze mysliti, že obojí plynulo pospolu.“

„V tom máte úplnou pravdu,“ pravil se zájmem. „Veliká znalost, které se tiskem i nejchudšímu dostávalo o všech záležitostech

vnější politiky, měla i ten svrchovaně blahodárný účinek, že i nejnepatrnějšímu člověku bylo podáno, jak by nejvýhodněji umístil svůj kapitál. Nově objevené ložisko (zvláště zlata), nový vynález, nový podnik, zkrátka všecko schopné rozvoje bylo rázem s nejpřísnějších hledisek čtenáři představeno.“

„Z toho zajisté také vyplývalo“, pravil jsem, „že vlastnictví bylo tak stejnoměrně rozděleno a že vládl takový všeobecný blahobyt, jak jste mi jej již vícekrátě líčil.“

„Máte úplnou pravdu“, pravil, „byla věru neobyčejná tato přísná a universální informace, jež tyto skvělé výsledky přinášela.“

„Při tom mi přichází“, pravil jsem, abych jeho rozpravu námitkou oživil, „že tak vášnivý a urputný obyčej tisku, o všem pravdu vyslovovati, často asi přece jednotlivcům uškodil, jichž soukromý život se takto . . .“

„Ano, ano,“ přerušil mne, „nebezpečí bylo, ale byla proti němu pomoc. Zákon stanovoval soudce a porotce, jimž byla věc dvou lidí, jimž se říkalo zástupcové a jichž zaměstnáním to právě bylo, přednesena. Potom bylo rozhodnuto, dostane-li poškozené individuum za to od časopisu peníze čili nic. Zařízení to fungovalo velice dobře, ale přece poměrně zřídka se ho v praksi užívalo. Po-

něvadž nám pravda věci byla nad pravdu osoby, spokojovali jsme se tím, že jsme osobu jen napověděli, vyjma když sociální postavení osoby té nepožadovalo takového ohledu.“

„Nemyslíte však,“ pravil jsem mu, než jsem od něho odešel, „že za takový dokonalý řád společenský, jak jej líčíte, děkovati jest spíše určitému duchu času nežli zvláštním institucím? Neboť posléze přece taková vášnivá láska k spravedlnosti a takový právní cit, jak je líčíte, nejsou elementy sociální, které by zákony bylo lze vyvolati.“

„Možná, možná,“ pravil melancholicky, „ať jakkoliv, nikdy nebudeme zase míti doby takové,“ a ustrnul se zahleděl před sebe zahlobbán v sny o době roku 1912.

Rodina nešetřila vydání; mladý muž zase ozdravěl: vede dále své povolání žurnalisty jako před tím. Jako by ani nikdy nebýval byl v blázinci.

ROZMÁCHNUTÍ SAULOVO

Několik dní před tím, než rozesíláno bylo vytištěné již prohlášení o tom, že pod adresou „Studium“ se již vydávati nebude, a to z důvodů v prohlášení tom uvedených, tedy zvláště aby se vyjasnily vztahy některých osob k naší práci (a vyjasnily se!), dostal jsem jednou odpoledne, bylo to ve středu oktávy svatodušní, dopis s adresou: „P. T. vydavatelstvo Studia v Staré Říši,“ tohoto znění:

„Slovutný pane!

„Včera obdržel jsem „Acta Curiae Episcop. Brunensis“ a tam pod číslem IV. str. 117. stojí toto: „Prohibitio Folii Periodici „Studium“. Lectio, praenumeratio, detentio, divulgatio, quaecunque praestatio subsidii cuiuscunque sive materialis sive spiritualis folii periodici, cui nomen est „Studium“ „Theologie umění a vědy, quodque nunc editur ab „Antonio Ludovico Stráž, in parochia Stará Říše, „tum Clero tum laicis sub gravi in conscientia prohibetur, ita ut qui notorie et continuo contra supra statuta egerit, si est sacerdos, ad s. Missae celebrationem, si vero est laicus, ad s. Communionem admitti nequeat.

„Jak vidíte, jsem vázán poslušností, dle toho se „říditi, a proto do nové změny račte si zdržeti svá- „teho přijímání, aby nepřislo k nějakému pohor- „šení v chrámu Páně.

Ev. Petrů
farář.

O té latině jsem valně nepřemýšlel. Ale jak to, že mi pan farář radí, bych se zdržel Sv. Přijímání? A proč se zdržovati? A jaká to bude „nová změna“ a jaké pohoršení? Nemaje to nijak vysvětleno a ne- jsa si vědom žádné překážky, přiklekl jsem příštího dne jako jindy k Sv. Přijímání.

Pán f a r á ř m i n e p o d a l. Jiným podával a mne přešel. Nechápal jsem, co se to děje, i klečel jsem dále u oltáře, čekaje. Všichni už dávno odešli z kostela, zůstal tam jenom p. Josef Florian a p. Otto Tichý, kterým také nebylo podáno. Čekal jsem nějakého vyjasnění. Nepřicházel nikdo. Přišla po dlouhé době jen f a r s k á k u c h a ř k a, prošla ko- stelem až k p. Florianovi, řekla mu, ať odejde z ko- stela, a ztratila se. Nikdo jiný nepřišel. Jenom po- každé když jsme otevřeli dveře kostelní, abychom nevzbudili podezření, že tam něco tajně osnujeme, za chvíli vždy někdo je zvenčí zavřel. Tak jsme tam s Pánem Bohem čekali o d r á n a a ž d o v e č e r a. Asi po šesté hodině přišel kostelník a vybízel nás, bychom šli z kostela. Nedostav odpovědi vzdálil se. Za nedlouho potom ozvalo se za námi ze zadu ode dveří zaštěrchání klíči a hlas p. farářův: „Pánové, jest sedm hodin, v tu dobu se každý kostel zavírá, já tedy musím zamknouti, račte opustiti kostel.“ A po chvílce mlčení: „Ale to byste špatně ctili pána- boha, kdybyste neposlouchali. Poslušnost je první cnost. Kde není poslušnosti, atd.“ To bylo celou od-

povědí na naše celodenní čekání, jež se prodloužilo až téměř do desíti hodin, kdy teprve sami jsme odešli.

Příštího dne 9. června neměl zde pan farář Mše svaté. Na večer přinesl mi chlapec dopis, zase s adresou „P. T. vydavatelstvo „Studia“ v Staré Říši“ tohoto znění:

P. T. ctění pánove!

Byl jsem dnes schválně v Brně, bych stran Vaší záležitosti se informoval, a svědomí své si zajistil.¹⁾ Co se týče p. Tichého, mohu beze všeho jako dříve mu Velebnou Svátost podati. Kdo však řídí Studium a do něho píše, pakli by setrval dále v tom úmysl, a knihy Studia rozšiřoval, musím zůstat i držeti se nařízení Act Curiae Ep. Račte podle toho mi sdělit, jak se v té věci mám chovati.

Farní úřad ve Staré Říši

Ev. Petrů
farář.

V sobotu před Nejsvětější Trojicí šel jsem na pouť na Křemešník. Přišli jsme tam večer. V noci udála se tato příhoda: V jedné krčmě strhla se hádka mezi mladíky, kteří tam přišli asi z dobrodružství, a skončila se tím, že jeden řezník z Pelhřimova byl nožem bodnut do boku a pod lopatku a prudce krvácející padl. Vzpamatoval se však ještě tak, že podpírán dvěma osobami dotáhl se odtud

1) Dověděl jsem se od p. Tichého této podrobnosti. Den před tím byl prý ve fáře a tázal se p. faráře, proč mu nepodal. P. farář mu četl Zákaz Studia a pravil, že ad litteram by se to p. Tichého netýkalo, ale že jest povinen jednati v duchu toho zákazu; a že v tom jedná úplně podle svého svědomí. Při tom též podotkl, že Studium samo by nebylo závadno, ale ty zadky, ty zadky!

na místo, kde ho chtěli ošetřiti. Pan Florian, který se k tomu namanul, odběhl k faře, zaklepal a oznamoval ženské, která se mu ukázala, že jest tam člověk na smrt zraněný, že by bylo dobře, kdyby se tam některý kněz podíval. Odpověděla nevlídně, ať zaklepe na to či ono okno. Pan Florian klepal a tloukl, a až již svítalo a kněží, jichž tam byl značný počet, za hodinu měli býti v kostele, jak bylo ohlášeno, nikdo se neozval. Bylo jen slyšeti pohyb ve dveřích, jako by byly ještě na jeden západ zamykány. Raněný asi za hodinu nezaopatřen skonal. Potom ráno udělovalo se arcibiskupem Sv. Přijímání venku všem lidem klekajícím podél chodícího kněze. Co to nevědomých (nebo i vědomých) svatokrádeží při dryáčnickém zpovídání těchto kněží. Rozjímaje o těchto pastýřích, kteří zrovna v opak Pastýře Dobrého, jen stádně pracují, jednotlivé ovce nechávajíce hynouti nebo je přímo trýzníce a mordující, vzpomněl jsem si na to, co jsem jindy viděl na pouti v Kostelním Vydří. Tam prostě kněz s Ciboriem chodil prostředkem nacpaného kostela a lidem, většinou stojícím, napořád podával, jak byli kolem něho. Někteří modlíce se z knížek, nepozorovali ho ani, až už stál u nich a blížil se jim k ústům s Hostií, i otvírali jaksi maně ústa a brali, co se jim podávalo, a teprve po chvílce jako by se byli probírali a uvědomovali si, co se to vlastně dalo.

Vrátiv se z pouti napsal jsem panu faráři Evermodovi Petrů:

Důstojný pane!

Z Vašeho listu ze dne 9. t. m. jest viděti, že píšete jej více osobám. Připomínám Vám tedy, že nejsem,

jak víte, představeným žádného sdružení, a proto neoznamuju a také nebudu oznamovati nikomu Vašich sdělení. O jiném nemožno mi s Vámi mluvit, dokavad nenapravíte, čeho jste se proti mně ve čtvrtek dne 8. t. m. dopustil, vyloučiv mne úplně bezdůvodně, proti svatým kanonům, od Sv. Přijímání. Nehodlám ovšem ničeho podnikati, co by mi nějak překáželo přistupovati ke Stolu Páně.

V úctě

Antonín Ludvík Stríž.

Při nejbližší Mši Sv. přiklekl jsem zase k Sv. Přijímání, — a bylo mi podáno, a též příště kdykoliv jsem přiklekl. Leč jak jest možno, by někdo byl jeden den beze všeho exkomunikován a hned zase beze všeho byl v milosti, toho přece nevím, ač učení Církve katolické v této věci není mi neznámo.

KOMISNÍ ODPOLEDNE

Pozván byv na den 22. srpna 1911 do Staroříšské fary k biskupské komisi, zazvonil jsem v hodinu určenou u farských vrat. Pan farář uvedl mne do pokoje, jakési kanceláře, bych počkal, než ti pánové přijdou, a odešel. Chodil jsem po světnici a prohlížel si, co mi padlo do očí. Na stěnách světnice dvě podobizny téhož velikého papeže (jak ho nazývají noviny a kněží politikáři) Lva XIII., jeho nástupce nebo předchůdce slavné paměti však žádná. V kropence pavučiny a prach; svěcené vody ani krůpěj. Na policích ušpiněné svazky „Ludmily“ a jiných kotrbovin, patrně na půjčování *pro lid*. Na stole připraveny archy psacího papíru úředního formátu a několik rozložených psaní: P. Jak. Demla, v němž žádá p. faráře, by mu vrátil knihu Barbeye d'Aurevillyho „Ženatý kněz“, psaní p. Floriana, prosícího, by p. farář rádně dělal kříž při křtu jeho syna Michaele Jana a důstojně a obřadně správně ho pokřtil, a ještě nějaké psaní téhož, dále moje psaní, v němž vytýkám p. faráři, že mně dne 8. června bezdůvodně a proti kanonům církevním odepřel Sv. Přijímání, bezprávně se dovoláváje jakéhosi pitomého „zákazu Studia“, a posléze list sestry Ve-

roniky, jak ďábel p. farářův vyznával, že se p. farář hyzdí s kuchařkou. Uvažoval jsem, bude-li snad tato výstava předmětem jednání, neboť neměl jsem tušení (a nemám dosud), proč jsem tam byl zván. Dlouho nikdo nešel, i myslil jsem již, že komis v domnění, že se pozvání nedostaví, poněvadž na jejich listinu zvací se jim nikdo nepodepsal, vůbec se nesejde. Ale na konec přece přicházejí: první s křesťanským pozdravením kněz s fialovým lemováním a zlatým řetězem a křížem, druhý opat novoříšský P. Norbert Drápalík, třetí kněz v hábitě kapucínském, čtvrtý p. farář. Všichni s úsměvy jdou za mnou k oknu a přátelsky podávají mi ruce, strhující je dolů, by jim nebyly políbeny; p. opat Drápalík se slovy: „My se již známe, jeli jsme spolu jednou.“ Onen první pán přátelsky se táže a zároveň konstatuje, že tedy pan Florian nepřijde, že odejel, a zdali ty sestry Veronika a Gabriela také odešly. A co prý pan Tichý, zdali ví, že má přijíti. Jářku, že nevím. Pan farář stranou, reptavě: „Ale jistě asi ví, vždyť jsou všichni pohromadě, ale dělají vždycky, jako by nevěděli, a chtějí, by se za každým zvlášť posílalo jako tenkrát . . . je v tom zkrátka viděti neupřímnost.“ Dotazující se pán, jak jsem z další řeči poznal, kanovník či prelát dr. Pospíšil z Brna, zvěděl ode mne, že p. Tichý jest doma, vybízí p. faráře, by mu vzkázal; my že zatím počkáme, protože prý otázky pro mne a pro p. Tichého budou skoro stejné. Sedáme ke stolu: kanovník dr. Pospíšil na pohovku, já po jeho pravici, opat Drápalík proti mně, a proti dru. Pospíšilovi p. farář a kapucín, prý kvardián z Brna (podle podoby jsem ho znal, slyšev ho nedávno v Brně kázati, a to dopuštěním Božím dosti hloupě). Pan kanovník stále hovoří, většinou ke mně. Ptá se, kam odešly ty

sestry. „Do Okříšek šly“, pravím. „A kam odtud?“ „Nevím.“ „Jely s p. Florianem?“ „Nevím.“ „A pan Florian zůstane trvale ve Velké nebo se vrátí?“ Já-řku, že nevím. Pan kanovník se diví, kterak možno, bych takových věcí nevěděl, vždyť prý přece jsem u něho bydlel a stále se s ním stýkal. Pravím, že jsem bydlel jinde. Na další otázky, že přece není možno, bychom spolu byli o tom nemluvili, odpovídám, že mám dost svého, a že vím, že p. Florian bývá si dobře vědom všeho, co činí, a že nejsa zaň zodpověden, proč bych se tak o to staral. Pan farář zase stranou jizlivě: „Hm, oni se příliš starají moc každý o sebe...“; není mu dále rozuměti, protože není schopen jasného slova, stále jen breptaje, jako by měl pysky a jazyk roztřepány. „A co s tím domem udělal pan Florian?“ zvidá dále pan kanovník. Pravím, že není jeho. „A čím jest?“ Odpovídám, čím jest, ač se divím, že se prelát církevní pouští do takových hovorů s cizím člověkem, a proč se na to ptá. „A vy miníte zůstat zde?“ „Nevím, co a jak bude.“ „Ale přece musíte věděti pro budoucnost, jak se budete živit. Z čeho budete živ? Kdo vám bude vařit?“ Usmívám se těmto nekněžským zájmům, podotýkáje toliko: „A z čeho jsem byl dříve živ? A proč bych si i neuvařil, třeba-li toho?“ Pan kanovník už jest udiven svrchovaně. „Jaký jest to život! Toho nechápu!“ vzdychá jaksi sklesle. Ale nepátrá dál, patrně aby ho nepojala spasitelná závrať a on nepropadl se v hloubku nicoty, kteráž slove člověk. A aniž by se nějak pozastavil v myšlení (z čehož patrno, jak i podiv jeho jest povrchní), začíná takovýto asi traktát: „Vy jste přece už měl skoro hotová studia právnická, proč jste odešel se studií? Když jste začal, bylo vaší povinností i dokončit, a potom jste mohl přemýšleti, co s vámi

pánbůh miní. Tak jsou to ztracená léta. Atd. A jak jest nám (?) třeba právníků! A jak může takový právník působiti pro lid a pro církev; při tom (!) byste mohl také (!) choditi k svatému přijímání. A znám takové lidi, kteří vzorně žijí; třeba doktor Koudela z Brna, s nímž se dobře znám; jak on svatě žije a jak zbožně vedl své syny.“¹⁾ A dlouho mi v tomto smyslu řečnil, stále přátelsky a vážně. Trpělivě a mlčky jsem poslouchal, co jsem už z tolikátých úst slyšel. I přítomný opat P. Norbert Drápalík tímtež mne častoval jednou, jenže místo rytíře z Koudelů byl mu vzorem dokonalosti doktor Hruban. A kolik kněží jsem slyšel povzdechnout si, kdyby nebyli kněžími, nýbrž třeba soudci, advokáty, lékaři a pod., jak by mohli „působiti“. Ach!

Posléze se p. kanovník zastavil s otázkou: „Vy to tak nemyslíte?“ — „N i k o l i v“, odpovídám vážně, a hledím dále mlčky na něho. Tvář pana kanovníka, mladistvě čerstvou se jeví, jaksi sestárla a zhořkla, ale jen přeletem; hned zase s touž účastlivostí mne poučoval dále, že chtěl-li jsem vésti život dokonalý, proč jsem nevstoupil do řádu nebo nešel na kněžství, že bych mohl býti apoštolem! Atd., atd. Pan prelát mluví, mluví, já hledím na něho, ještě asi jednou dvakrát se v řeči pozastavuje, jako by nabíral dechu, a — ustává. „Ten pan Tichý už by zde mohl být. Podívejte se, pane faráři.“ Pan farář jde a dívá se, vrací se, omlouvaje ho, že jest to daleko. Páni preláti si prohlížejí dopisy na stole, v náladě jaksi stísněné. Když p. Tichý ještě nešel, rozhodnuto přistoupiti k otázkám, pro něž vyslal pan biskup tuto komisi. Pan prelát Pospíšil jal se

1) Jeden jeho syn, také již doktor Koudela, zemřel loni náhle, udusiv se otravným zápachem plynovým — asi z nějaké pokoutní hadice strany katolicko-národní.

diktovati cosi p. faráři. Napsali čtyři řádky, spletli to, začali znovu na nový arch. Tu přišel p. Tichý. Tázal jsem se hned s počátku, proč jsem vlastně volán nebo jaký to bude výslech. Bylo mi odpověděno, že to průběhem uvidím. Spokojil jsem se tím, ale až dosud neuviděl jsem nic.

Otázky a odpovědi byly asi takovéto:

„Jak dlouho jste u pana Floriana?“ — „Nejsem u pana Floriana.“ Podiv. Po vysvětlení opravena otázka: „Jak dlouho jste ve Staré Říši?“ Řekl jsem přibližnou dobu.

„Co vás přimělo, byste zanechal studií?“ „Nezanechal jsem studií.“ Zaražení. „Co vás tedy pohnuło, byste zanechal studií právnických?“ „Na to jest těžko odpověděti“, pravím; neboť opravdu jsem nevěděl, co odpověděti.

„Proč jste opustil rodiče?“ — „Neopustil jsem rodičů.“ Podiv. Pan farář cosi breptá.

„Souhlasí rodiče s vaším pobytem ve Staré Říši?“ — „Nevím.“ Pan farář breptá, že v jednom svazku Studia (v článku, kterého jsem nepsal aniž k němu dával podnět) jest, jak jsem se prodíral z domu a že mu přece farář z Bohdalic psal, jak moji rodiče jsou jako šílení atd.

„Jak dlouho miníte zůstatí ve Staré Říši?“ — „Nevím.“

„Čím se zabýváte?“ — „Studuji.“

„Co studujete?“ Odpovídám, že to není stejné. Doplněna tedy otázka: „Co nyní studujete?“ Pravím, že habešskou grammatiku. Zapsáno tedy: „Studuji habešskou grammatiku.“

„Kterým svazkem ukončil jste vydávání Studia?“ — „Tím, na němž jest napsáno: poslední.“

„Hodláte vydávati jiný periodický časopis podobného obsahu jako Studium?“ — „Nehodlám“,

pravil jsem, neboť jsem opravdu neměl žádných plánů vydavatelských. Ale lepší by bývalo bylo otázati se: A co jest to „podobný obsah“?

„Znáte osmé boží přikázání?“ táže se mne pan prelát. — „Znám“, jářku. „A znáte-li je, zdaž srovnáváte se svým svědomím, že jste bezdůvodně tupil a napadal některé osoby?“ — „Nevím o ničem, čím bych byl někoho důvodně nebo bezdůvodně potupil.“

„Myslíte, že jste jako vydavatel zodpovědný za obsah toho, co vydáváte?“

„Vím, že jsem zodpověden před Bohem za vše, co vydávám.“ Však jsem také nic maně nebo proti svému svědomí nikdy nevydal a Bůh dá nevydám.

„Psal jste vy ty urážlivé verše do Studia?“ — „Které?“ Pan prelát: „No, tam —.“ Pan farář, zřetelně: „Třebas jako tam:

a kdo nemá ručitele,
ať si fouká do pr—“

Pan prelát vpadá: „Pst, pst.“ — „Nepsal“, jářku.

Následuje řada otázek o cti. sestrách Veronice a Gabriele, kdy odešly ze Staré Říše, kam šly, vrátí-li se, též o panu Florianovi, kam jel, usadí-li se ve Velké trvale, a pod. Též otázka: „Jaký jest poměr mezi vámi a panem Florianem?“ — Pravím, že nerozumím, co tím míní. Pan kanovník vysvětluje, byla-li to jeho literární činnost nebo zásady náboženské, jež mne k němu přivedly. Mlčím.

„Proč jste dne 8. června přistoupil k svatému přijímání a zůstal až do večera v kostele, ač jste věděl, že vám p. farář nesmí podati Tělo Páně?“ — „Nevěděl jsem, že mi nesmí podati“, odpověděl jsem již lhostejně, unaven tím hloupým ždímáním. Kdyby vůbec o něco šlo, takto asi bylo by třeba od-

raziti takovou otázku: Cože? **Nesměl podat!** Vy jste si tedy násilí, jímž jste spoutali Pána Ježíše Krista a smýkáte jím hned tam, hned onam, prohlásili práve m? — Byl bych ostatně dávno se odtud byl klidil, ale chtěl jsem věděti, co se přece z té roztodivné komise vyklube.

Pak se vyptávali pana Otty Tichého na totéž a podobné, načež svůj písemný elaborát přečetli a všichni čtyři důstojní páni se podepsali. Nyní byli jsme my vyzváni, abychom se podepsali. Odmítl jsem, pan Tichý též. Či žádá též úcta k otcům, když staří si hrají, bychom si hráli s nimi? Tázal jsem se ještě p. preláta Pospíšila, nač to vše jest; týká-li se to vydávání, tu že se pan biskup měl po *jiných věcech* ptáti, ale *dříve* a nikoli po svém zákazu. A bylo mi podivno, že ač všichni pravili, že vědí, že i po zákazu p. biskupově dále rozesílám „*Studium*“, nikdo o to ani nezavádl. Pan prelát pravil, že o mne neběží, ale o pana Florianu, ale ani o toho vlastně že neběží, ale o ty t. zv. sestry. A dodal velmi srdečně: „*A pan biskup by rád věděl, co vlastně zamýšlíte*... Kdybyste tak prohlásili, že se mu podrobujete, že ho ve všem miníte poslouchati...“

Ach, běda! Toto tedy jest projev biskupův na tolik veřejně vyslovených stesků a obvinění ze vzpoury proti Papeži, zločinů a ničemností, jichž jest ať přímo nebo nepřímě původcem. Po tom, jak v této chvíli poznávám svého biskupa, jakou směšností by bylo, něco mu ještě vyčítati, něčeho od něho čekati! Již z předešlých komisních otázek bylo dosti zřejmo, že nástupcem jednoho z Apoštolů na stolci brněnském jest byrokratické monstrum.

„Ale přece u křesťana se povinnost poslouchati biskupa sama sebou rozumí. Jaké tedy prohlašo-

vání?“ upokojují pana preláta. Či lze mne obviňovati z nějakého vzdoru proti autoritě biskupské? Pan kanovník s uspokojením přisvědčoval a ujišťoval, že proti mně nikdo nic nemá, a ještě když jsem odcházel, opakoval, podáváje mi ruku, co byl již několikrát řekl: „My to s vámi všichni dobře myslíme.“

Panu Tichému ještě pan prelát novoříšský nabízel, nepřijal-li by místo varhaníka. Pan Tichý odmítl, protože prý v kostelích jest ohavnost spuštění a kněží nadobro nedbají předpisů liturgických a norem Papežových. Pan opat namítl, že právě on by mohl působiti k nápravě a uplatňovati (on laik!) příkazy papežské. Pan Tichý však rázně se poděkoval, věda asi, že není s kněžími řeči, právě tak jako s těmito úlisnými, ale proti Duchu Svatému zarputilými pokrytci.

DVA LISTY PŘÍTELI, JENŽ SE CHYSTÁ NA UČITELSTVÍ

I

MILÝ PŘÍTELI! Pánům, které mi doporučujete, dosud jsem dekretů Pia PP. X. O OBNOVĚ POSVÁTNÉ HUDBY neposlal. Nechce se mi. Chválíte ovšem jejich velikou píli a jemné studium v oboru církevní hudby a jejich snahy, jak pravíte, „cyrillické“. Mně však více povídá Zpěvník oněch pánů Rataje a Lhotského, který mi posíláte, právě o něm, že jest sestaven dle zásad stanovených Motupropriem Pia X, které oni znají z časopisu „Cyrill“. V latinské části zpěvníku toho, přece r. 1910 vydaného, vidím totiž, že noty nijak neodpovídají znění GRADUÁLU ŘÍMSKÉHO, vydaného Sv. Otcem Piem X, nýbrž jest tam zpěv gregoriánský ve stavu, jak jej přijal a potvrdil Lev XIII, ¹⁾ totiž zkomolený, porušený, bez zřetele na nejstarší prameny vydaný. Papež tento pro samou politiku a jiné zájmy marné neměl kdy starati se o věci tak posvátné a ruchu světa odlehlé jako zpěv katakomb a středověkých klášterů. Leč za Pia X, který již tím získal si slávy

1) Na pontifikát PP. Lva XIII. jest v „Proroctví Mnicha Paduánského“ zvolání „Ev v i v a L e o n e XIII“, což pan Florian takto vykládá: Co se dělalo v Církvi za Lva XIII. nežli že se volalo pořád: Ať žije Lev XIII?

trvalé, uveden byl chorál gregoriánský dle nejstarších památek ve svou původní ryzí podobu, a v tomto dokonalém stavu uzákoněn, s naprostým odvržením všech vydání dřívějších; není tedy dovoleno vydávati zpěv gregoriánský dle knih liturgických nyní bezcenných. — Vaši páni profesori, kterým jest tomuto zpěvu učit, aby příští varhaníci mohli dostáti povinností, jež jim Církev ukládá, jak se zdá, ani tohoto nového Graduálu edice Vatikánské neznají!! Nebo kterak by mohli roku 1910 vydávati zpěv nyní z kostelů vyhoštěný? A ještě podivnější jest, že Ordinariát budějovický dal na to své schválení!!

Kdosi mi též doporučil, bych poslal svůj překlad „O obnově posvátné hudby“ P. Dobroslavu Orlovi, vydavateli „Cyrilla“. Poslal jsem, i s ukázkami jiných našich knih. Mlčí. Víme proč: není možno, aby nevycítil naprostého rozporu práce naší a činnosti jeho a jemu podobných. Těm jsou zákony a zřízení Církve k tomu, by mohli o nich žvaniti, psáti, časopisy horlitelské vydávati, schůze, sjezdy a přednášky pořádati, svou iniciativu ukazovati, zkrátka sebe uplatňovati, míst získávati, důchody a čest kliditi, při tom však všem vyhovovati, v žádné nepříjemnosti, nesnáze a boje se nevydávati, — kdežto rozkazy Stolce Petrova jest třeba prostě přijmouti, sjednotiti se s vůlí Náměstka Kristova a o totéž se přičiňovati, jak daleko sahá čí moc. Přestává řeč o záslužné činnosti, kde prostě jest povinnost, a ta v první řadě těm jest uložena, kteří jsou v úřady postaveni a berou za to platy.

Kněží a biskupové chovají se k ustanovením „O obnově posvátné hudby“ jako i k jiným rozkazům Papežovým, totiž jako by jich ani nebylo. A čeho se v nich žádá, jest pramálo, neboť mají

více povahu negativní, zakazující zlořády. Vždyť minimum toho, by se vyhovělo předpisům pro chor při liturgických úkonech, jest recitovati srozumitelně latinské texty, a z toho přece naprosto nijakou výmluvou nelze se vykroučiti. A přece faráři napořád, ač jest přikázána *nejúzkostlivější poslušnost*, vedou si stále zarputile nebo lhostejně svou proti těmto zákonům.

Když jsme byli ještě ve Staré Říši, začal tamější varhaník v kostele s chorálem. Zpěváci byli s počátku dva neb tři. Zpívali několikrát ve svátky, kdy byla ohlášena zpívaná Mše svatá, a to všechny části dle Graduálu Římského, bezvadně zpěvem i doprovodem. Kostel jakoby tímto zpěvem všecek se měnil: pozbýval všednosti a byl prázden hnusu přinášeného tam lidmi, kteří z dlouhé chvíle nebo aby také něco v kostele dělali, zpívají své stereotypní, chatrné a stálým opakováním ošumělé písničky, chlapi řvouce neb mručíce, ženské mečíce a děti, zpěvu již zcela odvyklé, libovolně vykřikující, vesměs ovšem falešně a drsně; prostory chrámu jako by se byly šířily a rozpínaly a naplňovaly posvátnou velebností; lidé byli usebráni a ještě cestou z kostela byli plni posvátného klidu, a kdežto jindy ještě ve dveřích začínali své jalové hovory, šli mlčky a klidni. Farář s počátku nic nenamítal. Co také možno namítati, když se mu jiní postarají dobře o to, čeho on nedbá sám, ač k tomu povinen. Až asi po čtvrté, na Sv. Cyrilla i Metoděje, p. farář z ničeho nic *zakázal* varhaníkovi zpívat chorál, že prý jest zpěváků málo (Motu proprio připouští i jediného, zpěváka a zároveň varhaníka). Pan Tichý jde do fary, nemoha tomu jaksi uvěřiti, a upozorňuje pana faráře, že přece při zpívané Mši svaté není dovoleno zpívat české písničky. Farář na to:

„Ale já se vám divím, že nemáte tolik esthetického vkusu, že se vám to líbí. Třebas onehdy to „Te Deum“, jeden zpívá a druhý mu odpovídá, to už by se mohlo po celou mši zpívat sólo.“ Pan Tichý namítá: „Ale česky při zpívané Mši zpívatí není přece dovoleno.“ Farář: „Ale já se vám divím, vy jste přece hudebník, že se vám to může líbit. Kdyby vás tak bylo 5 nebo 6, neměl bych nic proti tomu.“ Pan Tichý se ptá, jak tedy miní vyhověti předpisům papežským. Pan farář s úsměvem: „Necítím se tím ve svém svědomí nijak zavázán. (Stejná řeč vždy a všech. Svědomí těchto štěnic! Ucítí, až je budou zamačkávat.) Pro mne platí předpisy biskupovy.“ A dodal: „Kdosi (!) měl jednou v té věci audienci u Sv. Otce a ten prý (!) řekl: Když to nejde, tak to nejde.“ A ještě i tento důvod vyslovil lidový farář: „Mluvil jsem s několika lidmi, nikomu se to nelíbí. Je to dlouhé; a nepovznáší to k pobožnosti.“

A tak byste to měl všude po vlastech, když přijdete s něčím, co jest rozkázáno z Říma. Není-liž to *svědectvím vědomého, praktikovaného odpadu*? A to i tehdy, když by se připustilo, že Sv. Otec na lživé, pokrytecké výmluvy některého preláta byl by pronesl slova farářem staroříšským kdož ví z které stoky nečistoty čerpaná, jež by znamenala asi tolik, jako: „Co s vámi?“ neboť není papež již povinen připomínati každému zvlášť kanon konstituce „Apost. Sedis moderamini“, dle něhož *exkomunikován jest ipso facto, kdo se houževnatě vzpěčuje nebo vymyká poslušnosti papežově*; — a chvíle rozdělení ovec od kozelců ještě asi nenadešla.

Naděje na nějaké zlepšení celkové není, neboť diecése zdejší dlouhá léta již trvající nedbalostí vůle Papežovy a libovůlí v kázni církevní nebo přímo

kázní odporující rozkazům papežským (jako v *politické* akci lidové) zmrtvěly tak, že nejsou již vcelku schopny vzpružiti se k životu. Na každém jednotlivci ovšem jest činiti vše, co může a dovede.

Pozoru hodno však jest, jaké plody na poli hudby církevní vydávají „neodvislé“ diecése naše, co Papež podává Církvi nově rozkvetlé rozkošné, zázračné melodie Graduálu Římského. Zároveň téměř s touto božskou knihou v diecési brněnské vydán lidový zpěvník kostelní pod názvem „*Cesta k věčné spáse*“. Název ten nehodí se na tuto sbírku, k níž i Průvod varhan vydán, ani pojímal-li by se se zřetelem na slova Žalmu: *Lidi i hovada spasiš Hospodine*, neboť hovádka Boží mají své vlastní projevy k chvále svého Tvůrce, a to milé a příjemné, třebaš prokletím člověkovým porušené, které ničeho do sebe nemají z hnusu, který v této kompilaci kypí. Pěkné písničky staré jsou aspoň tím přizpůsobeny k ostatnímu, že jejich texty jsou přepracovány, přebásněny. Ale co to vyrobeno nových, původních slovem i hudbou. Jací to umělcové povoláni, aby podráždíce svá básnická střeva bobkovým kořením chvístali strofy pobožných sraček (s odpuštěním), které jiní zachycují a odívají ve formy hudební a jiní jim dodávají vůně a barvy harmonikovými doprovody. Jména těch chrapounů a zmetků pečlivě při každé písni uvedena svědčí, že jsou to v první řadě kněží. — Zpěv, který josefinisté zednáři násilím uvedli do kostelů, chtějíce vypuditi latinskou bohoslužbu, a který Církev jen z tísně trpěla pro netečnost těch, jimž bylo pečovati o pravou hudbu církevní, najednou ukazuje se normálním, vládnoucím, za účasti biskupů, kteří novou tvorbu těchto banalit podporují, ba jaksi kodifikují. Jisto jest, že ať dříve nebo později, Církev, jež jest

všecka krásná a krásy milovná, vyjde z chrámů, v nichž zavládl hnus, ponechajíc tam tyto kněží i s výtvary jejich vzpoury a pýchy.

Ani pro skladby Vašich pánů učitelů nelze se mi nadchnouti, milý příteli, zvláště proto, že právě se opájím krásou *lidových písní nábožných*, zejména slováckých, a pak starých poutních, jimž doprovody Otty Tichého dodávají svěžesti a kouzla, že se ocitáme daleko a daleko od školských lavic a dvacátého století.

Staročeské písně kostelní nás ovšem poutají, jenže máme rádi prameny, znění původní v slově i hudbě, pranic nejsouce vděční vydavatelům, kteří je porušují, předělávajíc bídne jejich texty.

Psaní pro P. Jakuba Demla Vám vracím; nevím jistě, kde jest. Nepoznáte-li nynějších jeho plodů, málo ztratíte.

Připravujete se opravdu vážně na učitelství na nynějších školách, t. j. na „*učitelské mlsto*“? Pak, věřte mi, nebudete dlouho čisti a oblibovati si Leona Bloy. Neodvrhnete-li školy, odvrhnete Leona Bloy a věci jeho ducha. Nelzeť srovnati Absolutno s prostředností, výsosti hor s mělkým bahnem, světlo Krásy a Moudrosti s tmou blbství. A školy nynější nízké, střední i vysoké jsou bahnisky prostřednosti a blbství. Byl jsem v nich žákem, pan Florian i učitelem a „profesorem“, a neznáme, ani on ani já, jiné záchrany těm, kteří v nich sedí, než odchod nebo útěk. Jest na vybranou buď zemřítí třebaš bídou, hladem, bolestí, ale zemřítí s jasným rozumem a vědomím, jako tvor učiněný *k obrazu a podobenství Božimu*, nebo pomalu za živa se rozkládati v nicotu v hnilobném blahobytě stálého místa a v spořádaném životě buržoů. O ohavném mrzačení dítek v nynějších veřejných školách ani

nemluví. Máme možnost pozorovati ty některé z učitelů a profesorů, kteří čtou (neb aspoň berou) naše knihy, jací byli dříve, a jak prospívají na svých místech, třeba se bránili, by se nestali buržoy. Než se usadí, jest s nimi ještě řeč, ale potom krok za krokem slábnou a hloupnou bez výjimky.

Zákony, na nichž založeno jest nynější školství rakouské a vůbec státní úřadování, spočívají na bludech a byly hned Papežem bl. p. PIEM IX slavně *proklety*. Kletba ta padá, ne-li přímo, aspoň nepřímou t. j. skrze prokleté na všechny, kdož jsou s nimi v úvazcích — třeba by jich tisíce a miliony byly a všichni byli „zbožní a řádně smýšleli“. Bůh jest jen jediný, a ten jest BŮH ŽIVÝ, jehož jest se báti a k jehož poznání a chvále jest všechny schopnosti a síly obrátiti, a PÁN, jemuž jest celým životem (nejen duchovním, pobožným) dle jeho vůle sloužiti. Ten Bůh však v nynějším školství místa nemá; tam zná se jen bůh jako pojem, náboženství jako snůška katechetických poznatků, spojených s jistými úkony státem předepsanými, jako *školní* mše, exhorty, svátosti (ach, těch neuvědoměných svato-krádeží!) Nikdy neslyšel jsem tam vysloviti (vyjma v blasfemiích nebo v hodinách tak zv. náboženství) jména MARIA, což samo, beze všech úvah rozumových, by stačilo, abych místa taková považoval za sídla všech démonů.

Dále o těchto věcech, libo-li, přemýšlejte sám. Věřen jsa, dojdete snadno závěru. Že píšu toto v plné vážnosti slova, *sciens et prudens*, podepisuji se Vám

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

Ve Velké, v oktávě Hromnic 1912.

Přítel mlčí. Až v oktávě Nanebevzetí odpovídá. Uznává vše. „Duševní život nynějšího učitelstva nebyl mi tak neznám, a Váš soud byl mi jen závěrkem, který bych si dříve nebo později musel vyvoditi sám, ač-li by sprcha, jež zničila sodomské i z věd a vou ženu Lotovu, neproměnila v solný sloup i mě.“ Ale poměry rodinné prý mu zatím nedovolují nic než doufat.

II

Sv. Patriarchy Joachima 1912.

MILÝ PŘÍTELI! Odpovědi na Vaše psaní netřeba hledati daleko. „Do ráje se nevchází zítra ani pozítří, nýbrž DNEŠ“, praví Klotilda v „Chudé Ženě“, jež Vás tak poutá. Víte-li, co jest třeba učiniti, a snažíte-li se přece všelijakými výklady a odklady to oddáliti, poddáváte se pokušení ďábelstva, kterému v nynější generaci tak dobře se daří — *zbabělosti*. V očích nynějších křesťanův arci tato ohavnost není ničím špatným a pranic se za ni nehanbí, neznajíce Ducha Svatého, jenž jest Duchem Síly. Příteli, kde vy již vidíte konec, kde už se Vám zdá, že dále nelze, tam teprve začíná — *křesťanství*.

„Jiný pak z učedníků Jeho řekl Jemu: Pane, dopuť mi prvé jíti a pochovati otce mého. Ježíš pak řekl jemu: Pojď za mnou a nech, ať mrtví pochovávají mrtvé své.“
Mat. VIII, Luk. IX.

„Jde-li kdo ke mně a nemá-li v nenávisti otce svého i mateře, i ženy, i synů, i bratří i sester a ještě i života svého, nemůže býti mým učenníkem.“

Luk. XIV.

Sv. Jeronym praví, že k Bohu dlužno jíti i přes mrtvolu rodičů, Svatá Kateřina Sienská totéž dí.

Že se tak i činívalo, dosti patrně z životů svatých. Jindy ovšem se odcházelo k životu dokonalému, dnes třeba přetrhati úvazky světa, aby se člověk prostě uchoval člověkem. Když sám jsem „nechal studii“, rodičům také to nebylo milé. A oč vlastně šlo? O volbu zaměstnání, — nepravím *povolání*, neboť to se *nevollí*, — což jest nejprostším právem člověka, ať zaměstnání to jest sebe bídnější neb v očích světa žádné. Býti křesťanem jest samo dle Sv. Jeronýma, Doktora Největšího, dostatečným zaměstnáním. Odcházel jsem klidně z domu, věda, že co jest dobré a spravedlivé, nemůže nikomu škoditi, ano podle učení Církve o obcování křesťanském dobrý čin každý slouží k dobrému i ostatním údům Církve, tím spíše tedy nejbližším; naopak, že až rodiče někdy, ať za živa nebo po smrti uvidí jasně Pravdu, zle by mi vyčítali, proč jsem na ně dbal, když jsem věděl, že se klamou. A jak mně tehdy měli za zlé, nyní i peníze mi posílají.

Đábel jest opicí Boha, i bere na svá pokušení formy nejsvětější, jako lásky, poslušnosti, tichosti a pod. I kněží, kteří stále se vymlouvají na poslušnost k biskupům a tak svalují vše na ně, ani prstem nechtějíce hnouti pro věci Boží, jsou si dobře vědomi, že nečiní dobře, ale jsou pokrytci sami před sebou. A totéž se mi zdá o Vás; neboť proč, jak píšete, straníte se modlitby, když přece slabota právě k modlitbě dohání?

ITINERARIUM

Jeho Milosti nejdůst. pánu P. Norb. Drápalíkovi,
opatu v Nové Říši.

Nejdůstojnější pane opate! Tázal jsem se pana Floriana, bude-li Vám posílati druhý díl knihy Leona Bloy „Čtyři léta zajetí“ a další nové svazky. Privil, že se mu nechce, že už by sotva co pořídil. Já však, méně citlivý a otřelejší světem, přece беру tyto knížky a předkládám je Vaší Milosti. Převvedl nás Pán Bůh — Pán sám, když sluhové nechtěli — přes onu nesnáz, v níž jsme byli, když jsme tehdy prosili Vás, nejdůst. pane, o půjčku 150 K, i přes další, kterých přišlo hojně, ale „ze všeho toho vysvobodil nás Hospodin“. Svazky přítomné dosvědčují, že dýcháme.

Doslechl jsem se, ač jsem po tom nepátral, že prý Vaší Milosti bylo kdysi v zimě — snad brzy po té, co jste se rozhodl nepomoci nám — platiti jakousi velikou summu za jakési škody v lesích. Nevím, co na tom pravdy, ale nebylo by to nic divného, neboť již vícekrát se ukázalo, že kdo nám nechtěl pomoci, buď zrovna tolik nebo několikrát tolik hmotně zbůhdarma pozbyl. Takový jest zákon, vyslovený negativně slovy Žalmistovými: *Blážený člověk, který se slitovává a půjčuje.*

Ale ať už tak nebo onak, o toto Vás prosím, pane opate. Přečtěte si, v klidu, pozorně, knížku „*POSLÁNÍ MARIE JOSEFY*“. Nesepsali jsme jí my, ani jsme nenašeptávali jejích myšlenek. Přejete-li si, povím Vám, i kde a kdy byla vydána v originále. Vydavatelstvo to jest pod dobrým dozorem Vatikánu. Proč právě nám přicházejí takové věci do rukou? Patrně že jediní bdíme, nejsouce uondáni časnými starostmi, hostinami, sjezdy, duchovními cvičeními. Ještě jednou prosím, přečtěte si ji. Snad shledáte, že kdyby se exemplář prodával po 150 korunách, bylo by třeba ji kupovati. Nám by se pro tu chvíli ulevilo i tím, kdybyste, pane opate, sám poslal 150 korun; potřebujeme jich na 15. t. m. Splatíme je brzy, neboť nestalo se nám dosud, bychom některý dluh byli nezaplatili. Jen račte udati lhůtu. Doufám, že nepohrdnete tímto dobrým skutkem pro všelijaké šlechetné a vlastenecké dary, které před Bohem nejsou *nic*. A kdyby, aspoň nebyly *nic*, kdyby nebyly svatokrádežným plýtváním drahocennou Krví Chudého! Když ne dřív, aspoň v hodině smrti jistě poznáte, nejdůst. pane opate, že my jsme stáli v pravdě, protože jsme ji přijímali, třeba byla v neúctě, v posměchu, v zajeť. Či byli kdy přátelé a oblíbenci tohoto světa přátely Božími? *Nevíte-liž, že přátelství tohoto světa nepřátelstvím jest Boha* (Jak. IV, 4)?

Račiz přijmouti Vaše Milost předem ujištění o mé vděčnosti a úctě.

Antonín Ludvík Stríž.

V Osvětimatech 8. srpna 1912.

Poznámka.

Pan opat zase neslyší. Kterak by slyšel, když přijel nedávno z Říma (kdež byl s moravskými biskupy u Sv.Otce v jakési legrační audienci) a chystá se na nové legrace. Bude na Hostýně korunovace, sjezdy „orlů“ a jiné drůbeže.

Až v době na vinobraní, kdy letos pučelo listí na stromech, dovídáme se, že pan opat Drápalík jest tentam se svého prelátství. Ano, zrovna tak to pověděl Náš Pán Marii Josefě: Propustím je s rukama prázdnýma.

IMPRIMATUR

Veledůstojnému pánu P. Václavu Dubskému,
řediteli juvenátu redemptoristů v Července.

Veledůstojný pane! Není tomu dávno, žádal jste p. Josefa Floriana, by Vám poslal „ZJEVENÍ PŘESVATÉ PANNY NA HOŘE LA SALETTSKÉ“, a když tak učinil, vrátil jste je, protože prý nemá imprimatur. Není-li však jiné příčiny, byste zvěstí božských nepřijímal, dovoluji si Vám zaslati svazečky nového našeho vydání NOVA & VETERA a DOBRÉ DÍLO, které čísti můžete bez skrupulí. Podle encykliky „Pascendi dominici gregis“ totiž spisy periodicky vycházející nepotřebují imprimatur, nýbrž přidělují se zvláštnímu censoru, kterýž je pročítá a nalezl-li by něco proti víře a mravům, upozorní a naléhá na opravu v příštím svazku. Takové jest platné právo, arcit tam platné, kde zůstal ještě vůbec nějaký řád právní, kde místo práva a spravedlnosti nevládne bezpráví, násilí, surovost, jako třeba ve správě diecése brněnské a ostatně i olomoucké. Poslyšte! Vydávali jsme, jak asi víte, ve Staré Říši periodicky několik let pod heslem STUDIUM. Nikdy, aspoň co já jsem je vydával, ani řádky nepřišlo od Autority církevní, že by bylo otisknuto něco zavadného. A z čista jasna v červnu 1911 v Aktech bisk. kurie brněnské uveřejněn byl zákaz s úplným

pominutím norem, určitě Papežem stanovených, na něž dokonce všechno kněžstvo přísahal. Že i pro Studium platily tyto normy, patrně z výnosu biskupského, kde jest nazýváno tiskem periodickým. Tedy šmahem odvržena „církevní autoritou“ celá řada nejryzejších děl, mezi nimiž jsou i dekrety papežské, díla spisovatelů takových, jako Arnošta Hella, Barbeye d'Aurevillyho, Leona Bloy, Sv. Jeronýma, atd. Patrně z toho, že biskupu brněnskému nešlo o nic jiného, než potlačit, zničit, co mu bylo nepohodlné, co rušilo stále kolečka kancelářské správy jeho diecése; a poněvadž způsobem zákonným to nebylo lze, tedy násilím, a jakým: biskup počítá jen na bezmyšlenkovitou subordinaci svého kněžstva, dosti podlého, aby ze strachu o své živobytí zapřelo všechno, čemu chce nejen spravedlnost Boží, ale prostě i lidský rozum.

A jak byl výnos ten vykonáván! Násilí na násilí. Farář staroříšský, na pokyn neb v souhlase s biskupem, přestal mně a některým přátelům přisluhovatí Tělem Páně. Tedy pro nic za nic, beze všech jednání, jež přikazuje právo kanonické, a zvláště bez slyšení a soudu byli jsme — „exkomunikováni“. Jsou to činy zlomyslnosti nebo pomatenosti? Myslím, že tomu již se nehledají výrazy v terminologii morální, tomu se říká zkrátka: **ĎABELSTVÍ**, považíme-li důstojnost a výšku úřadů, kteří toto vše tropí.

Podobně bylo tomu v diecési brněnské se spiskem „Zjevení přesvaté Panny na Hoře La Salettské dle sepsání Pasačky Melanie“. Dvakrát bylo uveřejněno periodicky, ve sbornících, a nic nenamítáno, ano „Hlas“, jaksi biskupský orgán, je ještě doporučoval; a když otištěno mimo to ještě zvlášť, bylo — sub gravi zakázáno. A když posílány konsistoři

biskupské některé spisy k schválení, byly vráceny s nejapnými poznámkami a odpovídáno, že „schválení se neudílí ani neodpírá“. Jaká jest to řeč? Namlouvaly se nám všelijaké kroky proti těmto divokým „přehmatům“ — leč není kdy obírat se s těmi, kteří dostatečně dali na jevo, že dobré vůle nemají.

„Protože se nechce Poselství, léku proti našim zlům, božská Spravedlnost udělí IMPRIMATUR biskupům, zvěstovaným Královnou Andělů!“ Tak se vyjádřila Pasačka La Saletteská dne 23. května 1904. (*Ta, která pláče*, str. 127.)

Když Vám tedy imprimatur nezbytno, počkejte si na toto. Dlouho čekati již asi nebude třeba.

.....
Jak obecný stesk mezi katolíky — ovšem těmi, kteří jsou katolíky více v srdci a v chrámě, než v novinách, hospodách, schůzích — že biskupové a kněží jsou vůbec nepřáteli všeho Tajemství i Nadpřirozena, jest oprávněn, dosvědčuje i napomenutí Posv. Kongregace Konsistorní v Cirkuláři pro semináře italské ze dne 16. července 1912:

„V historii církevní... nebudiž zanedbáváno nebo opomíjeno stránky nadpřirozené, jež jest pravým, podstatným, neodlučitelným elementem v dějinách Církve, bez níž Církev sama jest nepochopitelná...“

Čím jsou všechny slavnosti a parády jako korunovací na Hostýně nebo Euchar. kongres ve Vídni, nepřijímá-li se slovo Boží, slovo Matky Boží? — *Vkydnu na tvář vaši lejno slavnosti vašich a vezme vás s sebou, praví Hospodin zástupů (Mal. II, 3).*

.....
Pozdravuje Vás s úctou

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

V Osvětimatech, v okt. Nanebevzetí 1912.

STŘEPINKY Z OSTRAKISMU

Z VOLEBNÍHO OSUDÍ SVÝCH AKT VYBRAL
JOSEF FLORIAN

2. září 1911.

GLOSA NA KOMISI WOLFOVU.

Milý příteli, ptáte se mne, „nebylo-li by dobře ještě vše řádně rozmyslit a teprve...“ Myslím, že nikoliv. Neboť směšno působí hlavně svou impressí a pozbylo by své říznosti, křenovitosti, kdyby si člověk z toho dělal svědomí a věci takové na zlatých vážkách rozvažoval.

Glosa na komisi „Wolfovou“.

Nad Baudelairovým: „Život jest krátký, umění dlouhé“, nabude záhy vrchu modernější „Život jest krátký, hloupost dlouhá“. Kdo se jí zasvětit, bude jako umělec: nad tím jiná zaměstnání nepřevládnou; ať opat, ať kanovník nebo kvardián, to vlastní nikdy se nezapře. A kdyby ctitelé Hlouposti odložili na chvílku svých škrabošek — není totiž tato oficielní Hloupost přes všechny petice dosud kodifikována a bez Pokrytství nesměla by se tak rozvalovat — uzřelo by se, že jest žárliva jako Umění a jako Láska. Potěšil jste mne, díky. Váš

JOSEF FLORIAN.

P. S. — Jsou „skrupule“ a „skrofule“ synonyma?

27. září 1911, sv. Kosmy a Damiana.

Milý pane K., na Vás jest patrnó, že jste stvořen k malířskému umění. Ale Vy tento krásný dar čímsi v sobě hyzdíte, nějakou tajnou neřestí na přirozenosti tělesné nebo v myšlenkách (či jest to již z rodu?), a tím také si překážíte, že se Vám nedostává *vůle a moci* — což v práci tvůrčí jest totožno — byste se podle schopností svých projevoval. Jest to patrnó z Vašich řečí, z Vašich způsobů v obcování s bližními, z Vaší malomyslnosti a skleslosti, jež Vás, jak víte, časem přepadají. Chtěl jsem Vás již dávno na to upozorniti, nedostal jsem se však k tomu až dnes. I činím tak s láskou, jak se sluší, by křesťan činil, zvláště těm, od nichž dobrodiní nebo práce přijímáme. S pozdravem

JOSEF FLORIAN.

28. září, na sv. Václava, 1911.

PANU PROFESORU STANISLAVU NOVÁKOVI.

Milý pane, byl jste mi doporučen statečným p. Antonínem Strížem jako člověk dobré vůle. I posílám Vám balík knížek, bych Vám způsobil radost podobnou, jaké jsem sám zakusil, když po dlouhém „hledání“, kolísání, tápání, matlání, ležení a válení po všemožných hnojištích dostal jsem se na konec na místa pevnější, čistší, rovněž šťavnatá, ale svěží, vonná a zelená, jichž kolem *dobré cesty* horské vždy bývá hojnost. — Kdyby však svět, t. j. Vaše profesorské místo, nad Vámi nabylo po čase vrchu a Váš knihu naše zomrzely, pudíce Vás do antikva-

riátu, nabídněte je, prosím Vás, napřed nám ke koupi, bychom je uchovali pro přátele trvalejší, u nichž věčnost a *obcování křesťanů pro věčnost* není prázdným zvukem. S pozdravem

JOSEF FLORIAN.

✱

28. září, sv. Václava, 1911.

Panu Strážovi do Staré Říše.

Dokument, vlastní rukou páně farářovou psaný, pečlivě uchovejte. Už dávno jsem neměl v rukou nic tak sprostého, tak drzého, tak nestoudně špinářského. Podle takového písma, přímo šeredně-legračně-luftáckého, z něhož zloba kape, jako „materia“ (říkají tak u nás hnisu) z podebraniny, v němž poslušnost zblblým kanovníkům vypíná se jako komediantské paňáco, v němž nejsvětější Jméno, jindy chvějícími se lístky tepaného zlata vykládané s bázní v manuskriptech, jest psáno: „... následujte taky J. Krista...“ jako podpis školáků na písankách, nebo živnostníků na listinách menší důležitosti — podle takového listu teprve vidím, co se myslí strašlivým rčením: TRÁPITI DUCHA PÁNĚ.

✱

6. října 1911.

PÁTERU PÁLENÍKOVÍ, prý knězi,
t. č. ve Velké na faře.

Mám příliš tenké uši a bylo by tedy dobře držet jazyk trochu na uzdě aspoň v mém nejbližším sousedství.

Špiníte-li nás za našimi zády všelijakými klepaťskými nášepty, a volíte-li chvíle k tomu tak, aby nebyl dostatečný počet svědků na žalobu dle trestního zákona, tím neuniknete méně SPRAVEDLNOSTI!!

Jako křesťan připomínám Vám, čeho jste snad již ve své rozjezděnosti zapomněl: Již jednou Prst Boží se Vás dotkl, když jste se potloukl pádem s kola, a když Vám dovední krejčířové Smrti přišívali kalhoty (nikoliv kleriku) na břišní kůži, a opravdu, není dobře čekat, až Spravedlnost stane se neoblomnou a až bude již — pozdě.

Vždy s úctou kněží, ale bez úcty a bez pozdravu těm, kdož své kněžské roucho třísni sprostými klepy a pomluvami, jak Vy, na den sv. Brunona ve Velké.

JOSEF FLORIAN.

25. října 1911.

DĚKANSKÉMU ÚŘADU VE STRÁŽNICI.

Veledůstojný pane děkane! Byl jsem dnes v kostele ve Velké při Mši Svaté p. kaplanově bezděčným svědkem takového výjevu:

Přistupuje k sv. Přijímání, klečel jsem již na stupních oltáře, a odříkav zpověď, usebíral jsem se na duchu, když v tom ze sakristie vykročil kdosi, prý¹⁾ p. farář a uchytil jednu z osob, rovněž k sv. Přijímání se strojící, za šat, odtrhl ji od oltáře a zapadl s ní do sakristie.

A p. kaplan zase, obrátiv se s Tělem Páně a odříkav všechn rozechvěn AGNUS... a DOMINE NON

1) To od jiných jsem zvěděl, neboť sám hlavy nepozdvihnul přímo, jen úkosem jsem postřehl na druhém kraji oltáře silhuetní gesta tohoto výjevu.

SUM..., pravil k osobě, která, první v řadě, klečela mi vedle po pravé straně: „Vám nesmím podat...“ a ještě cosi, čeho jsem si již nevšímal, neboť pan kaplan, *vynechav tuto osobu*, zamířil již mně podávat.

Poněvadž Církev Svatá tolik si přeje, by při posvátném úkonu svatého Přijímání bylo co nejvíce pokoje a co nejméně hluku a výtržností, jest mi divno, že ve Velké právě kněží pokoj ten ruší a že, třeba-li už k některým osobám nějakých zvláštních poenitenciálních zařízení, neodbývá se to přede Mši Svatou nebo po Mši Svaté.

Domnívaje se, že jest mou křesťanskou povinností na tyto počátky hugenotských mravů zavčas upozorniti, znamenám se v hluboké úctě

JOSEF FLORIAN.

26. října 1911.

Veledůstojný pane děkane!

Dnes, 27. října, nový neobyčejný výjev v kostele ve Velké, ve Mši Svaté, *hned* po svatém Přijímání:

Pan kaplan obrácen k oltáři, jest právě post-communio. Pan farář, vyšed náhle ze sakristie, stoupnuv si k stupňům oltáře a obrácen k lidu, právě když věřícím, kteří přijali Tělo Páně, jest se nejvíce vystříhati zevnějších dojmů, by jim bylo možno plně soustřediti se k díkůčinění, tedy v této chvíli pan farář hlasitě, přízvukem hněvivým a vůbec velmi rozrušen odhání od oltáře, vyzvídá cosi, kdo svádí nebo navádí jeho věřící, aby přistupovali ke Stolu Páně, vyhrožuje, že se i jiným nepodá, atd. atd. — naprosto zapomínaje, že se slouží Mše Svatá.

Tento způsob pastorage jest neslýchaný. Zvláště ta doba, zřejmě ďáblem vnuknutá, ve Mši Svaté! *hned* po svatém Přijímání! dokud ještě nesplynulo se rtů knězových: *Ite Missa est!!* Dnes jen ještě podotýkám, že nebude-li tomuto *běsnění a řádění* v kostele ve Velké učiněna přítrž...

Jen jaksi z lásky a úcty k Otcům na vše to ještě jednou znova upozorňuju, aby neprozřetelností a zaslepeností kněží jednotlivých netrpěl na své autoritě kněžský stav vůbec.

Činím tak v pokoře a poddán duchovní vrchnosti, i v hluboké úctě

JOSEF FLORIAN.

Ve Velké, 30. října 1911.

SLAV. C. K. OKR. HEJTMANSTVÍ V HODONÍNĚ!

V neděli, 29. října bylo spácháno ve Velké hrubé, veřejné násilí „z moci úřadu“ na dvou mých hostech v rouše františkánském, na ctihodné sestře Veronice a Gabriele. Dnes pak něco podobného, rovněž „ve jménu zákona“, událo se za *mé nepřítomnosti* mé sestře. Ze všeho patrno, že ve Velké násilí „z moci úřední“ míní jíti až do krajností, a proto krátce ještě a prostě upozorňuju na toto: Kdyby něco podobného stalo se mně přímo neb někomu z mých mé přímé péči svěřenému, za mé nepřítomnosti, tu první, kdož se na mne odváží tak naprosto proti právu a řádu, vztáhnouti rukou, odnesou to s t r a š l i v ě.

Doufaje, že slavné c. k. okresní hejtmanství pozorně a zavčas vezme na vědomí, znamenám se v úctě

JOSEF FLORIAN.

Stylisace dopisu jisté osobě, kterou ďábel v osobě
faráře Parohatého chce svést s počestné cesty.

Veledůstojný pane děkane!

V hluboké úctě podepsaná zcela nevinně a bez-
důvodně byla prohlášena veřejně dne 29. října
v neděli „o hodech“, v plném kostele o ranní i velké
mši svaté, *od oltáře*, p. farářem Daňkem ve Velké,
že jsem pomatená (blázen). Nebylo to nikterak jen
ledabylé rčení, nýbrž věcné i opravdové prohlášení
za bedlivé pozornosti celého kostela. A poněvadž
i na venek veřejně se již proslýchá, že následkem
tohoto prohlášení jakožto bláznivá nebudu volána
k porodům (jsemť zkoušenou porodní bábou), ža-
luju tímto na pana faráře, a prosím, by byl donu-
cen k tomu, aby tuto hrubou potupu, vážně mne
na živobytí ohrožující, zase tak veřejně, t. j. o dni
svátečním neb nedělním na obou mších svatých
před celým kostelem hlasitě odvolal a tak poněkud
opravil, čím mi velice ukřivdil.

Doufajíc, že se tak v brzku stane, znamenám
se Vám, veledůstojný pane děkane, v hluboké úctě
vždy své církevní vrchnosti poslušná i oddaná

K. P.

Na sv. Huberta, ochránce proti zběsilosti.

VELEDŮSTOJNÝ PANE DĚKANE!

Již dvakrát upozornil jsem na nehorázné pastorač-
ní způsoby pana faráře ve Velké. Podle všeho,
co se děje dále, vidím, že bylo to přijato jako ostatní
stížnosti, jimiž často trápívají se v dnešních dobách

zbytečně církevní vrchnosti. Jak jinak mohlo dojít k tomu, co se stalo v kostele ve Velké dne 29. a 30. října? To, čeho se tam tentokrát pan farář dopustil, buď bylo z vážné *pomatenosti na duchu*, nebo z neméně nebezpečné *vzteklosti* takového stupně, že již neradi obírají se jí moralisté, odkazující ji raději v obor lékařů-psychiatrů! Což není takovými kousky kostel znesvěcován? Vydati na pospas rozzuřenému davu úplně nevinné a bezbranné — ženy, a odvléci je násilím od oltáře, u něhož po staletí nalézali nedotknutelného útočiště i nejhorší lotři, a vyhoditi z kostela a zatahnouti na četnickou stanici, odkudž po kratičkém výsledku propouštějí se jakožto osoby ničím se neprovinivší!

A pak ten nový kousek pana faráře Veleckého na Slavnost Všech Svatých! Farář místa jednoho (z Velké) telefonuje časně ráno faráři místa druhého (do Nové Lhotky), jak si nabrousiti proti pocestným, kteří hodlají do jeho kostela! On, jen farář Velecký, sousednímu faráři Lhoteckému, tedy naprosto nekompetentní! A faráře Lhoteckého tímto telefonováním tak poplete (sám se mi přiznával, jak jest rozčilen, a bylo mu právě jíti na kazatelnu!), že se již ani nezná ve svých kněžských povinnostech a pln strachu a obav myslí, že mu jdou do kostela nějakí lupiči a vrazi, za nimiž se v patách přiženou zatykači!....

Jak by to vše bylo směšné, kdyby to nebylo tak trapné, a bolestné! Vždyť ti, kdož to tropí, kněží jsou!

Ký div, že při pohledu na vše to ruce klesají a člověk již jen aby čekal mlčky na ty brzké dny, kdy kněží podle slova jisté stigmatizované proročiny XIX. století „budou zabijeni a nebudou mučedníky“.